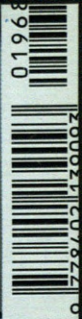

2004ko azaroaren 28a
LXVII. urtea
1.968 zenbakia
3,20 euro

Olio nafarra Andaluziako onenen parekoa da

ARGIA

XANTI IPARRAGIRRE

20 urte errefuxiatuta egon ondoren, etxean

«Sufrimendua
luzea bada,
konponbideak
luzea behar du»

DURANGOKO AZOKAKO BERRIKUNTZAK
Literatur belaunaldiei buruzko mahai-ingurua

INFORMAZIOAR

Erremintak

Ingeniaritza linguistikoan dugun ikerketa + garapena + berriztatzea oinarritzko erremintak sortzen eta hobetzen dihardu. Oinarritzko KAPSULA deituriko sistema teknologikoan biltzen dira. Honakoak:

- Analizatzaile morfologikoa
- Euskararako lematizatzailea
- Espainolerako lematizatzailea
- Kwin: MS Word artxiboetako bilatzailea
- Testu alineatuak ikusteko prototipoa
- Itzulpenak baieztatze prototipoa
- Konkordantziak ikusteko prototipoa
- Batua/bizkaiera itzulpen laguntzailea

Ikerketa

- SARETEK, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzaren Euskal Sarean integratuta gaude.
- Oinarritzko ikerketako proiektuak egiten ditugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (SAIOTEK). Adibide gisa:
 - Lengoia naturalaren prozesamendua
 - Lengoia naturalaren prozesamendua informazioaren gestioari aplikatuz
 - Lengoia naturalaren prozesamendua ezagutzaren gestioari aplikatuz
- Ikerketa aplikatua egiten dugu Eusko Jaurlaritzaren Zientzia eta Teknologia Plangintzetan (INTEK). Adibidez:
 - Itzulpen-laguntzaileak hizkuntza tekniketan oinarrituz
 - Itzulpen laguntzaileak itzulpen-memoretan oinarrituz

Soluzioak

Web/CD-ROM/papera formatuetan soluzioak ondoko alorretan

- Berriak eta agendak
- Aldizkari eta egunkariak
- Liburutegi eta dokumentazio-zentroak
- Formazio eta autoformazioa
- Jolas interaktiboak
- Denda birtualak
- Bezeroentzako gune pribatuak
- Komunikazio korporatiboa

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

arako taldeak
eminta hauek
en batzuk:

Adur Software Productions, S. Koop (ASP)

Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria

Tel: 943.37.18.49

e-mail: adur@adur.com

bitzuak

ikularitza
ritako soluzioen
eraketa jarraia
unikazio zuzena
erientzia

EUSKAL SUKALDARITZAREN ANTROPOLOGIA

EUSKAL SUKALDARITZAREN ANTROPOLOGIA

Euskal sukaldaritzako gaien inguruan puntako idazle dugun Edorta Agirrek geure herriko sukaldaritzaren historian murgilduko gaitu liburu bikain honetan: Paelolilotik hasita eta Oihenartek jasotako euskal sukaldaritzarekin zerikusirik duen lexiko arte arte bidea egingo du idazleak.

Antropologiak ere bere lekua izango du: Jateko ohiturak, lan-janariak gabonen ondokoak, arrantzaleen ohiturak, zikiro jaia, auzolana eta ondorengo janariak, solstizioko euskal ohiturak mahaian, inauterietako azturak, hileta-oturuntzak . . . Gure herriak jangaien inguruan zabalduko irudimena agerian izango duzu irakurle.

Fast food, pintxoak eta erretegiko giroak ere azalduko dira eta baita dietak ere: mediterraneoarra, jangai transgenikoak, jatetxe garestien gaitzak, eta kritika . . . nola ez: Nora doan euskal sukaldaritzaz, kazetari gastronomikoen iruzurrak, lehorreko arraiaren garaia, . . . Liburu zoragarria benetan!!

GAIK

ARGITALDARIA

BIDAIA GIZA GORPUTZAREN BARRENEAN

BIDAIA GIZA GORPUTZAREN BARRENEAN

Zer gara gu? Nola jaio? Nola hil? Betiko galdera sakon hauek liburu ernagarri honetan bilduak agertzen dira azkeneko aurrerapen zientifikoek gidaturik.

Haurdunaldiaren mirariaren azkeneko aurkikuntzak (klonazioa barne) ditugu aztergai eta baita sistema neuronalaren sorreraz gori-gorian dauden iritziak. Gorputzean zehar darabilen odol-errekak badu bere lekua eta hura popatzen duen bonbaren (bihotzaren unibertsoa), baita hamaika sekretu eta formula sistema hori egoki zaintzeko.

Jadanik salgai zure liburudendan!!!

Tel. / Faxa 943 47 13 04 • iiak@facilnet.es

asteko gaia

• Durangoko azoka 2004

AITZIBER SALABERRIA / MIKEL ASURMENDI

6

pertsonaia

• Xanti Iparragirre: "Sufrimendua luzea bada, konponbideak luzea behar du". AMETS ARZALLUS

32

iritziaren leihoa

• Gora Pro Nobis: ASISKO URMENETA

39

• Proposamenak. MIKEL ARANA

40

• Tele-zaborra. AITOR ZABALETA

41

• Luparekin: Ereduak? Ala presta gaitezen datorrenarako? ERRAMUN OSA

42

• Txandan: Izena eta izana. IGOR ESTANKONA

21

• Hiruko txikian: Irabazi dugu. J.M. OSTOLAZA

43

• 25 urte. JON ENPARANTZA

44

erdiko kaiera

• Antzerkiola Imaginarioa. Bizitzako heriotzak.

EIDER GARAICOETXEA

45

• Ezpalak: KATIXA GARATE

49

• Ihesi: Ziortza-Bolibar. Askatzailearen herri askatu berria. MARIJO DEOGRACIAS

50

• Makina bat kontu. JABIER AGIRRE, JAKOBA ERREKONDO, JOXERRA AIZPURUA

54

• Sukaldean: Galeperrak eskabetxean.

HASIER ETXEBERRIA / DAVID DE JORGE

56

termometroa

• Joxe Manuel Odriozola: "Euskal Herriko hiru eskualdetan etnozidioda iritsi da fase terminalera".

PILAR IPARRAGIRRE

57

• Olio nafarra Andaluziako onenen parekoa da.

DANIEL UDALAITZ

60

• Bero-beroan

62

• Net hurbil: Argentinako Panpa soia

transgenikoak eta pozoiak ito dute. PELLO ZUBIRIA

64

azkena

• E pur si muove! IÑAKI MENDIGUREN

66

Abenduaren 4tik 8ra egingo da aurtengo Durangoko Azoka. 500 nobedade inguru eramango dituzte argitale-txe eta diskoetxeek bertara. Horien berri jasotzeaz gain, literatur belaunaldien arteko harremanez egin dugu berba Harkaitz Cano, Juan Luis Zabala eta Iban Zalduekin. **6**

Durangoko Azoka gertu

Xanti Iparragirre

Itzalaren mintzoa

1934an jaio zen Xanti Iparragirre Erreterian. Bizibide gogor guztiak probatua da. Baserriko lana lehenengo, gaueko lana ondoren. 1981ean Iparraldera errefuxiatu zenetik zuloz zulo ibili da. Joan den urtean itzuli zen. Elkarrizketan itzalean bizitakoa kontatu digu. **32**

Luparekin

Erramun Osa

24

OLIO NAFARRA

Andaluziako onenen parekoa

Nafarroan eta Arabako Errioxan mahastiak eta ardo ona. Bada, olibondoak ere badira eta batez ere Nafarroakoa goi mailako olio da. Andaluziakoen enbidia-rik ez duena. Lizarraldean eta Erriberan milioitik gora olibondo dago eta 4.660 hektareako azalera. **60**

Jabetza: Komunikazio Biziagoa, S.A.L. Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta. Zuzendaria: Xabier Letona. Zuzendaritzaren albokoa: Pello Zubiria. Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua. Produktzioa: Berdaitz Goia. Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Estibru Elizagire, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi. Sustapena eta harpidetza: Kike Amonariz. Argitalpenak: Bego Zuza. Bezeroen harrera: Olatz Korta. Publizitatea: Inigo Txinturreta, Aloña Sorraluze. Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde. HELBIDEAK: Gipuzkoa: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel: 943 371545. Faxak: 943 373403 (erredakzioa), 943 361048 (komertziala). Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoa: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel: 559 476000. Faxa: 559 476001. Nafarroa: Gazteluko Plaza 44, 3 eskuina. 31001 Iruñea. Tel: 948 222285. POSTA ELEKTRONIKOA. Erredakzioa: kazeta@argia.com. Komertziala: komertzial@argia.com. Interneten: www.argia.com. Lege gordailua: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X. Batzorde parekidea: 72562 E. Inprimategia: Antza S.A.L. Informatika: Adur Software Productions. S.Koop. Elk. Urtebeteko harpidetza. Hego Euskal Herria: 118 euro. Iparr. Euskal Herria: 143 euro. Espainia: 118 euro. Beste atzerriak: 150 euro. Airez: 235 euro. Komunikazio Biziagoa S.A.L. Ametzagaina Taldeko partaidea da.

Datorren abenduaren 4tik 8ra bitartean, 39. aldiz zabalduko ditu ateak Durangoko Euskal Liburu eta Disko Azokak. Aro berriari ekin zitzaien iaz. Elizpetik igaro ondoren, karpapetik eraikinaren babesera igaro baitzen. Estreinaldia egin eta birjintasuna galduta, 39.a ere adarretatik eusteko modukoa antolatu du Gerediaga elkarteak lan taldeak. Azoka aitzakiatzat hartuta, aurtengoan ere, izango da beste berritasun batez gozatzeko parada; izan ere, Landako konplexuan bertan, Plateruena Kafe Antzokia inauguratu da. Ondorioz, abenduak zubian Durangora gerturatzeko asmoa duen orok, Azoka bisitatzeaz bat, Plateruenan izango den ekitaldi nahiz estreinaldi ederrak ikusteko aukera izango du. Bestalde, literatur belaunaldiez hitz egiteko hiru idazle bildu ditugu mahaian: Juan Luis Zabala, Harkaitz Cano eta Iban Zaldia.

Duran Azoka

INIGO AZKONA

Azoka egunez egun

Abenduak 4

12:30: Sarrera hitzaldia. *Agirrerren eta Monzonen mendeurrena dela eta, ideologien bilakaera*. Xabier Apaolaza.

18:00: Euskal Pen Klubaren aurkezpena.

19:00: *Supertramps* filmaren aurkezpena.

20:30: *Gauen argi* emanaldia San Agustin Kultur Gunean. 04 Durangoko Argizaiola sariaren banaketa Jose Luis Alvarez Enparantza Txillardegi.

Abenduak 5

12:30: Hitzaldia. *Huntaz eta hartaz: errealitatearen eta ametsen geografia*. Jose Luis Alvarez Enparantza Txillardegi.

12:30: Emanaldia. Kiko, Koko eta Moko pailazoak Plateruena Kafe Antzokian.

18:00: Hitzaldia. *Lekuak Literaturan*. Bernardo Atxaga.

19:00: Hitzaldia. *Emakumea eta literatura aztergai*. Bilgune Feminista.

Abenduak 6

11:30: Aurkezpena. Euskal Herrian Euskarazek 25 urte.

12:30: Hitzaldia. *Irudimenaren gereizpean*. Jesus Mari Olaizola Txiliku.

18:00: Hitzaldia. *Tranbiaren leihotik begirada bat*. Unai Elorriaga.

19:30: Txistu kontzertua: *Txistua XXI. mendean* eskainiko du Berziztuk, Andra Mari Basilikan.

20:00: Kantaldia. *Chillida-Lekutik* San Agustin aretoan. Joserra Senperena, J. I. Ansorena, Jon Maia...

Abenduak 7

12:00: Aurkezpena. *Joku Hezitzaileak* bideojolas bilduma.

12:30: Hitzaldia. *Pentagramaren geografia*. Mikel Markez.

17:30: Mahai-ingurua. *Euskal zinemaren egoera*. J. B. Berasategi, EAB, Zuzendari Berrien Plataforma, Gidoigileen Elkartea.

18:30: Aurkezpena. *OAI: estandar ireki bat, Interneten liburuaren datuak libreki trukatzeko*. Codesyntax, Deustuko Unibertsitatea.

22:00: Kantaldia. *Nafarroako kantu zaharrak*. Hiru Truku San Agustin kulturetxean.

Abenduak 8

13:00: Omenaldi ekitaldia joandako lagunei. *Harrizko herriko oroi harri biziak*.

17:30: Mahai-ingurua: *25 urte eta gero... euskararen normalizaziorako erronkak*. Gabi Basañez (EHE), Mertxe Mujika (AEK) eta Joan Mari Larrarte (EKT).

* Egunero 11:30etan *Ilargiaren sekretua* filma San Agustin aretoan.

AITZIBER SALABERRIA

ESTREINALDIAREN apustua gainditu ostean, bigarren urteari eustea ere ez da izaten lan makala. "Karpapetik ateratzea beti baloratuko dugu ekintza positiboa bezala. Iaz eraikina guztiz bukatu gabe zegoen baina, aurten bere osotasunean gozatzeko aukera izango dugu", azaldu du Itziar Irazabal Gerediagako komunikazio arduradunak.

Gerediaga elkartearen baitan baina, izan da aldaketarik azken urtean. Izan ere, pasa den irailean, Nerea Mujika Ulazia izendatu zuten Gerediaga elkarteko lehendakari. Aldaketak

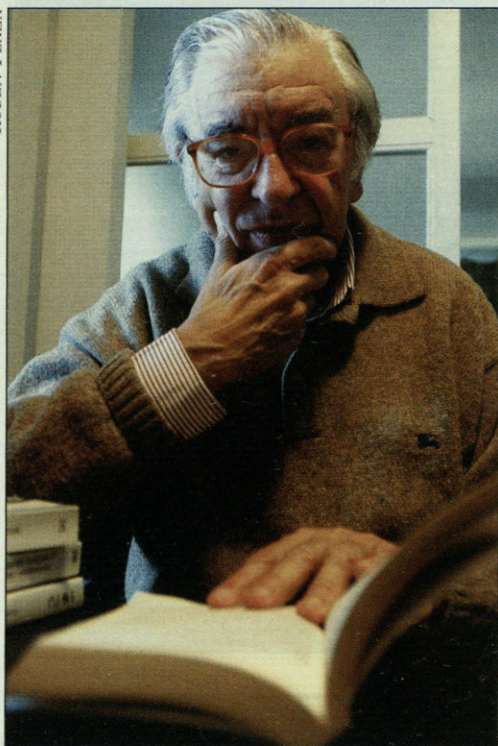
Durangoko Liburu eta Disko Azoka

zertan eragingo duen galdetuta, kanpora begira ez dute uste eragin berezirik izango duenik. "Egia da zuzendari batzorde desberdinek gauzak egiteko modu desberdinak dituztela. Aldaketa prozesu natural baten barruan eman denez, batzordean jende berria eta lehengo jendea egonik, ez da izan apurketa bat. Jende berriarekin bat arnas berria sartu da elkartean", adierazi du Itziar Irazabalek.

Agirre eta Monzon

Urtero, gai jakin baten inguruan antolatu izan ohi da ekimena, baina aurtengoan ardatza ez da bakarra izango. Hiru izango baitira Azokak iraungo duen bost egunetan landuko diren gaiak: Jose Antonio Agirre eta Telesforo Monzon izango dira hizpide euren jaiozaren mendeurrena dela medio. Bigarrenik, *Euskal idazleen munduak* mintzagai izango dira. Eta azkenik, euskara eta teknologia berriek ere izango dute euren tarte. Azoka iragartzen duen kartelaren egilea aldiz, Ismael Iglesias izan da.

RUBEN PLAZA

Argizaiola saria

Euskal Kultura eta literaturaren alde egin duen lan oparoa eskertu asmoz, Jose Luis Alvarez Enparantza *Txillardegik* jasoko du aurtengoan Gerediaga elkartearen eskutik Argizaiola saria. *Txillardegik* euskararen alde makina bat lan egindakoa da. Tarteetan sei nobela, hizkuntzari buruzko hamabi saio... Aurtengo Durangoko Azokara ere, ez da esku hutsik etorri; *Euskararen aldeko borrokan* lana argitara eman baitu.

Zenbakitan

Azokak iraungo duen bost egunetan, hasi goizeko 10:30ean eta arratsaldeko 20:00ak bitartean izango da zer ikusi eta zer gozatu. Iaz baino erakusmahai gehiago izango dira aurtengoan, guztira 295; horietatik 11 gune elektronikoan izango direlarik. Berritasun modura, Azokan aurkeztuko diren nobedadez gain, zertxobait ahaztuta egon den *Haur eta gazte literatura txokoa* berreskuratuko da aurtengoan. Azokako egunen banaketari dagokionez, Azokak iraungo dituen egunak Hegoaldean jai eta zubi egunak izanik, 39. edizio honetan, profesional nahiz ikasleek ez dute egun berezirik izango.

Teknologia berriak

Iaz bezala, aurtengoan ere, teknologia berrien erabiltzaileek zibergunea izango dute. Bertan topatu ahal izango dira, besteak beste, Urtxin-txa aisialdi eskola, www.bizkaie.biz, Miatzen, Goiatz, Elhuyar, www.nontzeberri.com, Euskaltzaindia, Eusko Jaurlaritza, UEU eta Euskaltel. Beraz, liburu eta diskoez gain, aldizkari, bideo, DVD, software eta Interneteko atari ugari aurkituko ditu Azokara hurbiltzen den bisitariak. ■

Jose Luis Alvarez Enparantza Txillardegik

Jose Luis Alvarez Enparantzari emango dio aurteng Gerediaga elkarteak Argizaiola saria. *Txillardegik* Donostiako Antigua auzoan jaio zen 1929ko irailaren 27an. Etxean entzun ez eta bere kabuz hasi zen 1948an euskara ikasten. Horrekin batera, Bilbon ingeniari-tza ikasten ari zela, gazte mugimendu zenbaitetan esku hartu eta espetxea zer zen ezagutu zuen lehenengoz. Eusko Alderdi Jeltzalearen jarrera antzua zela iritiz, beste ikasle batzuekin batera Ekin taldea sortu zuen, 1958an ETA bihurtuko zena. Urtebete lehenago, *Leturiaren egunkari ezkutua* izeneko eleberrarekin, euskal literatura modernitate literarioaren bidean jarri zuen.

Militantziak berriro atxilotua izatera eraman zuen eta 1961ean erbesteko bidea hartu zuen. Beste zeregin askoren artean, Euskaltzaindiarekin kolaboratu zuen euskara batuaren eratze prozesuan, prozesu horren eragile nagusienetakoa izanik. 1967an ETA utzi zuen. 1977an, behin Hegoaldera itzulita, politikagintzan murgildu eta ESB alderdiaren sortzaileetakoa izan zen. Urte batzuk beranduago Herri Batasunaren senatari izatera iritsi zen.

80ko hamarkadan ibilbide unibertsitarioari ekin zion, linguistikaren espezialista gisa. Egun EHUko katedratiko emeritua da.

Gaurdaino haziz joan den bere bibliografia oparo eta anitzean, obra literarioak, saiakerak nahiz hizkuntzalari-tzako lan akademikoak aurki daitezke.

Paperezko laboreak

LANDAKO KONPLEXUAN DAGOEN eraikina-
ren atetik sartuz hasiko dugu gaurkoan bisita
gidatua. Goienkaletik abiatu eta bertan haur eta
gazte literaturaren uzta oparoa topatu dugu. Aiz-
korri argitaletxeak paratu duen standean, Antton
Kazabonen *Armiarma zuhaitzean*, Yolanda Arrie-
taren *Groau!*, Juan Kruz Igerabideren *Jonasek
arazo potolo bat du* eta Manu Lopezen *Semaforoko
ipuina* ikusten ditugu lehenengo begiradan.

Aizkorriren standaren alboan, Zubia argita-
letxearena dago. Jende piloaren artean, Elvira
Lindoren *Manolitoaren sekretua* eta Juan Kruz
Igerabideren *Txirrina* topatu ditugu. Gauden
tokitik mugitu gabe, Kalandraka argitaletxea-

Gernikako azken astelehena dirudi Durango-
ko Euskal Liburu eta Disko Azokak. Kolore,
forma eta gustu guztietako nobedadeak baititugu
aurtengoan. Erakusmahaietako produktuek bara-
tzeko laboreak dirudite. 39. edizioari aurre egi-
nez, aurtengoan ere bada zer miatu eta zer erosi.
Liburuak 400dik gora. Aldizkari, bideo nahiz
jolasek ere hartu dute euren lekua. Goienkaletik
hasi eta Artekaleraino, bidaiari ekingo diogu.

Haur eta gazte,
aberats zaitezte!

orriz orri,
urregorri

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
zubia
argitaletxea

2004ko azaroaren 28a
ARGIA
9

ren mahaia dugu aurrean parez pare. Bertan, *Amets egiteko liburutxoak* iragartzen duen afixa ikus dezakegu.

Haur eta gazte

Jende artean tartetxo bat egin eta hara non topatu dugun Ibaizabalen erakusmahaia. Protagonista batenbaten bat dagoela sumatzen dugu; izan ere, izugarritzko ilara osatu da standaren ezkerreko aldean. Hor ikusten dugu Aitor Arana idazlea, Durangora ekarri duen liburu sorta sinatzen. Hiru dira aurtengoan Ibaizabalen eskutik Azokara ekarri dituen lanak: *Hilerriko mamuak*, *Afrikako semea* eta *Urtegi misteriozua*. Gizajoa lan eta lan ari da. Antton Kazabonen bigarren lan bat begiztatzeko ere aukera izango dugu, *Azkeneko txantxana* deritzona. Bertoko idazleek idatzitako lanez gain, haur literaturari dagokionean, itzulpen lan asko dago Ibaizabal argitaletxeak aurtengo edizioarako prestatu duen nobedadeen zerrendan.

Bi pauso aurrera eta Sortzen Ikasbatuaz mahaia dago. Aukeren artean, *Etorkinak eskolan* eta *Pentagrama enea* liburuak erosi ditu gure ezkerretara dagoen emakume ilegorriak. Susaeta argitaletxearen stand ikusteko gomendioa egin dio

betaurrekodun gizonak, Azokan topatu berri duen bere koinatari. Gu ere kuriositateak jota, Goienkalen barrera bertara goaz. Kutsu pedagogikoa duten liburu eskaintza zabala aurkitu dugu, hala nola, *Animalotsak bilduma*, *Nire lagunak bilduma*...

Goienkale goitik behera erreparatu ostean, Artekalen murgildu gara, hain zuzen ere, Elkar argitaletxearen standera iraitsi gara. Erakusmahaia nahiko lasai dago eta lasai antzean hasi dut miaketa. Mahai gainean, bisitarien joanetorrien eraginez nahasturik aurkitu ditugu, besteak beste: Patxi Zubizarretaren *Atxiki sekretua*, Txilikuren *Jokin Galtzagorri*, Pako Aristiren *Nemesioren elefantea*, Kirmen Uriberen *Ez naiz ilehoria, eta zer?* eta Pello Añorgaren *Abulerio*.

Egurediko ordubiak dira, baina ez dirudi jendeak bazkaltzeko gogo handirik duenik. Izan ere, jende artean bultzaka Tarttalo argitaletxearen mahaiarekin egin baitugu topo. A zer kolore piloa. Hainbeste aukeren artean, ezin jakin nondik hasi. Etxeko txikientzat ez da aukerarik falta: *Pirata maltzurren ipuinak*, *Krix eta Mix ezkutaketa* eta *Larrialdiak, animalien ospitalean*.

Artekaleren amaieran gaudela, Erein argitaletxearen stand bisitatu gabe ere ezin utzi. Erakusmahaiaren ezker aldean ikusi dugun zirrikititik, a zer nolako eskaintza oparoa. Bernardo Atxagaren *Xola eta Angelito*, Iñigo Muguruzaren *Unax eta hodeitsu* eta Ixiar Rozasen *Usoa eta haizea* esku artean begiztatzeko aukera izan dugu.

Jokoak eta multimedia

Papera euskarri gisa duten nobedadeez gain, joko nahiz multimedia alorreko altxorrek ikusteko aukera ere bada 39. Azoka honetan. Goiatz multimediak esaterako, bideo sorta ederra prestatu du udazkenari begira: *Zetazko harra*, *Barbantxo*, *Pagomari*, *Urretxindorra*...

Pirritx eta Porrotx pailazoek ere Hik Hasi-ren eskutik Azokara egin dute bisita. *Ilargiaren sekretua* izeneko filma ekarri dute, bideo nahiz DVD formatuan. Elhuyarren eskutik ere bada berritasunik; *Gure ingurumena* eta *Zeuren idazle* CD-ROMak ikusteko aukera izan baitugu.

- ◆ Orainaldia ulertzeko ezinbesteko lana.
- ◆ Argitaragabea. Gaur arte ez du beste inork halako neurriko lana egin.
- ◆ Lekukotzak, agiriak eta argazki argitaragabeekin. Ikerlan sakon eta zehatzaren ondorioa.
- ◆ Garaiko joera politiko eta sozial guztiak islatzen dituenak.
- ◆ 7.500tik gora argazki eta motiborekin ilustratua.
- ◆ Protagonisten memoria berreskuratzen du.

Herriz herri
Protagonista guztiekin:

153.000 izen-abizen

Gerra Zibila Euskal Herrian

EUSKARA ETA
GAZTELANIAZKO
BERTSIO OSOAK

AISE LIBURUAK
DENAK POLIGONOA, 200-201 • 20140 ANDOAIN • GIPUZKOA
1936, GERRA ZIBILA EUSKAL HERRIAN
LANARI BURUZKO ARGIBIDE GEHIAGO NAHI DUT

IZEN-ABIZENAK

HELBIDEA

HERRIA

POSTA-KODEA

TELEFONOA

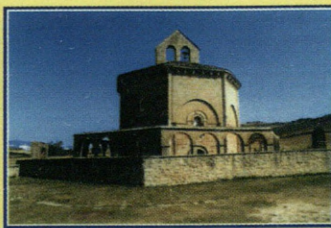
Telf.: 943 30 40 40 - Faxa: 943 30 40 82 - aise@euskalnet.net

BIDAIA GIZA GORPUTZAREN BARRENEAN

EUSKAL HERRIKO HISTORIA I

(Historiaurretik
Nafarroaren konkista arte)

EUSKAL HERRIKO HISTORIA II

(Aro Modernotik Gerra Zibila arte)

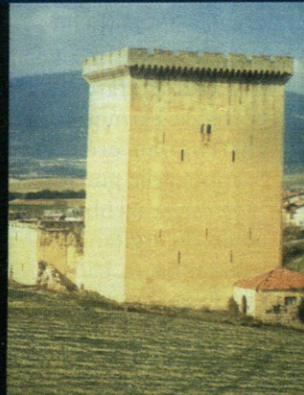

EUSKAL SUKALDARITZAREN ANTROPOLOGIA

ELIKAGAI TRANSGENIKOEN
ARAZOAK

Genomalariak

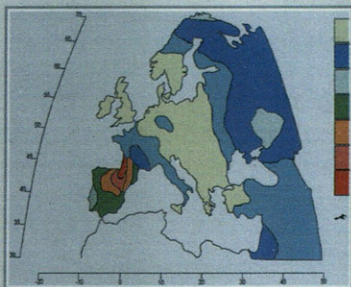

EUSKAL HIZTEGI
HISTORIKOA

Txabillon Taldea

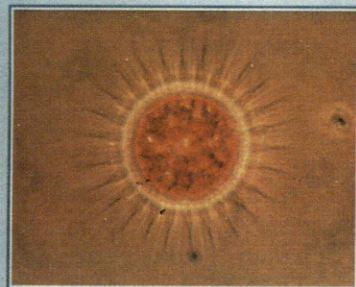
GENEAK, HERRIAK ETA HIZKUNTZAK

L. Luca Cavalli-Sforza

ZER DA BIZIA? ADIMENA ETA MATERIA

Erwin Schrödinger

GAIK
ARGITALDARIA

**Durangoko azokan
zain gaituzue!!!**

Tel. / Faxe 943 47 13 04 • jiak@facilnet.es

● Durangoko Liburu eta Disko Azoka

Euskal Herriko Ikastolen Elkartek ere ez du hutsik egin aurtengo zitara, mahai gainean ikusi ditugu, besetak beste, *Birraitonaren makina I eta II*, *Urdintxo eta Pox*, *Bertsoz Blai 5* eta *Argitxorekin jolasten* puzzle jokoa.

Eleberriak

Eleberriei dagokienean ere, Durangoko Azokak 2004. urte honetarako bildu duen uztza ez da batere makala. Artekale atzean utzi eta Barrenkalen barna abiatu gara. Bi aldiz pentsatu gabe, Txalaparta argitaletxearen erakusmahaira hurbildu gara. Iazko esperientzia gustatuta edo, literatura pasaportetzat hartuta itzuli da aurtengoan ere Joseba Sarrionandia gure artera.

Akordatzan izenburupean eman du argitara bere azken eleberria. Mahai gainean baina, bada non aukeratua; Edurne Elizondo kazetariaren *Itoitz*, *Porlanezko gezurra* eta Filipe Bidartek *Bakartasunaz bi hitz* izenburupean argitaratu duen testigantza saioa hartu ditugu esku artean. Biak ala biak, interesgarriak.

Eskuin aldera bi pauso eta esku artean hartzeko aukerarik ez badugu ere, Edorta Jimenezen *Sukar Ustelaren urtea* eta Asier Blasen *Atzoko eta gaurko barresiak* liburuak ikusi ditugu mahaian paratuta. Neska gazte koadrila bat barreari ezin eutsi ari direla ikusita, jende artetik disimuluz begiratu eta *Lehen aldia* izenburuko liburuak ikusi dugu. Edorta Jimenez, Juanra Madariaga, Itxaro Borda... lehen aldiaz idazten duten ipuin bilduma erotikoa dela ohartu gara.

Poesiaz blai

Euskal literaturak Durangora begira eman pausorik emankorrena, poesiaren alorrean izan da, batik bat. Izan ere, poesia liburuak, eleberriak adina direla esan daiteke. Horrela, idazkuntzan murgildu diren idazle berri asko, poesiarekin ausartu dira. Susa argitaletxearen erakusmahaian izan dut adibiderik topatzeko aukera. Mahai gainean daude paratuta Andolin Eguzkitza zenaren *Arimaren ondoko ezkiaren artetik ibilki*, Xabi Bordaren *Birika xatiak* edota Gotzon Barandiaranen *Arrakalak* poesia liburuak. Eleberriak ere ez dira falta Susaren erakusmahaian. Begirada azkar batean,

Itxaro Bordaren *Zeruetako erresuma*, Urtzi Urruti-koetxearen *Auzoak*, Pablo Sastrearen *Elurretan hotsak* eta Xabier Montoiaren *Elektrika* liburuak ikusi ditugu.

Jende artean aurrera jarraitu eta Alberdania argitaletxean egin dugu hurrengo geltokia. Hemen ere bada sinatzailerik. Harkaitz Cano ikusi dugu jende artean, Durangora ekarri duen *Belarraren aboa* liburuak sinatzen. Ez da baina Alberdaniak argitara eman duen liburu bakarra. Txema Ramirez de la Piscina EHUKo irakasleak *Ikus gaitzazuen* eta Karlos Linazasorok *Glosolahiak* lanak ekarri dituzte Alberdaniaren eskutik Azokara.

Konturatzerako Erein argitaletxearen standean ikusi dugu gure burua. Nahiko lasai dagoela dirudi, baina irudipe-

na besterik ez da izan. Bazkalostea igarota, jendea berriro ere sasi-miatzeko irrikatan da. Izan dut, hala ere, erakusmahaian dauden nobedadeak ikusteko aukera. Iban Zalduaren *Itzalak*, Pako Aristiren *Gauza txikien liburuak* eta Felipe Juaristiren *Begi-ikarak*, daude, besteak beste, bisitarien zain.

Gaiak argitaletxeak ere ez dio hutsik egin 39. edizio honen gonbidapenari. Hutsik ez egiteaz gain, nobedade zerrenda oparoa eskainiz dator ordainetan. Edorta Agirreraren *Euskal sukaldaritza*ren antropologia, Xabier Monasterioren *Mintzairaren miraria* eta Juan Ignazio Hartsuagaren *Euskal mitologia konparatua* ikusi ditugu, esaterako.

Hiria argitaletxearen mahaian gelditu gara orain. Eskaintza guztien artean aipatzekoa da Luis Mari Mujikarena. Atzerriko bidaetan oinarrituriko liburuak argitara emanda amaitu du *Bideko pro-sak* saila.

Hainbat idazle, liburu bat

Egile bat baino gehiago elkartzen dituen lan bat baino gehiago topatu dugu Azokan. Esaterako, Elkar argitaletxearen eskutik datozkigu horietako bi. Xabier eta Martin Etxe-

berria bikiek, road-movie moduko eleberria idatzi dute elkarrekin. Norberak idaztearen jolasarekin aski ez eta anaiak idatzitako ildoari jarraitu diote, *Itxoidazu Café de Pasy-n* liburuan. Antzeko zerbait egin du Xabier Mendiguren idazleak *Ipuin izugarriak* deituriko lanean. Bertan, joan

ARGIAren saskia beteta

ARGIA Azokara saskia bete eskaintza joango da. Mundu zabala hobeto ezagutzeko asmoz, *Nairobiarra* izeneko bidaia jolasa eramango du. Jolas egiteko aukera eskaintzeaz bat, izen bereko ipuin bilduma batek munduko hainbat haur nola bizi diren erakutsiko du, autobusa garraibide gisa erabilita.

Puzzleak plazaratu ditu estreinakoz ARGIAk aurtun. *Mokogorri* puzzleak kontzentrazioa, ikusmena eta trebetasuna garatzeko aukera eskaintzen dute.

Barre egitea gustuko dutenek, Kike Amonarrizen *888 txiste* liburuak aurkitu ahal izango dute ARGIAren standetan. 2005eko egutegia ere izango da salgai, itxura berriz dator gainera oraingoan.

ARGIA astekaria eta *Luma* denbora-pasa aldizkaria ere bertan topatu ahal izango dira.

Durangon salgai!

produktu berriak

dictionnaire ELHUYAR hiztegia
euskara-frantsesa / français-basque
19,50 €

ELHUYAR sinonimoen kutxa
sinonimo eta antonimoen hiztegia
17,50 €

Elhuyar hiztegi elektronikoa
euskara-gaztelania / castellano-vasco
CD-ROMa
27,95 €

Gure Ingurumena
(6-12 urte)
CD-ROMa
27,45 €

Zeu Idazle
(6-12 urte)
CD-ROMa
27,95 €

liburuak • hiztegiak • aldizkaria • multimedia CD-ROMak • ikus-entzunezkoak • katalogoa

Durangoko Liburu eta Disko Azoka

den hamarkadan hainbat idazlek sortutako ipuinak bilduz, antologia bat osatu du.

Elkarreko mahaian, baina, amaigabeko nobedade zerrenda dago. Eleberrien sailean: Karmele Jaioaren *Hamabost zauri*, Joan Mari Irigoienaren *Odolean neraman* eta Jon Arretxeren *Griot* lanak erakutsi dizkigu, erakusmahaian dagoen neska beltzaranak. Azken bi hauen kasuan, iaz bezala, aurten ere, Durangoko Azokan liburuak aurkeztu harrapatu ditugu. Poesiaren alorrean ere, Elkarrek badu nobedaderik; Jon Aiaituaren *Biolinaren jatorria* eta Bitoriano Gandiaga zenaren *Adio* poesia liburuak, hain zuzen ere.

Barrenkalen aurrera, Gatuzain argitaletxearen standera hurbildu gara. Bertan topatu dugu Anuntxi Aranak Azokara begira argitara eman duen *Mitoen bilakaera*. Konturatzerako baina, Pamiela argitaletxearen mahaia dugu parez pare, hemen ere ez da eskaintzarik falta: Josetxo Ortuetaren *Ortziren hortza* eta zenbait egileren artean argitara eman duten *Oteiza*, *Jorgeri* liburuak.

Utriusque Vasconiaeren mahaia ikusiz amaituko dugu Barrenkale karrikan hasi dugun bidaia, Fito Rodriguez irakaslearen *Faustoren itzala* eta Begoña Bilbaoren *Curriculum eta kultura Euskal Herrian* dira lehenengo begiradan ikusi ditugunak.

Gazte literatura

Jadanik haurtzaroa igarota baina, heldutasu-

INIGO AZKONA

nera oraindik iritsi gabe. Hor aurkitzen da gaztaro oparoa. Eta euskal literaturak etorkizuna izan nahi badu, bereziki eragin eta zaindu beharreko adin tartea dela esan daiteke. Hori dela eta, Elkar argitaletxeak, *Gazte literatura* deituriko sailaz baliatuz, Durangoko

Azokarako bere ekarpena egin nahi izan du. Antton Kazaboneren eskutik, *Pirtxina zilborrean* liburuak ikusten dut mahaitik erortzeko zorian. Begoña Bilbaok bestalde, *Palestina, zure mina* ekarri du Azokara. Harry Potterrek ere bisita egingo du 39. Durangoko Euskal Liburu eta Disko Azokara. Inaki Mendiguren Elizegik itzuli baitu *Harry Potter eta Fenixaren ordena*.

Paperezko hotsak

Gaztelupeko Hotsak argitaletxeak, aurten ere badu idatzizko nobedaderik. Musikaz gain, paperezko uztar ekarri baitu Durangoko Azokara. *Ilargiak baleki poesia* saila topatu dugu mahai gainean. Tartean bi lan aipagarri: *Lizardi*, *Parisko txolarrea* eta *Lanaxeta*, *Lili negarra*. Poesia ardatz harturik, gazteei zuzenduriko bilduma da. Eskoletan testu zail gisa kontsideratzen den hori gazte jendearen artean zabaltzeko eta ezagutarazteko da bildumaren helburu nagusia. Horretarako, marrazkiez eta CD-ROMaz baliatu dira, poema kokatzen eta ulertzen laguntzeko. ■

AGORILA

Iparraldeko Euskal Disketxea

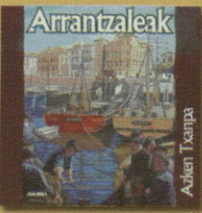

Montalibet Karrika 13, 64100 BAIONA

00 33 559 52 39 03

www.agorila.com

E-mail: agorila@wanadoo.fr

DURANGOKO AZOKAN

Guretzat zeurea da aitorpenik garrantzitsuena

- Urrezko Q saria kudeaketa-kalitatean
- Iso egiaztagiria ingurumenean
- Europako 8. tokia errentagarritasunean
- Munduko 139. tokia kaudimenean

Euskadiko Kutxan, kalitateak eta etengabe hobetzeak dute lehentasuna. Ongi egindako lana dugu helburu, eta horri esker, aitorpen horiek guztiak jaso ditugu. Lanean jarraituko dugu, gure bezeroak ahalik eta gusturen egon daitezen. Izan ere, guretzat zeurea da aitorpenik garrantzitsuena: **zure konfiantza**.

Belarri guztientzako doinuak

Udazkenarekin batera, aurreko urteetan legez, ugaritu egiten dira euskal diskoen argitalpen nahiz aurkezpenak. 2004. honetan ere, ez da salbuespenik izan. Durangoko Azokari begira, diskoetxeek musikazaleen egarria asetzeko moduko disko sorta eman dute argitara; 60-edo izango dira. Zapore nahiz usain askotariko doinuak, belarri ororentzat.

ELKARREK 39. EDIZIO honetarako ekarri dituen musika nobedadeak ikusiz hasiko dugu Barrenkaletik bidaia. Azken urteetako bideari jarraiki, Euskal Herriko musikaren historian mugarriak jarri dituen artista baten lanak berreskuratuz dator Elkar argitaletxea. Izan ere, mahai gainean Benito Lertxundiren hasierako diskografia osoa berrargitaratu dela ikus dezakegu, berriro masterizatuta eta formatu berezian. Bilduma horretan, *Ez dok amairu*, *Oro laino mehe batek*, *Eta maita herria ükan dezadan plazera*, *Zuberoa*, *Altabizkar*, *Pazko gaiardi ondua*, *Mauleko bidean*, *Gaueko ele isilen balada* eta *Hitaz oroit* diskoak kaleratu dira. *Altabizkar* eta *Zuberoa* diskoan, lehenbiziko argitalpenean sartu ez ziren beste zenbait kantu gehitu zaizkiela esan digu standaren bestaldean dagoen gizon bibotetudunak.

Bilduma osatuekin jarraituz, Benito Lertxundiren lanaz gain, Oskarbi taldearen antologia ere argitara eman du Elkarrek. 60ko hamarkadan sortu zen taldea eta 70ekoan folk eta zelta doinuz osaturiko hainbat disko kaleratu zituzten. Orain lan haietan azaldutako hauei beste hiru abesti gehitu dizkiete *Esperantzari leiho bat* disko bikoitzean.

Bakarlariak

Elkarren erakusmahaitik urrundu gabe, azken urteotan eszenatokietatik urrun egon ondoren, Garik disko berria kaleratu duela ikusten dugu: *0-tik*. Bakarlari gisa argitara eman duen hirugarren diskoan, kantu eguzkitsu nahiz intimistak bildu ditu.

Bada, orde, bestelako nobedaderik; Alboka taldearen *Lau anaiak*, Imanol Lartzabal zenak abiatutako proiektua, *Bolona-molona*, eta Txirri,

DANI BLANCO

Mirri eta Txiribiton pailazoen *Altza Pelipe* musika lanak daude paratuta standean.

Belaunaldi berriak

Udazkenarekin batera, primizian, lehen aldiz diskoa kaleratzen duen talderik ere aurkitu dugu. Gor diskoetxearen mahaian, hain zuzen ere, Euskadi Gazteako maketa lehiaketan epai-mahaiaren saria eskuratu zuen Kerobia taldearen diskoa ikusi dugu.

Jende artean burua sartu eta Gor diskoetxearen mahaian gauden honetan, Tocamas 70eko hamarkada amaierako taldearen kantuak berreskuratzeko diskoa osatu dutela ikusteko aukera izan dugu. Musika lan honen atzean aurkitu ditugu Toño Muro eta Patxi Osinaga musikariak.

Gustura gabiltazasi-miatzen, baina, bidaian aurrera jarraitu behar dugu, izan ere, konturatzerako Azokako atea itxi eta itzulerako trena ere galdu egingo baitugu. Barrenkalen aurrera, Gaztelupeko Hotsak ikusi dugu letra larriz, aurrean dugun afixan. Bertara hurbildu eta, hau da hau, aukeren zurrumbiltoa. Hamar dira hain zuzen ere aurtengo edizioari begira Azokara ekarri dituzten nobedadeak. BatGehio taldearen lana hartu dugu lehenik esku artean. Euskal Herria eta Kataluniako musikariak osatutako taldeak pop eta flamenkoa uztartuz *Diaspor han* izeneko diskoa osatu du. Grabaketa estudioetan Ojos de Brujo tal-

Maketa lehiaketaren emaitzak

Hiru dira, Durangoko Azokan, Euskadi Gazteako maketa lehiaketara aurkeztu eta diskoa kaleratu duten taldeak: Kauta, Keike eta Kerobia.

whatever you say, Basque
esanak esan Euskara
Dígas lo que dígas Euskera
Egal was du sagst sag es auf baskisch
Quoi que tu dises Euskara

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HADE

deko teknikarien laguntza izan dutela irakurri ahal izan dugu.

Talde ez hain berrien lan berriak

Bide Ertzean talde aski ezagunak ere bosgarren diskoa dakar aurtengoan Durangoko Azokara. *Esan Bare* izenburupean argitara eman den lan berri honetan, Joserra Senperena bosgarren taldekide bihurtu da, hammond eta pianoarekin egin dituen ekarpenekin.

Kokein rock boskote eibartarrak ere lehen lan luzea kaleratu du udazken honetan. *Lotuta egon arren* diskoa Rafa Rueda mungiarraren gidaritzapean grabatu dute eta 11 kantu bildu dituzte bertan.

Ez dut disko denak esku artean hartzeko aukera, baina diskoetxearen mahaian paratuta daude besteak beste; Gorkhiru taldearen *Gorkhiru*, Txuma Murugarren bakarlariaren laugarren lana, *Nire anaiaren kotxeko giltzak*, eta Jose Ignazio Ansorena eta Joserra Senperena bikoiteak osatutako *Chillida-Lekutik*. Nire alboandagoen gizon gorbatahunak Rogelio Botanz, Karidadeko Benta eta Teresa Zabaltza boskotearen lanak sartu ditu zorrora.

Agorila diskoetxeak ere ez dio urteroko gonbitari hutsik egin nahi izan. Standean aipagarri dagoen afixan Sustrai taldearen *Ze bizia* diskoa ageri da.

Kantu zaharrak gaur

Hamar urte pasatu dira jadanik Hiru Truku taldeak Mendebaldeko euskal baladak berreskuratuz zituenetik. Zazpi, ordea, Mendebaldeko euskal kantuak berreskuratu zituenetik. Aurtengoan berriz, Metak diskoetxearen mahai gainean ikusi ahal dugu, Ruper Ordorika, Joseba Tapia eta Bixente Martinez hirukoteak osatu duen lana: *Nafarroako kantu zaharrak*. Oraingoan Nafarroara jo dute, eta bertako kantu tradizionalak gaur egungo ikuspegitik landu dituzte.

Ez da, ordea, Metak diskoetxeak 39. edizio honetara ekarri duen nobedade bakarra. Captain Nemo taldearen lan berria hartu dugu esku artean. Donostiako punk-rock hardcore taldeak euren lehen lana osatu du. Aurretik talde desberdinetan ibiliak dira taldeko partaideak, oraingoan baina, *Korrontearen kontra, urpekari bat* lana-

Kontzertuak Plateruenan

- Abenduak 3: Betagarri
- Abenduak 4: Txuma Murugarren eta Kokein.
- Abenduak 5: Kauta, Keike eta Lor.
- Abenduak 6: Karidadeko Benta.
- Abenduak 7: Split 77 eta Zein?
- Abenduak 8: Xabi San Sebastian.

Emanaldi guztiak gaueko 22:00etan hasiko dira, Abenduaren 8koa ez beste. Xabi San Sebastianen emanaldia arratsaldeko 19:00etan hasiko baita.

rekin datozkigu. Jende mordo dabil, baina zirrikitu batetik Metak diskoetxeak Azokara ekarri duen nobedadeen zerrenda ikustea lortu dugu. Betagarri taldearen *Betagarri* eta Arren Erro Zaharra, Zein? taldearen *Photograma*, Sagarroi taldearen *Toulouse* dira nagoen tokitik zerrendan irakur ditzakedan nobedadeak. Baina gehiago ere badira.

Oihuka

Oihuka diskoetxearen standean ere bada berrietasunik. 15-16 urte bitarteko neska gazte talde bat aditzen dut urrundik oihuka. Izan ere, sinatze lanak burutzen ari da, DJ Axular Mutrikuko gaztea. Iazko markak errepikatu nahian, techno progressivea eritmo latinoekin lotzea izan da argitara eman duen lanaren emaitza.

Belaunaldi berriek ere badute Oihuka diskoetxearen standean zeresana. Euskadi Gazteko maketa lehiaketan entzuleen saria jaso zuten Kauta (*Izan zaitez zu*) nahiz Keike (*Oinetan kea*) taldeek euren lanak argitara emateko aukera izan baitute. Laseda (*Bilbao despierta*), Materia (*Forget the music*), Urgabe (*Edan hemendik*), La lengua de Trapo (*La lengua de trapo*) eta Txapel-punk (*Tonto el que lo lea*) taldeek ekarri duten uztia ere ez da batere makala.

Bi pauso aurrera eta Hirusta diskoetxea. Jabier Muguruzak, bere aldetik, Liverpoolgo LIPA musika eskolako ikasleekin grabatutako *Liverpool-Gernika* diskoa eman du argitara. LIPA institutuak Muguruza gonbidatu zuen orain dela hilabete batzuk bertan eskolak eman zitzaizten eta ondoren hainbat kontzertu egin zituzten Muguruzak eta ikasleek. Zuzeneko emanaldi haietan, kantariaren kantuak moldatu zituzten eta, hain zuzen ere, grabazio horiek jasotzen ditu diskoak. Muguruzaren lanarekin bat, Hirusta Recordsek kaleratu duen Mikel Errazkin & Hfren disko berria ikusiko dugu: *10.0*.

Autoekoizpenak

Euskal Herrian azken urteotako historian zeresan handia eman duten bi gitarra jolek beren proiektuak ekarri dituzte Durangoko Azokara. Batetik Joseba Irazoki beratarrak segida eman dio duela hiru urte Onddo taldearekin hasitako ibilbideari. Oraingoan, ordea, bere izenpean kaleratu du *Iri eta solas*, doinu akustikoen gainean eraikitako lan intimista eta iradokitzailea. Bestalde Mikel Markezek, *Erabil nazazu* izenburupean, disko berria atondu du.

Gure bidaiak birtuala bukatu da. Dakizueenez, gauzak bertatik bertara ikustea baino hoberik ez dago, eta horrexegatik abenduaren 4tik 8ra bitartean Durangoko Azokara bil zaitezten eginen dizuegu gonbita. ■

baskepensiones

e.p.s.v.

plan bermatua 4

BBK-k haxe bermatzen die
baskepensiones plan
bermatua 4 deritzonoko
bazkideei: 2012-01-31n,
ekarpenaren 2005-01-31ko
balorazioaren %100, gehi
ekarpen horren gaineko
kopuru bi, data
desberdinetan:

• Batetik, 2006-01-31n,

%5. Kopuru hori
Baskepensiones 15 Planean
abonatuko da.

• Bestetik, 2012-01-31n:

NIKKEI 225, EURO STOXX
50 eta S&P 500 indizeek
proportzio berean osatutako
otzararen balio-handitzearen
%25. Indizeen hasierako
balioa 2005eko otsailaren
1etik 28ra bitarteko
lanegunetako (bi egun
horiek barne) itxierako

Prezio Ofizialik garestiena

izango da, eta azken
erreferentzia, indizeoi
2012ko urtarrilaren 23an,
24an eta 25ean dagozkien
balioen batez bestekoa.

Uzta, ereintzaren saria

www.bbk.es

bbk =

bermatutakoa urtebetera **%5** + 7 urtera ekarpenaren **%100** +

balore otzararen balio handitzearen **%25**

● Literatur belaunaldiak

"Literatur belaunaldiak" gaia joan deneko bi urteetan plazaratu da han-hemenka, prentsa eta hedabideetan bereziki. Literatur belaunaldien inguruko auzirik ba ote dagoen jakin nahi izan dugu. Iban Zaldúa idazlea -gaia plazaratu duen idazletako bat da- gonbidatu dugu mahaira. Juan Luis Zabala idazlea, berriz -1963an sortutakoa-, "belaunaldi galdua" deitu izan denaren ordezkari gisa-edo. Azken belaunaldiko Harkaitz Cano idazlea aurreko bien ondoan eseri da. Belaunaldien arteko auzi-mauziaz jardun gara abiapuntuan. Hitz joko erraza eginez, belaunaldien arteko zauririk ba ote dagoen ere lerratu zaigu hitzetik hortzera. Auziak auzi, solaskideen aburuz ez dago zauririk. Ez da horrenbestera, ezta gutxiagorik ere.

MIKEL ASURMENDI

Argazkiak: Alberto Ventura

Auzirik ba al dago literatur belaunaldien inguruan? Iban Zaldúa. Literatur belaunaldien arteko auzirik? Egon dira eztabaidatxo batzuk, baina berehala eten dira; edonola ere, euskal literaturak duen eskala kontuan hartuta, nekez hel daiteke ezer "auzi" mailara gurean. Gainera, eztabaida horietaz ia-ia bakarrik idazleak jabetu dira, eta ez hainbeste irakurleak, nik uste -hori baldin eta sinesten badugu, Jorge Gimenez editorearen iritzia-aren kontra, idazleen eta irakurleen komunitatea ez direla bat eta bera-. Hots, gaia auzi mailara igotzea gehiegi iruditzen zaidala.

Juan Luis Zabala. Auzirik izan gabe, modu espontaneoan azaldu den gaia da. Idazleen artean oihartzuna izan duen gaia da, baina, ziur asko, ez du jende asko apasionatu. Dena dela ere, artikulua bat hemen beste bat han azaldu ondoren, gaiaren inguruko gogoeta zenbait bildu eta nolabaiteko eztabaida ere izan da. Belaunaldiez ari garenez gero, lehenik eta behin komeniko litzateke belaunaldien ezaugarri edo zantzu batzuk aipatzea:

1963tik -data enblematikotzat joa, Xabier Mendiguren Elizegiren artikulua batez geroztik- 1965era bitartean jaiotako idazleak "belaunaldi galdua" deitu ohi da. Ni belaunaldi horretakoa naiz. Belaunaldi horretako askok filologia ikasi genuen, eta gutako asko lerratu ginen literaturara. Hurrengo belaunaldian

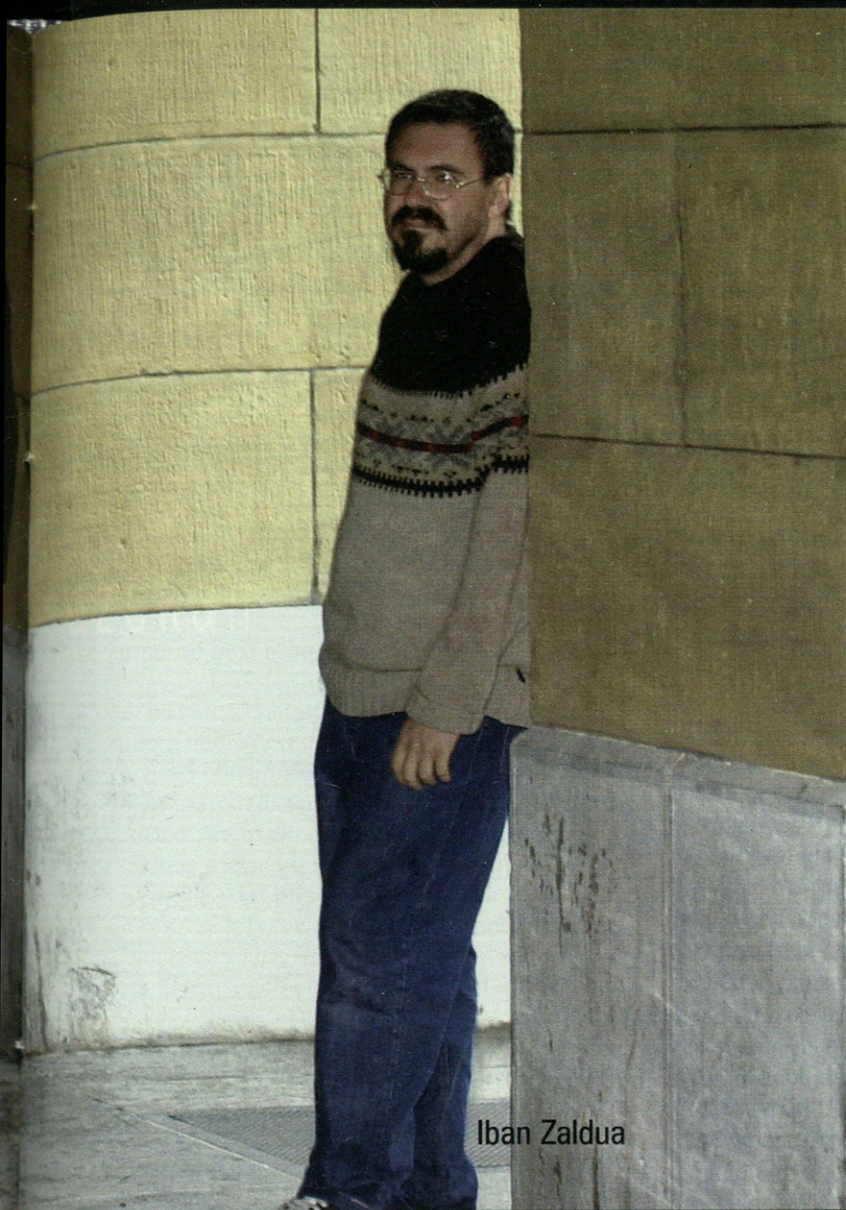
Harkaitz Cano

Juan Luis Zabala

Tirabiren gain ez literatur be

askok kazetaritzara jo zuten, eta hauen ondorengo askok bertsolaritzaren eremura. Belaunaldi bakoitzak bere ezaugarriak ditu, nahiz eta hori baieztatzen duen azterketa soziologikorik ez dagoen. Ezta egin beharrik ere ziur asko. Dena den ere, gure artean jarduteko behintzat balio du.

I. Z. Kontuak badu jolasetik zerbait, nik uste, eta hori ez da literatura arloan gutxietsi beharreko gauza. Borgesek anekdota gisa kontatzen du nola 1920ko hamarkadako Argentinako literatur

Iban Zaldua

netik zauririk elaunaldietan

eztabaidarik handiena, Boedo eta Floridako taldeen artean, asmakizun hutsa izan zen, hein handi batean -idazleak biltzen ziren kafetegien izenak ziren haiek, eta literatura "herrikoia" baten eta "elitistago" baten arteko eztabaida izan zen, funtsean-, Frantzia eta Europar literatur taldeak eta halako gauzak zeudela, eta Argentinako literatura modernizatzeke halako zerbaiten beharra ikusi zutela... eta Borgesekek barre egiten du eztabaida horren inguruko hausnarketa burutsuak egiten zituztelako, urte

Literatur belaunaldiak

batzuk geroago, Argentinako literatura-katedradunek. Ez dut esan nahi horrekin gure "belaunaldien" auzia fiktizioa denik, gauza batzuk esplikatzeko dituela uste baitut, baina nik ez nuke duen alde ludikoa alboratuko...

Harkaitz Cano. Belaunaldien gaia "saltsa" sortzeko balio dezakeen gaia da. Ni bereziki ez naiz apasionatzen. Berdin-berdin esan dezaket belaunaldiak badirela edo ez direla. Hau da, une honetan defendatu dezaket belaunaldiak badirela, eta beste une batean ez daudela. Ez zait hainbeste inporta, alegia. Literatur belaunaldia ez da data edo egun zehatz batzuetan jaio izandako idazle multzoa. Adibidez, joan den mendeko "27ko Espainiako literatura belaunaldia" Luis de Gongora poetaren omenez elkartu zirelako, haren inguruko aitortpena egin zutelako edo erreferentzia batzuk elkarrekin hartuta aritu zirelako osatu zuten belaunaldia bezala gogoratzen da, eta haien artean bazeuden Iban eta Juan Luis eta nire artekoa baino adin koska handiagoa zutenak. Datak edo egunak baino, ezaugarri horiek egiten dute belaunaldia. Belaunaldi horiei geroago jartzen zaizkie etiketak eta abar. Askotan pentsatzen dut ea zergatik ez nagoen Juan Luis eta Ibanen belaunaldi berean, ze koska estetiko edo literariok banatzen gaituen. Sarri, gertuago sentitzen naiz beraiei literaturatik nire adineko idazleen edota gazteagoak diren idazleen literaturatik baino. Beraz, ni ere "tropela" deitu izan den belaunaldi horretan egon naiteke. Juan Luis eta Iban eta nire artean ez dut ikusten horrenbesteko alderik.

Saltsarako gaia badago. Eta gai hau apailatu duen "sukaldaria" Iban Zaldua izan al da, akaso? I. Z. Ez nuke hori esango. Nik orain urte bat *Berrian* artikulua sorta bat idatzi nuen, Jon Alonsok ARGIA idatzitako bat irakurri ondoren. Berak esanak eta nik ordurako eginak nituen gogoetak hausnarketarako parada eman zidaten gaiak are gehiago hausnartzeko, eta kontua gehiago korapilatzeke, ziurrenik, Alonsok modu orokorrako batean erabiltzen baitzuen "tropelaren" kontzeptua, eta nik areago lotu nuen belaunaldi batekin, Juan Luisek aipatu duenarekin, eta bertako askoren artean sumatzen nituen frustrazio zantzuekin; harrezkero beste batzuek ere kaleratu dituzte beren ikuspuntuak. Nik gaia jolas bat bezala hartzen dut, hein batean, lehen aipatu bezala. Literatura ikuspuntu ezberdinetatik aztertu daiteke: generoen ikuspuntutik, edo errealismoa/fantastikoa ardatza kontuan hartuz, edo are idazle asmatikoak/ez asmatikoak bereizketatik abiatuta, Eider Rodrigizek proposatzen zuen bezala. Guztiek dute oinarri bat, eta guztiek azaltzen dute literatur munduaren alderdiren bat edo beste. Orduan, zergatik ez egin azterketa belaunaldien ikuspuntutik ere?

Hirurok garai ezberdinekoak zarete gutxi-asko eta ez duzue oker ikusten belaunaldi bereko idazleak izendatuak izatea. Gaiaz idatzi duen beste idazleren batek esan duen arabera, ez da gehiegi sinetsi behar literatur belaunaldiei buruzko sailkatzearen inguruan esandakoaz.

J. L. Z. Gai honen inguruan hitz egitean hedabideak aipatu behar dira ezinbestean. Azken urteetan hedabideen zeregina asko zabaldu da, eta idazleak sarritan agertzen gara berauetan, lehen baino askoz sarriago behintzat. Baina, hedabideetan idazleen lanen irakurketa nahiko azalekoa egiten da. Neurri batean logikoa dena. Prentsa edo hedabideak ondo ezagutu gabe hurbiltzen dira, kasurik gehienetan, idazlearengana. Neurri batean, idazleen sailkatzea edo bereizketa ez dute egin kritikoei, idazleek edo irakurle finek, kazetariak baizik. Kazetaria naiz eta ezagutzen dut dena sailkatzeko gure joera, gauzak bere tokian jarri beharra. Orduan, idazleak bere tokian jarri nahi edo behar hori hedabideetatik etorri dela esango nuke. Horregatik, Harkaitzek esan duen bezala, bera gertuago dago guregandik, eta oso gertu egon daiteke halaber Iñigo Aranbarri edota Edorta Jimenezengandik. Hedabideek bere belaunaldian sartzen dituen idazleengandik baino hurbilago dago nik uste.

"Tropela" hitza azaldu da tartean...

J. L. Z. Jon Alonsok aipatu zuen hitz hori. Gai honen inguruko gorabeherak deskribatzeko erabili zuen hitza da, Juanjo Olasagarrek ere aipatu zuen. "Tropela" hitza zehaztu aldera pare bat datu: 1963, 64 eta 65eko gure belaunaldi horretatik gaurko idazle gazteengana halako salto bat eman zela sumatu izan da. Belaunaldi hori baino lehenagokoak ditugu Atxaga, Sarrionandia, Lertxundi, Izagirre, Saizarbitoria, Joan Mari Irigoien, Joxe Austin Arrieta... Harkaitzen belaunaldiarenganako salto moduko bat eman zen, artean idazle poltsa bat geratu zelarik. Hori da belaunaldi "tropela" deitua.

I. Z. Edo "belaunaldi galdua" —uste dut Felipe Juaristik erabili zuela, inoiz, izendapen hori—...

"Gai honen inguruan hitz egitean hedabideak aipatu behar dira ezinbestean. Azken urtetan hedabideen zeregina asko zabaldu da, eta idazleak sarritan agertzen gara berauetan, lehen baino askoz sarriago behintzat. Baina, hedabideetan idazleen lanen irakurketa nahiko azalekoa egiten da. Neurri batean logikoa dena. Prentsa edo hedabideak ondo ezagutu gabe hurbiltzen dira, kasurik gehienetan, idazlearengana".
(J. L. Zabala)

J. L. Z. Solasaldiaren sarreran aipatutako "zauri" hitza esan gabe, arrangura moduko bat dagoela esango nuke. Tartean motibo asko egon daiteke beharbada. Batetik, errekonozimendu edo aitortza jaso dutenak gure aurreko idazle horiek dira. Nire belaunaldiak ez du jaso hori, eta ez dauka halaber gure hurrengo belaunaldi gazteak jaso zuen lilura, gaztearenganako lilura, eta hedabideen arreta... Bestetik, gure belaunaldiko idazleen literatura, oro har, ez da horren erraza izan, ez hain arina. Gurean sentitu da... nola esango nuke...

... frustrazio moduko bat.

J. L. Z. Ez dut uste horrenbestearaino iritsi denik.

Ibanek "frustrazio" hitza aipatu izan du bere gogoetan.

I. Z. Beno, zer edo zer badago, ezta? Garai batean hainbat jenderen deklarazioak izan ziren, modu batean edo bestean halako sentimendu batekin lotu daitezkeenak, eta horren oihartzuna jasotzen zuen Alonsok bere artikuluan; nik halako zerbait antzeman nuen, garai hartan, zenbait idazleren deklarazioetan: Aingeru Epaltza, Xabier Mendiguren, Aitor Arana, Jokin Muñoz edo Karlos Linazasororenetan... Eta gaur egunera etorrita, Felipe Juaristiren adierazpenak ere hor daude: *Airezko emakumeak* bere azken eleberriri ez zaiola kasu nahikorik egin esan du; *Soinujolearen semea* liburuaren itzalean geratu ote den inpresioa aineratu du —orain, Euskadi Saria eman eta gero, igual *Bizia* lorena gehitu beharko dio Atxagarenari...—. Niri hori esanguratsua egin zait; azken urteetan horrelako gehiago ere izan da. Eta dena hasten da kazetariren batek idazleari "zer moduz zure azken liburuaren harrera?" galdetzen diolako. Jakina, belaunaldi horretako idazle guztiak, kasurako, frustratu batzuk direla esatea eta orokortzea ez da erreala ziur asko, baina badago erresumin puntu bat.

Juan Luisek aipatu duenaren harian, batetik, esango nuke, 63ko edo tropeleko belaunaldia delako idazle gehienek, oro har, beren burua

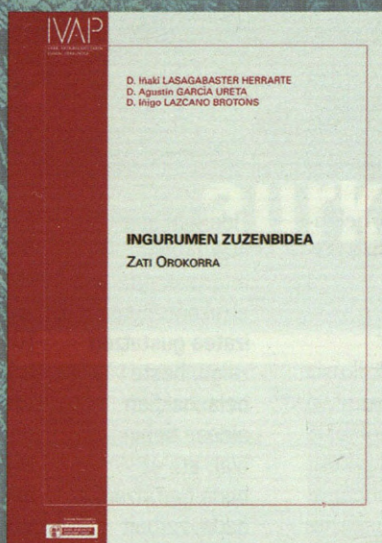
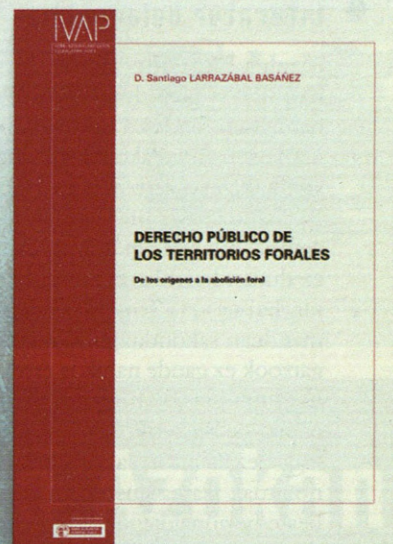
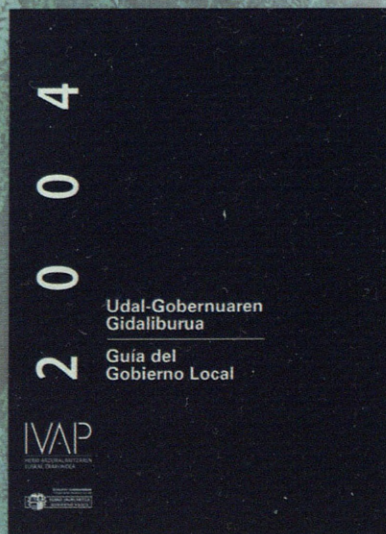
Hau bai oparia!!

Joseba Sarrionandia, Edorta Jimenez, Filipe Bidart...

Txalaparta

durango'04

IVAPeko azken argitalpenak Durangoko azokan

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Liburu hauek hemen ere dituzu salgai:

Unibertsitateko etorbidea z/g

20600 Oñati

Tf.: 943 782 000

Fax: 943 782 177

argitalpenak-ivap@ivap.es

idazlea kontsideratzeko lotsa handiagoa izan dutela, aurreko nahiz bere ondoko belaunaldiko idazleek baino; Pako Aristik duela gutxi antzeko zerbait adierazi du, euskal idazleoz orokorrean hitz eginez, nik gehiegi konpartitzen ez dudana harrokeria-puntu batekin baina —eta frustrazio-sentimenduan sakonduz, noski: idazle gaixok ez gaude nahikoa errekonozituta gizarte honetan, haren ustez...—. Bestetik, idazleoi idazleak bezala aitortuak eta errekonozituak izatea gustatzen zaigu, beste belaunaldien aldean behintzat, eta ez bada gertatzen, bada, zerbait arraroa antzematen da gure inguruan; izan ere, nire hipotesia da, agerian ez bazeuden ere, espektatiba handiak zituztela "tropelekoek", eta Atxagaren "belaunaldiak" hor dirauela, kalitate eta sona handiko lanak egiten; eta —Olasagarrek aipatu zuen bezala— famak jauzi egin duela "tropelaren" gainetik, Kirmen Uriberen belau-naldira, nolabait esateko. Gauza asko dira tartean, edonola ere.

Lotsagabeagoak al zarete zuek Harkaitz?

H. C. Ez dakit. Beharbada horrek badu zer ikusia hainbat lan eginda eman izanarekin. Gu iritsi orduko bidea landuago aurkitu genuen, nolabait. Adibidez, gure belaunaldikook ez dugu hizkuntzaren zama edo hizkuntzaren normalkuntzarako eta euskaraz zerbait egon dadin euskaraz derrigor idatzi beharraren pisua sentitu. Ez behintzat Iban eta Juan Luisen aurreko belaunaldiko idazleek sentitu zuten zama. Garaiak zirenak zirelako, ziur aski, zuek heredatu zenuten zama hori aurreko idazleengandik, eta guri ere arrasto txikiren bat geratu zaigu —dei diezaiogun txikitasunaren kontzientzia—, dudarik ez: baina

"Idazleoi idazleak bezala aitortuak eta errekonozituak izatea gustatzen zaigu, beste belaunaldien aldean behintzat, eta ez bada gertatzen, bada, zerbait arraroa antzematen da gure inguruan".
(Iban Zaldúa)

gure motorra idazteak ematen digun plazerra eta komunikatu nahia izan dira hasieratik, beste hainbat zemetatik aske ikusi dugu gure burua. Zorte hori izan dugu.

I. Z. Bai, ziur baietz, haien zama bera ez bazen ere, noski.

H. C. Nolanahi ere, badira gure gutxiagotasun konplexu arrastoak agertzen dituzten adibideak: duela hamar urte nobela poliziakoak euskaraz ez izateak motibatzen gintuen nobela poliziakoak idaztera... Jazzari buruz asko dago gazteleraz, baina euskaraz, luxu bat izan da niretzat jazz giroko gauzak idaztea, elur zapaldu gabea zapaltzea bezala. Baina guk modu normalagoan bizi izan dugu hori dena. Ramon Saizarbitoritari bere burua idazletzat onartzea izugarri kostatu zitzaioala entzun izan diogu sarritan. Niri, aldiz, ez zait idazle naizela onartzea kostatu. Saizarbitorientzat Marcel

Proust zen idazle, eta kito. Eta niretzako ere bai, baina beste asko, txarragoak izanda ere, idazletzat jotzen ditut. Ez ditut idazleak mitifikatzen, niretzat idazlea ez da zerbait berezia. Idazlea ona, txarra edota erdibidekoa izan daiteke. Nik horregatik ez dut inongo arazorik idazle naizela esateko, idazten dudana unetik naiz idazle. Ez dut hori lotsagabekeriarekin lotzen, inondik ere. Gertatzen dena da orain askoz errazagoa dela esatea "ni idazlea naiz" eta jendeak aurpegi arraroarekin ez begiratzeta...

Belaunaldi galdua delakoaren aurreko belaunaldiko idazle batek, Bernardo Atxagak, Espainiako Sari Nazionala jaso zuen. Hurrengo belaunaldiko Unai Elorriagak ere bai. Tarteko belaunaldiko idazleak ez. Gertakari horren harian horientzat Parnaso ez zela esan izan da...

Italia, bizitza hizpide ANJEL LERTXUNDI NARRAZIOA	Glosolaliak eta beste KARLOS LINAZASORO NARRAZIOA	Belarraren ahoa HARKAITZ CANO NARRAZIOA	Ahardikeriak MARIE DARRIEUSSECQ NARRAZIOA
Euskaria show ANTXON NARBAIZA SALAKERA	Ikus gaitzazuen RAMIREZ DE LA PISCINA ZERBERRI SAILA	Kurrin-kurrin vitae JOXERRA GARZIA ZERBERRI SAILA	Bizia lo EUSKADI LITERATURA SARIA JOKIN MUÑOZ NARRAZIOA

Construcción naval en el País Vasco, siglos XVI-XIX.

Evolución y análisis comparativo

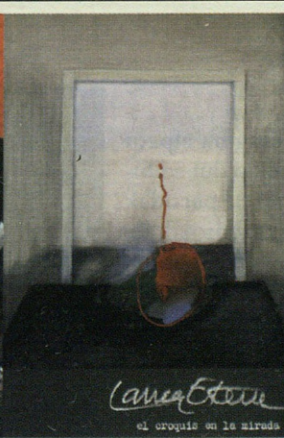
Lenthes Oñativola Oyarte

Fernando Airo
Xalbador

Odolaren mintzoa

(Mintzoaren erabilera,
erabilerak eta jatorria)

Camacoteu
el croquis en la mirada

GIPUZKOAKO
EZGAITASUN
PLAN ESTRATEGIKOA

p <

OFICIOS TRADICIONALES VIII

CAROLINA URSUA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

Reducciones de la obra de la Diputación Foral de Gipuzkoa

Durangoko Azokan Gipuzkoako Foru Aldundiaren estand-ean aurkituko dituzu

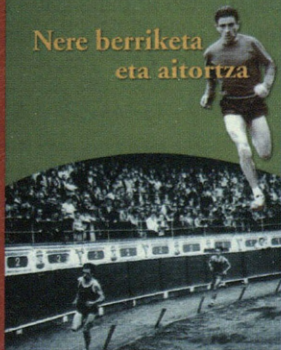
ALA BAITA
27 abesti

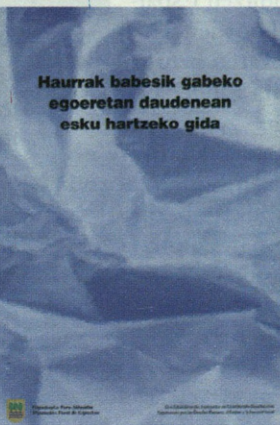
THOMAS GARRIZU
1881-1947

Leon Albeniz
"Trantsibien"

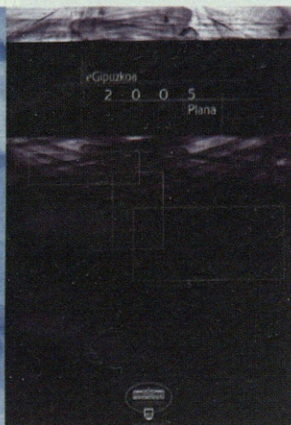
Nere berriketa eta aitortza

Haurrak babesik gabeko
egoeretan daudenean
esku hartzeko gida

Gipuzkoa
2 0 0 5
Plana

GIPUZKARAKO
HISTORIKO
FORU-INTSITUZIOEN
XEDAPEN-BILDUMA
1981-2003

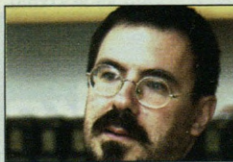
...eta gehiago.

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

www.gipuzkoa.net/argitalpenak

J. I. Z. Lehen hedabideen eragina aipatu dut. Reala futbol taldea jarriko dut adibidetzat. Nik ez ditut Realaren partidak inoiz ikusten, beste erremediorik ez bada behintzat, taberna batean harrapatuta nagoelako-edo (*irriak*). Baina, nahi gabe ere, badakit Kovacevic golik ezin sartuta eta bere onetik irtendā dabilela, badakit Nihatzen bizitasuna erabakigarria dela batzuetan, badakit Riesgo Westeveld baino hobea dela... Futbola ikusi gabe, nolabait esanda, badakit nola jokatzaren duten futbolariak. Hedabideen kontsumitzaileen eta idazleen artean ere hori gertatzen ote den inpresioa daukat. Beste neurri batean nahi baduzue. Baina, oro har, idazleari buruz gehiago jakiten da hedabideek esandakoarengatik, irakurriarengatik baino. Eta gure belaunaldiak halako zorte txar moduko bat izan ote duen nago. Hortik frustrazioa pauso handia dago. Ez dugu inoiz uste izan —oso gaztetan ez bada izan— euskal idazle izatea Ez-Dakit-Nolako-Parnasora iristeko modua zenik. Ez dugu idazten inongo parnasotan sartzeko, gustuko dugulako edo barruak eskatzaren digulako baizik. Zoritzarrez, hedabideen beharrak betetzeko idazlearen ikuspegi azaleko bat eman izan da maiz askotan.

"Gaur egunera etorrita, Felipe Juaristiren adierazpenak ere hor daude: *Airezko emakumeak* bere azken eleberriri ez zaiola kasu nahikorik egin esan du; *Soinujolearen semea* liburuaren itzalean gertatu ote den inpresioa aireratu du —orain, Euskadi Sariak eman eta gero, igoal *Bizia* lorena gehitu beharko dio Atxagarengari...—. Niri hori esanguratsua egin zait; azken urteetan horrelako gehiago ere izan da. Eta dena hasten da kazetariaren batek idazleari "zer moduz zure azken liburuaren harrera?" galdetzen diolako".
(Iban Zaldúa)

H. C. Ez zait bidezkoa iruditzen Espainiako Sari Nazionalaren koordenadak frustrazio edo frustrazio ezaren neurgailutzat hartzea. Nora eta zeri begira gaude? Badakigu —edo imajinatzen ahal dugu— zer diren sariketak. Denok dakigu zenbat kasualitate eta karanbola eman behar diren honek, horrek edo hark irabazteko, edo idazle berberak bi aldiz irabazteko eta beste batek inoiz ez irabazteko. Orduan, hori absurdua iruditzen zait. Ulertzen dut irakurketa hori egitea: Atxagarengandik Elorriagarengana salto handia eman zen, beste inork sari hori irabazi gabe. Baina bien bitartean badakigu saria merezi duen idazle bat baino gehiago dagoela. Dena dela... ezin dugu saria noiz emango dioten zain egon idazle bati bere literatura maite dugula aitortzeko! Ez guk, eta ezta medioek eta kritikoek ere. Eta, bestalde, gerta liteke datorren urtean belaunaldi horretako idazle batek saria jasotzea.

I. Z. Bai gerta daiteke. Baina atera daitekeen bestelako inpresioa ere, bestelako ondorioa, subjektiboa betiere. Pako Aristik Atxaga fenomenoa "antena paraboliko" moduko bat zela esan zuen garai batean: harentzat, Atxagak saria jaso izanak ez zuen balio, esan izan zen bezala, Espainian euskal idazle gehiago plaza-ratzeko, aitzitik, kontrakoa gertatu omen zen, bere ustez, eta kexu ageri zen.

"Gure belaunaldikook ez dugu inoiz uste izan —oso gaztetan ez bada izan— euskal idazle izatea Ez-Dakit-Nolako-Parnasora iristeko modua zenik". (J. L. Zabala)

H. C. Hori horrela izan zen, beharbada, aurreikuspen gehiegi zabaldu zelako.

I. Z. Esan nahi dut, halako gauzak gertatzen direla eta ez zaizkidala harrigarriak edo naturaz kanpokoak iruditzen. Denok dakigu sariek badutela loteriatik zerbait —salbu eta guri ematen dizkigutenak, noski, Kingsley Amisek zioen bezala—, eta, bestalde, sariaren kontuari konspirazioaren teoriaren aldaera ezberdinak aplikatzea oso erraza dela, baina ondorioak ekartzen dituzte, besterik ez dut esan nahi. Eta mugarri gisa funtziona dezakete, zer esanik ez.

Belaunaldiak belaunaldi, iazko Euskadi Literatura saria Pello Lizarralde irabazi zuen —*Larrepetit* liburuari esker— eta aurtengoa Jokin Muñozek —*Bizia* lo liburuari esker—. Harkaitzek esan duena berretzeko aipatu nahi ditut. Alegia "belaunaldi galdua"ko bi idazlek "errekonozimendua" jaso dutela esateko. Bestalde "saltsa" loditu nahi gabe, datak data, Sarrionandia belaunaldi frustratu edo tropelekoaren garaiako idazletzat jo beharko litzateke, aurreko belaunaldikotzat baino.

J.L.Z. Nire ustez, horiek guztiak oso subjektiboak dira. Iban Zalduaren *Obabatiko tranbia* liburua irakurtzen nuen heinean, egokia iruditzen zitzaidan berak egindako sailkapena, baina beste sailkapen bat ere gustura irakurriko, ezta baidatuko, edota ontzat emango nuke.

I.Z. Jakina. Edonola ere, galderan aipatu direnak ez dira sari hori jaso duten belaunaldi horretako partaide bakarrak: Aingeru Epaltzak eta Felipe Juaristik ere jaso izan dute, adibidez.

J.L.Z. Alegia, Sarrionandia non sartuko nuke nik? Bada ez dakit. Harkaitzek esan bezala, adinak baino gustuak eta estiloak egiten du idazlea.

I.Z. Idazleen sailkatze hura zalantzan jarri zuena Mikel Hernandez Abaitua izan zen, *Berriako* artikulua batean. Berak Sarrionandia 80ko hamarkadan sailkatu zuen, "Trolepeko"ekin batera; orduan hasi ziren plazaratzen lanak belaunaldi horretakoak, orobat. Sailkapenekin, jolas parte dutenen aldetik, epealdi historikoekin bezala gertatzen da. Batez ere, nolabait esateko, garai horretako bihotzera jotzen denean dira baliagarrien —baliagarritasunik aitortzen badiegu behintzat—. Baina margenetan edo mugetan dauden gertakariak lausoagoak geratzen dira. Noiz bukatzen da Erdi Aroa? 1453an, Konstantinopla otomandarren esku erortzen denean? 1492n, Kolonek Amerikarekin topo egin zue-nean? Eta abar. Honekin gauza berbera gertatzen da. Nik sailkapena egin nuen, Sarrionandia aurreko belaunaldian sartu nuen, "dinosaurioen". Hasier Etxeberriak *Bost idazle* liburuan ere belaunaldi horretan sartu zuen, nolabait, nahiz eta haiek, jakina, ezeztatu belaunaldi edo talde berekoak direnik —eta badute arrazoa ere, noski—. Pott bandako kidea izan zen, gainera, eta agian hori da esanguratsuena kontu honetan; Harkaitzek 27koen inguruan lehenago esan duen bezala, belaunaldia ez da kontu kronologiko hutsa. Baina egia da, gauza erabat eztabaidagarria da. Abaituaren ekarpena ez da batere baztergarria, aitzitik, oso ondo dago.

Zu, Harkaitz, 1990ko hamarkadan plazaratutako idazlea zara. Nola moldatu du joko zelaia zure belaunaldiak?

H. C. Joko zelaian moldatze hori gure inguruarekin lotuko nuke, gure tresna eta bitartekoeekin. Hizkuntzarekin, adibidez. Kaktuen artean betiere, hizkuntza "normalizatuago" bat jaso dugu.

Ikastolako umeak gara gehienak. Hedabideen eraginarekin ere lotuko nuke. Lehen hedabideak ez ziren hainbeste, ezta hain ondo artikulatuak ere. Idazleek beren zutabeak edo tribunak dituzte gaur egun. Gutako hainbatek gidoigile bezala lanerako aukera izan dugu, aukera bereziak izan ditugu, alegia. Ez dut uste gu aurrekoak baino zorrotzago garenik, edo lotsagabeago, eskura baliabide gehiago izan dugula baizik. Iban eta Juan Luisen kasuetan, adibidez, idaztearekin batera irakaskuntzan eta kazetaritzan ari dira. Garai batean, idazlearen hautua kazetaritzan edo irakaskuntzan zegoen askotan, ogibidea hautatzeko orduan. Guk aukera gehiago eduki dugu. Beste modu batez jardun dugu hedabideetan eta hedabideek ere arreta gehiago jarri dute guban.

I.Z. Bestalde, azkeneko 50 urteetan gizarte kapitalistak gaztetasunaren aldeko aukera nabarmena egin du. Kontsumo esparrua izugarri zabaldu da, eta gazteekiko lilura, sustrai historiko sakonagoak izanik ere, handitu da azken garaioan. Gaztetasunaren galera lantutik bat bezala bizi da gizarte honetan; gaztetasunaren luzapen nahia handitu da. "Trolepeko" belaunaldia argitaratzen hasi zenean irudipena daukat gazte izate horri ez zitzaiola horrenbeste garrantzia ematen eta, edozein modutan, eta salbuespenak salbuespen, belaunaldi horretako idazleek ez diote eutsi beti-gazte irudi

CD berria

Gontzal Mendibil

Zuri so

Zuzena Sakona Sentibera

bati. Hurrengoan, Lubaki Bandatik abiatzen den horretan, ordea, uste dut gaztetasuna bera balio edo ezaugarri nagusienetako bat bezala erabili dela, ez dakit zein puntutaraino idazleen aldetik, baina bai, ziurrenik, komunikabideen, argitaletxeen eta kritikarien aldetik; bestalde, promoziorako dohain eta lan egiteko gogo handiagoak erakutsi dituztela esango nuke, eta baita idazlea bera pertsonaia bezala garatzeko abilezia berezia ere.

Nik nire artikuluetan aipatu izan dut nola oraintsu arte, Euskal Literaturaren Historia gorabeheratsuan, arrazoi ezberdinengatik, ohikoena belaunaldi-ordezkapena izan zela: belaunaldi berriak aurrekoa anulatu bezala egiten zuela. Eta "belaunaldi galduaren" kasuan ez zela hori gertatu ondorioztatu nuen, esan bezala, espektatiba historiko hori izan zezakeen arren. Hirugarren belaunaldiak –Harkaitzena eta enparauenak–, ez du perspektiba hori izan, ordea, hobeto ezagutzen zuen joko-zelai berria, eta lasaiago joan da agian.

H. C. Gaztetasunari lotutako kontu kurioso edo bitxi bat da hemen berehala zahartzen garela, edo zahartzen gaituztela, hobeki esanda. Espainiako idazle gazteak hartzen dituzu, Ray Loriga, adibidez, eta 40 urte ditu. Eta idazle gaztea da espainiarren eskalan.

I. Z. Niretzat hori ez da gazte izatea. Gazte-txartela kadukatzean utzi beharko litzaioke gazte izateari.

H. C. Beno, esan nahi dut ikuspegi ezberdina dagoela Espainian eta hemen. Han badaude 70, 65, 60, 55 edo 50 urteko idazle asko, barra-barra... Adin tarte bakoitzean idazle mordoska dago. Edo beste adibide muturrekoago bat jartzeko, aldera dezagun adin mailakatzera AEBetako idazleekin: hemen, badirudi, berrogeita hamar urteko idazleek bētetzen dutela AEBetan Philip Roth eta Norman Mailerrek betetzen duten lekua.

I. Z. Hemen ez dago horrelako "esparrurik", gure letren historia oso ezberdina izan delako, noski.

H. C. Hemen ikuspegia beheraka dator berehala. 20 urterekin poeta kontsokratua bihurtzen zaituzte eta 25ekin ez dakit zer.

I. Z. Baina beti-gazte, hori bai.

Zuk nola ikusi duzu zuen ondoko belaunaldia, Juan Luis.

J. L. Z. Ez da nik bakarrik esana: nahiko mimatua ikusten dut. Gainera, neurri batean, aurreko belaunaldiarekin elkarlanean edo elkarkidetzan. Ez da haustura izan bien artean, jarraipen bat izan da. Errespetuz eta gertutasunez lan egin dugu. Haustura izatea ere zaila zen, hausteko ere ezer ez zegoen eta. Azken batean, gure belaunaldiak, literaturan, ez du inoiz bote-re ikaragarririk izan.

"Ez ditut idazleak mitifikatzen, niretzat idazlea ez da zerbait berezia. Idazlea ona, txarra edota erdibidekoa izan daiteke. Nik horregatik ez dut inongo arazorik idazle naizela esateko, idazten dudun unetik naiz idazle. Ez dut hori lotsagabekeriarekin lotzen, inondik ere. Gertatzen dena da orain askoz errazagoa dela esatea 'ni idazlea naiz' eta jendeak aurpegi arraroarekin ez begiratzea..."
(Harkaitz Cano)

Azkeneko belaunaldia "Urruzuno belaunaldia" izenez aipatu izan da. Beka sistemak tarteko, ezberdina al da? Badago beste belaunaldi bat? Beste jauzi bat izan al da?

J. L. Z. Lubaki Banda izan zen nolabaiteko marka bat ezarri zuena, ez dakit belaunaldi bati, baina markaren bat utzi zuen. Lubaki Banda, besteak beste, Urruzuno beka eta sariaren bidez plazatu zen. Urruzunoko lehen partaideak Lubakikoak izan ziren. Gero Lubaki eta Lubakiren ondorengo arteko bereizketarik ez nuke egingo. Azken belaunaldiaren zikloa osatu gabe dago. Oraindik elementu gutxi dago belaunaldi hori osotasun batean ikusteko.

I. Z. Goizegi da oraindik, nik uste.

Belaunaldiak belaunaldi, bandek markatu dute bidea nolabait. Zigilu bat eman diote. Pott eta Lubaki artean jauzi handi izan zen...

J. L. Z. Talde literarioak izan ziren bestalde, Susaren inguruan, gero Alberdania sortu zutenen inguruan... Ez dute inoiz talde izaerarik onartu, baina harreman sare batzuk edo beti izan dira...

H. C. Zumarraga-Urretxuko Hits&Fits, adibidez. Lubaki baino zertxobait lehenago sortua.

Bandek zein neurrian eragin dute belaunaldietan?

J. L. Z. Banden kasuan adina faktore inportantea da. Gazteak idazle kideak bilatzen ditu, gazte garaian aldizkarietarako edo antolatze joera izaten da. Gero adin bakartiago bat dator, egiten ari den idazle hori lan finkoago batean ari da, modu bakarragoan aritzen da, nahiz eta harremanak beste idazleekin mantentzen dituen, jakina. Banda leherketa moduko bat da, gazteek literatura deskubritzen dute eta zerbait egin nahi dute.

H. C. Lubaki Banda aipatu dugu. Bada gu banda izan baginen, eta ez talde, Pott ere banda izan zelako da. Pott-en erreferentzia oso garrantzizkoa izan zen guretzat. *Henry Bengoa Inventarium* eta *Rupeř Ordōrika* tarteko. Idazleak aipatu ohi dira, baina guretzako kantariak eta musikariak ere berebizikoak izan dira. Lubakiren garaian, batzuek *Sarriten* zaleago izango ziren eta beste batzuk Atxagaren zaleago, baina *Ruper Ordorikak* denok batzen gintuen... *Ruper Ordorika* izan ote zen gure *Gongora*? Akaso bai.

I. Z. Taldeak, halaber, beren garaiko aldizkarietara lotuta daude. Gaur egun lotura hori apaldu da, eta gauza jakina da aldizkariak panorama literarioko ardatz izateari utzi diotela, 80ko hamarkadan gertatzen zen bezala. Baliteke etorkizunean aldizkarietara hura Internetetik betetzea, hein batean; hor dago, esaterako, Susako web-orrialde itzela, edo BBK (Bihotz Bakartien Kluba), edo Xabier Mendigurenena bezalako blogak, edo J. Bilbatua horren literatur orrialdea, edo Sustatu bera, Nontzeberri

DURANGOKO

azoka2004

Euskal

Arteak Dantza Antzerkia Literatura
Hizkuntza Musika Zinema Bertsolaritza

Kultura

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

eta Sareko Argia ahaztu gabe. Ez du belaunaldiekin zer ikusirik, printzipioz, baina Internetek bide berriak ireki ditu eta gazte jendeak ere harremanak hortik landu ditu. Harkaitzek esan duenez, adinaz gain bere bitartekoez definitzen dute bere belaunaldia, eta aurrerantzean are gehiago definituko dute akaso.

J. I. Z. Lana plazaratzeko bide naturalena hori da. Alabaina, badaude salbuespenak, alegia, aldizkarietan idatzi baino lehen bere lehen liburua plazaratzen duten idazleak daude.

I. Z. Eta prentsa dago: *Berria*, *Mugalaria*, astekariak eta hilabetekariak. Gero eta baliabide gehiago dago.

Aldizkariak berea egin ote du?

J. I. Z. Ez guztiz. Tokian tokiko fanzineak eta aldizkariak hor daude, unibertsitatetan argitaratzen direnak, bestalde.

I. Z. Baina ez dago lehen zegoen eferbeszentzia. Etorkizuna aldizkari elektronikoaren bidez torrik da, edo hori da nire ustea behintzat, merkeagoak direlako hasteko, eta hedapen zabalagoa daukatelako, bereziki gu baino gazteago direnen artean.

Belaunaldiak, bandak, tropelak, taldeak eta taldekide edo gregarioak. Literatura ulertzen ahal da —kirolaren modura— merkatuko legeen arabera?

J. I. Z. Gertatzen da, nahi gabe ere. Realaren kasua aipatu dut eta literaturaren kasuan ere

"Gure belaunaldikoen motorra idazteak ematen digun plazerra eta komunikatu nahia izan dira hasieratik, beste hainbat zemetatik aske ikusi dugu gure burua. Zorte hori izan dugu".
(*Harkaitz Cano*)

badago halako zerbait. Partidak ikusi edo liburuak irakurri gabe jakin daiteke idazlea nondik nora dabilen eta zer idazten duen. Gero sariak daude. Askotan idazleak ezagutzen dira beren sariengatik. Are gehiago, idazleen artean ere, sariei buruz ari garenean partida edo txirrindulari lasterketa bati buruz ari garela dirudi zenbaitetan. Adibidez, "hori gertatu ez balitz, agian horrek irabaziko zukeen". Sarien eta hedabideen zurrumbiloea tartean dago. Dena dela ere, horren azpian inportantea dago, eta da: literatura. Benetako literatura hor izango da beti. Hori nola iristen den jendearengana? Bada, kirolaren moduan ere iristen eta iritsiko da.

H. C. Izan ere, errazagoa da komunikabideetan, literatura ere, lehiaketa modura planteatzea. Hau da, lehiaketa batek daukan morboak lagunduta edo akuilatuta, errazagoa da jendearen interesa testuinguru horretan piztea. Eta ez, adibidez, errealismo zikinak euskal literaturan izan duen eraginari buruzko erreportaje mamitsu baten bidez. Aitzitik, Espainiako Sari Nazionalaren edo Euskadi Sariaren inguruan dagoen polemikak saldu egiten du. Gainera, idazleontzat ere kutsakorra da, dinamika horretan sartzen gara azkenean, nahi gabe. Kirol lehia literaturarekin erkatzekotan, Alan Sillitoeren *La soledad del corredor de fondo* nobelaren izenburua da bururatzen zaidan zinezko lotura bakarra: gurean gregarioaren lanak ez du balio, hemen bakoitza bakarrik doa bidean.

Ba al dago literatura soilarengatik literatura segitzen duen jarraitailerik?

J. L. Z. Badago. Zein neurrian eta zenbateraino? Kontua da, horietako asko eta asko idazleak direla. Agian portzentaje handiegia da, idazleen alderako desoreka dago. Baina badago idazle ez den multzo polita ere.

I. Z. Nik uste dut baietz, badagoela, ziurrenik txikia bada ere, eta alde horretatik irakurketa tailer edo txokoen adibidea esanguratsua iruditzen zait, Beterrikoa edo Iruñeko Zaldiko-Maldikokoa bezalakoak, besteak beste. Hor badago mugimendu bat, txikia agian, baina "idazle-irakurle", "ikasle-irakurle-gatibu" eta "irakurle-militantearen" figura tradizioletatik haratago doana. Eta badago, geroz eta gehiago, kalitatezko kontsumoko nobela bat –Morillo edo Ladron Arana etortzen zaizkit burura–, beste mota bateko irakurlea egon edo gara daitekeela iragarri dezakeena, agian.

Zerk egiten du belaunaldi bat arrakastatsua izatea, irakurria izatea edo saritua izatea?

I. Z. Betikoa da, epe motzean sariek eta hedabideek ematen dizute sona eta ospea. Benetan balio duena epe luzera egindako bidea da. Epe luzean liburu onak idaztea da kontua eta ez gaineratikoa. Nor gogoratzen da Espainiako literaturako XVIII. mendeko idazleez gaur egun, esaterako? Eta orduan ez ziren txikiak eztabaidak eta matraka horiek... Historiak hitz egingo du, azkenean; Historiak, eta kritikari kapritxosoren batek edo bestek, jakina: hori da geratuko dena, eta idatzi ditugun gauza gehienek ez da inor akordatu. Epe luzean –Keynesek esaten duen bezala– denok hilda egongo gara, eta nori interesatzen zaio puntu horretaraino posteritatea? Gu ez gara posteritatean biziko. Horregatik batzuentzat epe laburrean arrakasta lortzeak balio du, nola ez. Gure bizitza pertsonal nîmiño eta mixerable honetan hala gertatzen da. Horregatik daude tirabira horiek, besteak beste.

H. C. Idazleen banitateaz ere egin daiteke beste mahai-inguru bat. (irribarreak)

Ba al dago loturarik aipatu ditugun hiru belaunaldi horien artean?

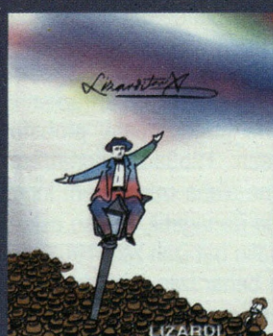
J. L. Z. Idazleok ez gara harremanik gabekoak. Ez dago topaketa fisiko asko gure artean egia esan, modu birtualean topo egiten dugu, elkar asko ikusi gabe. Baina badugu gutxieneko komunikazio bat, komunikabideetan, elkar irakurriz, liburuen bidez... Belaunaldiak ez dira sail bakartiak hala ere, eta esan bezala, belaunaldiek ez dituzte idazleen arteko harremanak estutzen edo finkatzen, literatur gustuek baizik. Elkarri begira aritzen gara, baina gustuen arabera, ez belaunaldien arabera.

I. Z. Belaunaldiaren fenomenoak gauza batzuk esplikatzen balio dezake; literatura azaltzeko eta egituratzeko modu bat da, besterik ez. Idazleen arteko harremanak zeharkako izan daiteke. Harkaitzek esan bezala, zure belaunaldiko ez den beste batekin gusturago poteatzen duzu edo identifikatzen zara. Argi utzi behar da belaunaldiaz aritzean literaturari buruzko sinplifikazioa egiten dugula; baina pentsatzea, eta baita idaztea ere, sinplifikazio-eraketak dira berez –hori Borgesek esan zuen, baita ere–. Esan bezala, literaturaz jarduteko modu asko dago eta hainbat sailkapen egin daiteke. Belaunaldienak gauza batzuetarako balio du, eta beste batzuetarako ba ez du balioko.

J. L. Z. Bateon batek pentsa dezake belaunaldien arteko borroka dagoela. Inork ez dezala hori pentsa "Tropela" edo "Belaunaldi galdua" terminoak aipatu direlako, ezta belaunaldi horretakoak eta beste belaunaldikoak elkarren aurka ari garela. Ez da horrela.

Bake giroan bizi al da euskal literatura? (Hiru solaskideen algarak)

Hiru solaskideen hitzak ondo ulertu baditugu, bakeak ez du belaunaldien arteko harremanekin zer ikusirik. Belaunaldi zabarragoan edo gazteagoan, edozein belaunaldian, lagunak eta arerioak izango dira. ■

ILARGIAK BALEKI
poesia, CDRom interaktiboa gazteentzat

**JOXE MARI
LOPETEGI**
ERREPUBLIKANOEN
BERTSOLARIA
(Irun, 1875 - Ameketa, 1942)

**PAPER
HOTSAK**

HOTSAK.COM

GAZTELUPEKO HOTSAK
tel.: 943 75 30 16

Xanti Iparragirre

Itzalaren mintzoa

Bakardadeak baditu bi begi, bi begi eta kopeta ximurra. Beldurrak, berriz, baditu milaka aurpegi. Aurpegi keinu bakoitzak, beldur bat. Bizitzak badu ahots bat, ahots bat lakarra, grabea. Ahotsak dio, beti itzal bat ari baldin bazaizu segika atzetik, ezkuturik onena itzal horretan bertan sartzea dela. Itzalean bildu, eta isilik egon, eguna iritsi arte. Argitu duenean kontatu du itzaletan nola bizi duten bizitza.

AMETS ARZALLUS

Dani Blanco

«Sufrimendua luzea bada, konponbideak ere luzea izan behar du»

Haur bat mundura jaio dela esaten da, baina zu jaio zinen lekua mundutik urruti zegoen.

Añarbe baserritik gertueneko herria Errearteria genuen, eta zaldia edo mandoa sokatik hartuta hiru ordu behar izaten ziren. Oinez, bi ordutik asko gehiago gabe sartzen ginen. Horretaz garai hartan oso urruti ikusten nuen handik kanpokoa eta gainera beldurgarri. Haizea mendi aldera ateraz gero barkuen edo fabriken hotsa entzuten zen, eta behin baino gehiagotan ihesi joan izan nintzen menditik etxera zarata haiek entzunda. Nik itsasoa orain-

NORTASUN AGIRIA

1934ko uztailaren 25ean jaio zen Errearteriako Añarbe baserrian, orain urak hartua daukan baserri batean. Lehenik baserri lana, hamasei urterekin aizkora hartu eta mendira, azkenik gaueko lanean, bizibide gogor denak probatu zituen gaztea zen artean. 1959an Eskoriatzara ezkondu, eta bost seme-alaba izan zituen. Inoiz eskolarik zapaldu gabea izanagatik, bertso eskolen hazia erein zutenetako bat izan zen. 1981ean Iparraldera errefuxiatu behar izan zuenetik zuloz zulo ibili da. Joan den urtean itzuli zen atzera Eskoriatzara, herrira. *Biziaren Azala* izeneko liburuan, prosan eta bertsoan, bilduak ditu bere bizi-penak.

dik ez bainuen ezagutzen, lantokiak ere ez, eta niretzako dena zen arrotza, beldurgarria.

Eta hain leku urrunean nola ateratzen da bizitza aurrera?

Lehen burdinola bat egon zen han, eta hark sortu zuen inguruan bizitza. Baina burdinola erre zenean baserri gutxi batzuk gelditu ziren. Gure baserria txikia zen eta jende gutxi zutenak egina, baina gu asko izan. Orduan, gerra ondo hark ekarri zuen gosearekin, lanerako gauza zena kanpora joaten zen. Eta

lanerako balio ez zutenak etxean lanean geratzen ziren. Hamasei urte arte bigarren horietan gelditu nintzen ni, eta oso gaztaro gogorra izan nuen. Oso gogorra. Aukera izan banu ez dakit nora alde egiteko, alde egin nezakeen gustura. Baita fraide joateko esan izan balidate ere. Hura ez baitzen bizia. Beti lanaren azpian, batean ardiak, bestean behiak, bestean egurra...

Bederatzi urterekin jaitsi zinen lehen aldiz menditik mundura, Erreenteriara. Nolakoa zen beste mundu hura?

Egia esan, mundu hura ere ez zen niretzako egina. Ni han beste mundu batekoa nintzen. Besteen begiak ikusita konturatzen nintzen ni

gutziz arrotza nintzela, eta gainera han baziren guk ez genekien hizkuntza zekitenak ere, orduan lehenbailehen alde egin nuen handik. Nire burua guztiz arrotza sumatzen nuen, errealitatetik kanpkoa. Edo ez dakit besteak ziren, edo zein zen han errealitatetik kanpkoa, baina aldaketa handia zegoen batetik bestera. Adibidez, inpresio handia egiten zidan jendea pilaka ikusteak. Haurrak ere jostatzen koadrilatan, gauza horiek oso arraroak ziren niretzat. Nik ordurako bederatzi urte eta jostatzen ibiltzeko zaharra nintzen. Gizonaren kargak hartuak nituen.

Zuek nolako jolasak erabiltzen zenituzten base-
rrian?

Xanti Iparragirre

Gure jolasak zakarrak ziren –kar, kar, kar–. Ni txiki-txikia nintzela akordatzan naiz guk nola egiten genituen eskuz jostailu moduko batzuk. Arto kas-karekin ardiak, eta horrelako zera batzuk, eta artzain izatera jolastu. Ikusten genuena.

Beldurra, lan gogorak, ezjakintasuna, mundutik urrun... Horrelako egoeran heldu leku bat behar izaten du pertsonak. Zuenaren zein zen, erlijioa agian?

Erljioa guretzako kastigu bat izan zen. Zenbat abarka hautsi dugun guk elizara bidean... Aldeenekoa ere Arano bidean ordu betera zegoen, ermita bat. Eta ezin zitekeen salbatu, han bizi ginen artean igandero joan ginen, goizean bostetan jaiki eta ermitara. Ibilita hasi nintzen ikusten ezberdin pentsatzen zutenak bazirela. Eta hori lehen aldiz sumatzea harrigarria izan zen niretzat. "Hau ez duk elizara ere joaten, zer pasatzen da hemen? Gu zer gaituk edo hau zer duk?". Hor hasten zara zure kalkulak egiten. Baina etxeko martxarekin bakarrik ezin zara atera kalkulu horretara, ezin da imajinatu ere. Eta ez nintzen puska batean beste aldera erori.

Gainera inguruko apaizak oso gogorak ziren. Erreterriako bikarioa nik uste Francoren semea edo horrelako zerbait zela. Diktadore oso gogorra zen. Akordatzan naiz behin Oiarzunera ehorzketa batera joan behar genuela. Goizeko hiruetan atera ginen etxetik bederatzi-tarako Oiarzungo elizara joateko. Negua zen, eta elurtuta zegoen. Bost lagun ginen. Lauk hilkutxa bizkarrean generamkien, eta bat zioan argiarekin. Gorriak ikusi eta gero, ez dakit zenbat minutu baina minutu batzuk berandu iritsi ginen. Bikarioa elizako atetik kanpora zegoen, eta berandu zelako kristoren sermoia entzun genuen.

Ordutik aurrera erlijio fedeari agur, eta Euskal Herriko borrokan izan duzu fedea. Nondik piztu zitzaizun kontzientzia hori?

Eskoriatzara bizitzera etorri, tailerrera sartu eta laster xamar hasi zen ikastolen mugimendua. Hor hasi ginen gu ere mugitzen. Gainera kooperatiban aritzen ginen lanean eta kooperatiba bera izan zen Almen ikastola martxan jarri zuena. Oraindik ere kooperatibako ikastola da hori, ez da izan ez publiko eta ez partikularra, kooperatibak formatutako eskola baizik.

Kooperatibak asko eman dio Leintz eta Deba Garaiari?

Bai. Alde batetik, hemen kooperatibaren mugi-

Soldadutza Bilbon

"Bilbon eta Donostian egon nintzen soldadu. Oraingoek gertu dagoela diote baina niretzat nahiko urruti zegoen Bilbo ere. Soldadutza lan xeble askoak erabili nituen. Nik erdararik jakin ez, eta han jarri ninduten egun batean espainolez erakusten Uztapideren ilobari. Nik ezer ez jakin eta hark gutxiago. Ederki mintzatu ginen biak euskaraz –kar, kar, kar–. Gainontzean ez nuen ezer askorik ikasi. Klase batzuk ematen zituzten idazten eta leitzen ikasteko eta apuntatu nintzen han. Baina lehenengoz joan banekiela eta ez nuela ikasi premiarik esan zidaten. Ez dakit besteak non ibiliak edo non egonak izango ziren. Gero komeri ederrak ibili nituen kartak irakurri eta idazteko".

mendua inportantea izan da. Bestetik, mugimendua esaten zaiona kendu ere egin du. Zergatik? Hor sartzen zara, irabazi zerbait hilabetea, ez dago sindikaturik, ez dago ezer, zu akzionista zara hor barruan, eta horrek loturak baditu. Beraz nahiz eta jendeak ez duen kontzientzia galdu horregatik, lehen zegoen sua apaldu egin du.

Hori gerora ohartutako fenomeno da edo barrutik ere ikusten zenuen?

Lehen bozkak tailerrean ari gine-la izan ziren, eta ikusi zen zerbait arraroa bazegoela. Niri behintzat arraroa egin zitzaidan. Denak ginen bazkideak, eta

nazionalistek irabazten zuten. Bazkideen historia hori sozialismoa izango da ezta? Bestela zer da sozialismoa? Kooperatibena ez al da sozialismoa? Niretzat behintzat bai. Zerbait bazen kontraesana hor. Ordurako bai baitziren mugimendu euskaldunak sozialistak zirenak. Eta hala ere, nazionalistek botoa. Niri arraroa egiten zitzaidan.

Arraroa zena, orduan, norbait gazteei bertsoan erakusten hastea zen. Bertso eskolak sortzea nola otu zitzaizuen? Bertsoa ikasi egin zitekeen? Patxi Goikolea hasi zitzaidan zerbait egin behar genuela esanez. Eta Almen ikastolan larunbat goizetan aktibitate libreak eskaintzeko aukera atera zenean han hasi ginen. Egia da bertsoa berezkoa edo ikasia, zer den, eztabaida bazegoela. Orduan eta beti. *Basarri* zutik sano antzean ibiltzeko gauza zen arte kontra egon zen beti. Eta goitik ere entzuten zen horrek berezkoa behar zuela eta ezin zela ikasi. Kontuak kontu gu hasi egin ginen. Eta guk ere hurrekin batera ikasi genuen nola ibili gutxi gora behera. Haurrak bertsoa onartzeko bertsoak haurrentzako egin izan behar zuela ohartu ginen eta ez bertso ona eta sakona. Zerbait esaten zuena eta arina baizik.

Hutsetik hasi eta eliteko bertsolariak atera zitzaizkizuen, besteak beste, Jon Sarasua. Arotzak onak, ala zura zen berezia?

Jon Sarasuak burua oso argia zuen, oso bete ere bai, baina hori dela eta ez du inoiz bertsoa benetan hartu. Nahi zuen akordeona egin, gero fraide joan behar zuela... Guk kasik tiraka ekarri ez bagenuen Arantzazura joango zen fraide. Azkenean atera zen aurre-ra, eta bai oso urfutura iritsi ere.

Bertso eskolen sortzaileetako bat zu izan, eta nahiko kritikoa zara bertso eskolen bidearekin. Zer dela eta?

Gaueko lana

"Gaueko lana gogorra zen. Ni neu ez naiz oroitzen, baina han ikusi ditut gizonak negarrez benetan, ezinak jota. Gainera gauez lan egiten genuenok egunez ere lan egin behar. Egunez lotan geldituz gero deklaratura baitzegoen zertan zenbiltzan. Gau batzuk, astean pare bat edo, osorik galtzen genituen. Eskerrak ez genuela gauero egiten, bestela... Harrapatu ere inoiz harrapatu gintuzten. Ni Guardia Zibil batekin lurrean bueltaka ibilita nago. Metrailetaren punta saihets tartean sartu zidan, baina mirariak salbatu eta alde egi-tea lortu nuen. Haiei hiltzea ez baitzitzaien komeni. Dirua komeni zitzaien azpitik, eta azpitik pagatuz gero uzten zizuten bidea libre, baina azpitik pagatuz gero ez zen norberarentzat gelditzen irabazirik. Horretan zen kome-ria".

Bertso eskoletan egiten da hoberenak bereizi eta besteak baztertu. Hori niretzako ez da bide ona. Bertsolaritza ez da onenen kontua bakarrik. Bertsolaria mahai-inguruan eta lagun artean umorea sortzen ere ikusten dut nik. Herri mailako bertsolaria oso inportantea da. Baina gizarte-ko beste arloetan bezala, bertsotan ere elitekoak bakarrik balio duela denen buruan sartuta dago. Orduan, balio duenari ematen zaio laguntza, eta besteak bazterrerara. Nik sekula ez dut onartu bide hori.

Eskoriatzan dena hain zutik jarria zegoenean, zure etxean armategia aurkitu, eta egun batetik bestera zerua buru gainera erori zitzaizun. Nola oroitzen duzu?

Nahiz eta aurretik jakin egunen batean etorri behar duela, momentua iristen denean gogorra egiten da. Aurretik bizi izandako dena baino gogorragoa. Ez bainuen ikusten familia osoa eroriko zenik. Hainbestearaino joko zuenik ez nuen uste.

Zuk, ihes egitea lortu, eta mendian aurkitu zenuen babesa. Kontatu nolako egunak izan ziren mendi-ko haiek.

"Erbestean ez duzu agintzen, ez zara inor. Zure nortasunak ez du arkakuso batenak adina balio. Azken urteetan joandako ehunka gazte daude horrela zuloan, oso egoera txarretan"

Hemezortzi egun pasa nituen mendian, baina hori ez zen hain gogorra izan. Nahiz eta euria, hotza, elurra eta dena egin zuen, nik ez nuen sumatzen ez katarrorik eta ez ezer. Gauez hozten nintzenean arbola batean zintzilik jarri eta gimnasiak egin berotzeko. Jan ere ez nuen asko jan beharrik. Apirila hasiera zen, larra mugituta zegoen pixka bat, orduan lar punta hartu, azala

kendu, eta esparragoa bezalaxe barrura. Hola egoteko janari-rik onena bera da, indarra du. Dena den, nire kezka etxea zen. Mendian egonik ere begi bistan izan nuen beti etxea, eta nire kezka hura berriz martxan jarrita ikusi-ko ote nuen zen.

Amona eta haur txikia ikusten nituen, baina beste hiru alabak, semea eta ama ez. Ardiak, behiak, denak goseak akabatzen, kanpoan zebiltzanak libre... Besteak, berriz, han zebiltzan sartu eta atera erleak erlauntzera bezala. Azkenean, behintzat, ikusi nuen semea eta etxe ingurura arrimatu zirela, zerbait lasaitu, eta gordeleku hobeen bila handik aldendu nintzen. Baina burua ez nuen nirekin eraman, eta hasie-ran ez nintzen bizi izan nenbilen lekuan.

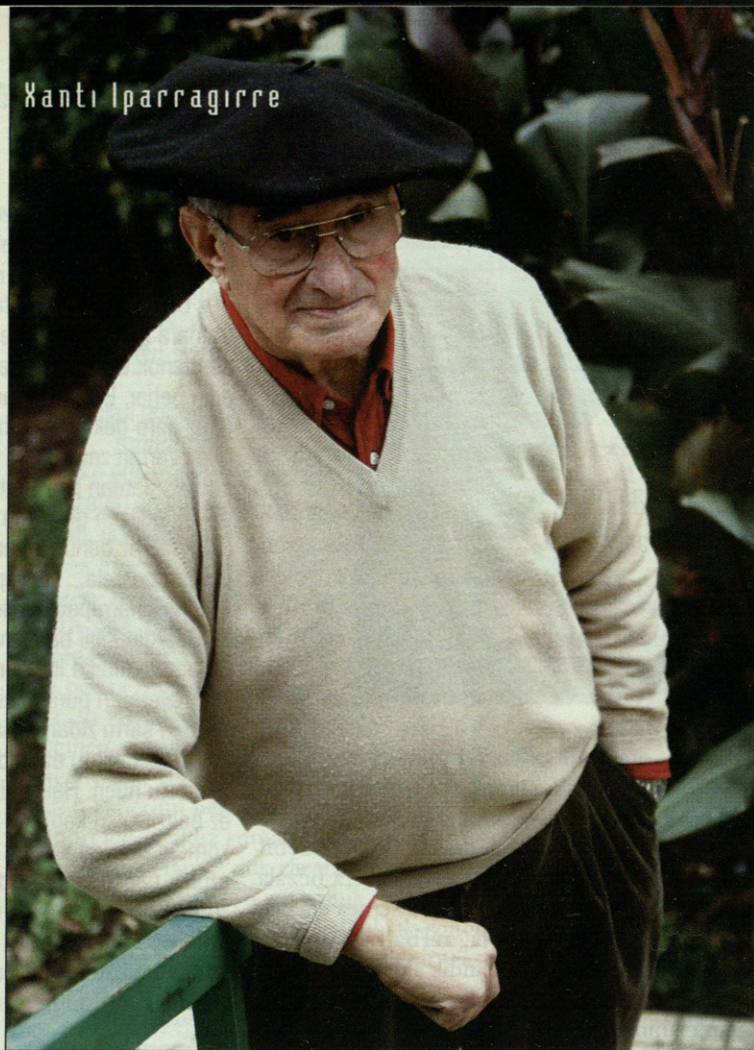
BIZKAIA

irratia

barri - barri

Frekuentzia

102,6 F.M.Bilbo 96,7 F.M.Aramaio 96,7 F.M.Markina 92,5 F.M.Ondarroa 98,1 F.M.Lekeitio

la berrogeita hamar urte, andrea preso, seme-alabak etxean, zu zuloan gordeta noiz arte jakin ez... Nondik ateratzen da eguna pasatzeko indarra?

Denbora ez da gelditzen, aurrera segitzen du. Niretzat onena izaten zen zerbait idaztea. Nahiz eta horrelako egoera batean egindako idazlanak norberarentzat baino asko gehiago ez duen balio, barrua hustu egin behar, zerbait atera egin behar.

Hitz egiteko inor ez al zenuen izaten?

Zuloan egon naizen denboran, isiltasunean egun asko eman ditut, batzutan bakarrik

nengoelako, eta bestetan lagunekin ere hitzik egin ezin nuelako. Iparraldean ez baita etxe askotan euskaraz mintzatzen, eta nirekin egiteko euskaraz egin behar zuten. Entzun dut hamabi aldiz frantsesa ikasteko adina, baina ez dut ikasi. Jendeak euskaraz jakin eta egiten ez zuenez, jarrita neukan halako harrizko horma bat buruan eta han ez zen ezer pasatzen. Ikasi izan banu frantsesez egin beharko nuen, eta ez nuen nahi. Beraz, hantxe, burugor, eutsi.

Iparraldean gordeta egon zinen garaian ETA eta IK bakoitza bere aldetik zebiltzan, eta hizketarako ere nahiko gai mingotsa zen. Izan zenuen horretaz mintzatzeko aukerarik?

Iparraldean, euskaldunen eta borrokalarien artean ibili naizen leku guzietan, neurri batera arte bakarrik hitz egin nezakeen. Hortik aurrera pasaz gero kontuz, laster min emango dizute. Garai hartan oso ezberdin zebiltzan IK eta gure alderdi hori, eta politikaz hitz egitean nik gu esateko aukerarik ez dut izan. Ni bai, onartua nintzen, baina gu ez. Pertsona bezala segituan onartzen zaituzte, baina kontuz! Hortik aurrera ez. Nik dena jakiten nuen haien berri, pasa eta gero

"Oinarrizkoena baino ez dugu eskatzen: bizitzeko eskubidea"

"Gure herriari errugabetasun presuntzioa ukatzen zaio"

I BELIEVE THAT YOU WILL

Errespetatu ditzagun pertsona eta herri guztien eskubideak, eta erabil dezagun

**geure hizkuntzan
bizitzeko eskubidea**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultur Baita
Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

**gure
artean
euskaraz**

edo pasa baino lehen ere batzuetan, baina gureaz ezin nintzen mintzatu. Konfiantza osoa zuten nirekin, baina nirekin bakarrik. Ikren borroka nola ikusten zenuen? Nik horri ez diot ezer txarrik ikusi. Bakoitzak bere bideak eta bere pentsamoldeak ditu eta nik ez diot horri traba jarri sekula.

Iparraldean pixkanaka bizitza normala egiten hasia zinela GAL azaldu zen. Mirariak salbatu omen zintuen haiengandik. Nola izan zen?

Bixente Perurena bota zuten Hendaiian, eta handik hiruzpalau egunera etorri ziren niregana. Tailerretik etxera nindoala etxe ondoan zeuden autoan itxaroten. Nire aldera zetoze la ikusi nuenean atera nintzen autotik, eta besterik ezean, eskuak gorde nituen, ez nuen besterik egin. Han zazpi tiro bota izan balituzte ere ez zuen inork entzungo, baina haiek ez zekiten nik eskuan zerbait banuen edo ez nuen. Eta beldurtu egin ziren. Metro eta erdira ikusi nituen, muturraren ondo-ondoan, baina hartu zuten abailarekin harri guztiak airean jarri zituzten. Nonbait tiroa bakarrik ez zuten maite, bizia ere bai.

Handik zortzi bat urtera bi aurpegi haiek telebistan ikusi nituen. Ikusiaz batera sartu zitzaizkidan begitatik hezurretaraino. Gaur ikusiko banitu ere ezagutuko nituzke. Esan zuten horiek zirela Nafarroan GALEk zuen adar berdearen buruzagiak.

Ondorengo hamar urteak berriz ere zuloan gordeta eman zenituen. Zuloan dagoenak asko pentsatzen du jendea nola oroituko ote den beraz?

Bai, pentsatzen du, eta gainera nahiko zorrotz. Izan ere interesa daukana nondik edo handik iristen zaizu, edo behintzat zerbait jakiten duzu. Beste asko gorde egiten da. Zu joan zara, bera hor gelditu da, eta ahaztu egiten zaitu. Hori hamarretik bederatzik. Lehenengo momentuan beharbada, "hau duk marka, hau ere pasa behar!" eta horrela ibiliko dira baina gero utzi denborari pasatzen, ahaztu eta kito. Biziak berdin jarraitzen du.

ESANDAKO GUZTIA GUTXI IZANGO DA BETI

GALDETU KURSAALERA GERTURATU

DEN EDOZEIN BATZARKIDERI.

TOKIARI BURUZ HITZ EGINGO DIZUTE:

RAFAEL MONEO ARKITEKTO EZAGU-

NAREN ERAIKINA TXUNDIGARRIA

DELAKO. KOKAPENARI BURUZ ERE

ARITUKO ZAIZKIZU: ITSASOAREN

AURREAN ETA HIRIAREN ERDI-

GUNEAN AURKITZEN BAITA. AZPIGI-

TURA OSOAK ETA ERABILERA

ANITZAK AIPATUKO DIZKIZUTE:

ANTOLAKETA PRIMERAKOA DELAKO.

ETA AZKENIK, HIRIARI BURUZ

MINTZATUKO DIRA: DONOSTIA LEKU

BEREZIA BAITA GOZATZEKO, KIROLA

EGITEKO, EDERKI JATEKO, EROSKE-

TAK EGITEKO... ESANDAKO GUZTIA

GUTXI IZANGO DA BETI.

CONVENTION BUREAU

REINA REGENTE, 3
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN
Tel: 943 481 466 . Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
www.ssconvention.com

Eta esperantzaren argia ez al da inoiz agortzen?

Esperantza ez da galtzen, argi txiki bat beti egoten da. Momentu guztiz ilunak ere egoten dira, baina inor ez zaizu etorriko, eta zuk eman behar diozu buelta. Askotan gauzarik txikiak jota botatzen zaitu, eta zulo horretatik ateratzea zenbat kostatzen den! Zuk entzuten duzu, zuk moldatu, zuk tragatu... eta zulora erortzen bazara zuk jandako pastilla horrekin, gero berriz zulotik ateratzeko ea non bilatzen duzun beste pastilla bat. Lan gogorra da hori, oso gogorra. Gaur preso daudenak ere gauza gutxi-rekin gora eta behera ibiliko dira.

Erbestea nolako presondegia da?

Inkomunikazio osoa, ez daukazu ez bisita ez ezer, eta gainera ahaztuta gelditzen zara pixkana-pixkana. Zauden lekuan pakete bat zara. "Hemen uzten zaitut eta etorriko gara bila". Askotan ez dakizu noiz etorriko diren ere, eta han egon behar. Sukaldean egin behar bada sukaldean, plantxan behar bada plantxan, haiek jaikitzen direnean jaiki, eta haiek oheratzean ohera. Ez duzu agintzen, ez duzu deus esaten, ez zara inor. Zure nortasunak ez du arkakuso batenak adina balio. Eta azken urteetan joandako ehundaka gazte daude horrela zuloan, oso egoera txarretan. Preso egotea gogorra da, baina niretzako gaur erbestean egotea preso egotea baino gogorragoa da.

Hogei urte pasan gordea egon ondoren erraza al da berriz herrian integratzea?

Bueltan herrian arrotz sentituko ote nintzen beldurra banuen. Izan ere, herriko festetako pilota partida telebistak eman zuenean adi-adi egon nintzen hari so. Pilotariei ez nien kasurik egin, baina jendea bai. Frontoia beteta eta inor ez nuen ezagutu! Inor ez! Hori gogorra da gero, arrotz sentiarazten baitzaitu. Beldur hori banuen, eta itzuli eta gero oraindik badut. Lehengo lagunak, lagunak izango dira, baina ez aldekoak. "Kaixo, zer moduz, hau eta bestea" eta hori bai, baina akabo. Ez dizute esango, "egingo dugu afari bat" edo nik ez dakit zer. Ni

Gaurko bertsolariak

"Bertsolariak eta politikoak gaur egun berdin jukatzaren hasita nago. Herriko urratsei ere ez diete jarraitzen, atzeragotik dabilta. Politikoak ere horrela etortzen dira, eginaren gainean hanka jarri. Nik uste gai jarzaileek eraman dutela bertsolaritza leku horretara, beti bertso ona, jarritako bideak bete eta kito. Herria bera bada nahiko gaia, herri mada-rikatu honek sufritzen duena. Ez dut esaten garai batean Silveira bat sartzen zen bezala sartzetik, ez, ez. Ez dago gauza handiak esan beharrik, baina jendea hunkitu egin behar da. Bertsokak ona izateaz gain, piper pixka bat ere behar du. Txapelketan beharbada ez, baina bertsolaritzak badu zer egitekorik hortik kanpora ere".

etorri izan banintz ez dakit zer aldaketarekin beharbada beste modu batera sartuko nintzen. Baina ni etorri baldin banaiz joan nintzen bezala, ez naiz beste batzuen neurritan kabitzen.

Eta herria asko aldatu da?

Lehengo lekuan mendiak eta eliza bakarrik daude. Bizikleta karrerak zeudenean hor egoten nintzen begira-begira antzik eman ezinda.

Bizitakoak bizi eta sufrituak sufritu, bizitza guztia herriari eskaini ondoren, zer iritzi duzu politikoei buruz?

Politikoak gorroto ditut. Politikatik bizi denarekin ni ez nintzateke inora joango, eta intelektualekin ere ez. Inteltualekin joatekotan elizara, hortik aurrera deus ere ez. Esperantza herri xehetik datorkit niri. Herrietan lana egin behar da eta ez politika. Politika egiteko ez dago herriaren beharrik.

ETAren azken komunikatuak irakurrita zer gogoeta egiten duzu?

ETAk garbi esan du bidea nondik dagoen, zer gehiago esan lezake? Niretzako dena esana dago. Eskubideak errespetatu, eta hor agertzen direnak onartzea gauza normalak dira. Besteek ere esaten dute eta hori. Beraz, nahi ez bada ez da izango bide onik, baina nahi badute bidea hor dago.

Badirudi esperantza zerbait pizten ari dela berriz ere...

Nik ere badut elkartzen bidean joango garenaren esperantza, hainbeste zatitan zer eginik ez dagoela gehienek ikusi baitute. Hala ere, jendeak gauza gutxiarekin kristoren muntaia egiten du. Esate baterako, ETAk su etena eman zuenean, jendeak ez dakit zer sinestu zuen. Baina ongi pentsatuz gero eta barruan sartuta baldin bazaude, nola liteke hainbeste urtetako gauza momentuan konpondu? Sufrimendua luzea baldin bada konponbideak ere luzea izan behar du. ■

bilintx

ramos

mattin

urretxindorra

bilintx
bertso-hop

arriaga

xalbador

xalem

herriak

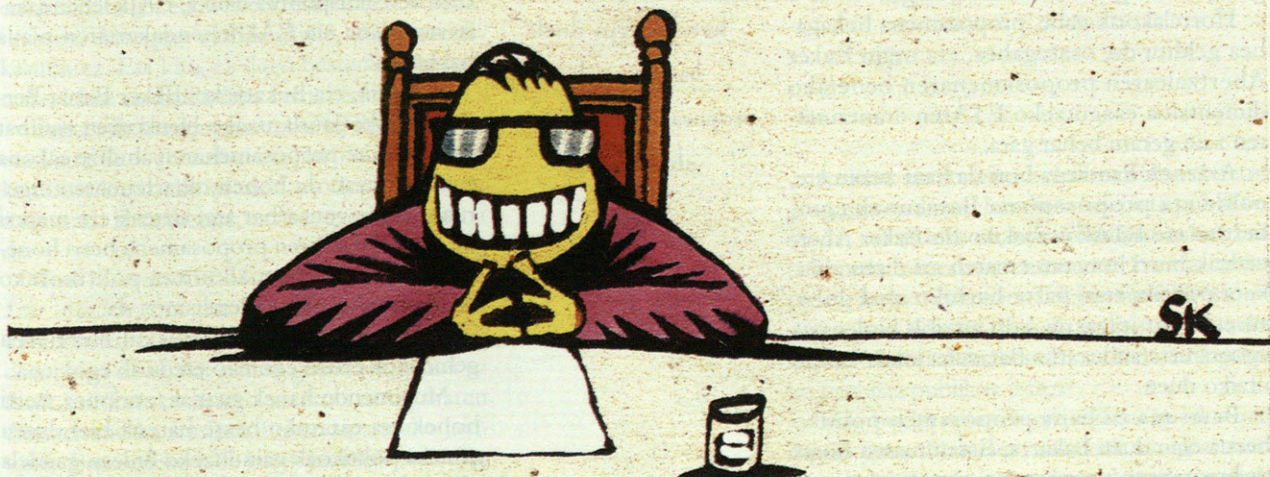

DROGAREN KONTSUMOAK
GORA EGIN DU AURTEN...

... ADULTERAZIO TASAK
ERE GORA...

... ZERBAITETAN EGIN DUGU
BEHERA ORDEA...

KONTSUMITZAILEEN
ADINEAN

Mikel Arana

EZKER BATUA-BERDEEN PRESIDENTZIAKO BOZERAMAILEA

Proposamenak

B

atasunak hil honen 14an Anoetan egin zuen proposamenaren inguruan, lehenik eta behin, pare bat hitz: Ezker Abertzaleari oihartzun mediatikoa eta itxaropenak pizteko duen gaitasun mugagabea aitortu behar zaizkio. Anoetako ekitaldiaren inguruan, alderdi politiko, gizarte eragile, eta jendearengan orokorrean, sortu duten iguripena izugarria izan baita.

Arazoa, askotan, ordea hori izaten da hain zuzen ere, itxaropen gehiegi sortzen direnean horiek zapuztea ere oso erraza izaten dela.

Ez litzateke bidezkoa izango Ezker Abertzalearen azken proposamen honek ez duela inongo aurrerapausorik suposatu esatea. Begi bistakoa da, gainera, Batasunak esfortzu handia egin duela barne mailan proposamen hau egin ahal izateko.

Batasunak egitea bake proposamena, eta ez ETak, gaur egungo banaketa administratiboa abiapuntu bezala onartzeak, ETA negoziazio politikotik ateratzea, Euskal Herriaren pluraltasuna errespetatzea, gatazka kaletik ateratzea negoziazio mahaletara mugituz, eta Ezker Abertzalearen jardura bide politiko eta demokratikoetara mugatzea, dira aurrerapauso horren adierazgarri nabarientak.

Aurreko guztiak eta Batasunaren 7 urratsak kontuan izanda, koherentziaz betetako proposamena egiteko 8. konpromiso edo urrats bat faltan botatzen da, ETari biolentziaren garaia, noizbait garaia izan badu ere, gaindituta dagoela adieraztea, alegia.

Horrelakorik gabe, proposamena bukagabea gelditu da, osatugabea, eta orain Ezker Abertzalearen proposamenaren benetako dimentsioa ezagutzeko ETaren erantzunaren zain geratu behar gara.

Arazorik handiena hori da hain zuzen ere, nahiz eta proposamena Batasunak egin, berriro ere ETak erabakiko du Ezker Abertzaleak herri honetan ematen ari diren aldaketa politikoetan parte hartuko ahal duen, su-eten bat iragarritz, edo aitzitik biolentzia egoera urtetan luzatuz Batasuna joko kanpo utziko duen.

Batasuna ez baita proposamen politiko berria egin duen bakarra, Estatutuaren hogei ta bosgarren urteurrena ospatzen dugun udazken honetan, alderdi bakoitzak, testuaren balio eta bigentziaz egiten duen irakurketa

INIGO AZKONA

alde batera utzita, beraien diskurtsoak hurrengo urteetan emango den balizko eszenatoki berriari begira moldatu baitute.

Mutur batetatik hastearren, Alderdi Popularrak, Estatutuaren erreferendumen garaian ezezko bozka eskatzeaz honen defendatzaile-rik sutuena izatera pasa da. Kanpotik begirata hasieran gehiegi iruditzen zitzaiena orain onartu dutela dirudi baina urrutirago joateko prest ez daudela. Hau da, Autonomien Estatua onartzen dugu, deszentralizazio mahai hau ontzat ematen dugu, baina honaino, onartezina da urrutirago joatea.

Alderdi Sozialistak, afera honetan, beste hainbat gauzatan bezala, oraindik ez du bere posizionamendua argitu, eta estatuko kokapenaren arabera iritziak ezberdinak dira. Katalunian Estatutua aldatzeko eta eguneratzeko ponentzi bat sortu dute eta horretan buru-belarri lanean dabilta. Extremaduran eta Madrilen ordea, horrelakoak onartezintzat jotzen dira, eta Euskadiri dagokionez, abertzale ohi bat fitxatu dute hurrengo hauteskundeei begira etxeko-lanak egiteko.

Gaur egun Eusko Jaurlaritzan dagoen hirukoak, bakoitzak bere ikuspuntu ezberdina izanik, gutxienez bi elementutan adostasunak adierazi ditu: Euskadi estatu espainiarren barnean mantentzearen aldeko apustua, eta euskal gizarteak bere etorkizuna erabakitzeko daukan eskubidea aitortzea.

Hemendik aurrera ordea, alderdi bakoitzak bere ikuspuntua dauka, EAJk lehendakariaren plana eta EAK lehendakariaren plana bai baina...

Azkenik, eta bukatzeko, Ezker Batua-Berdeak Eusko Jaurlaritzako hirukoaren zati bat izateak, gure proposamenaren ahultze sakona suposatu izan du honen oihartzunaren inguruan, baina gauza bat argi uzteak ere merezi du, Ezker Batuaren proposamena herri honetan bakea eta normalkuntza politikorako Atxikipen Askeko Federalismoa da.

Hau baita guretzako Euskal Herriaren gehiengo egiro egoteko eredurik egokiena.

Mugimendu hauek guztiak, zorionez, herri honek eta estatuko beste batzuk bizi duten gatazka politikoak gainditzeko bidean gaudela adierazten dute, eta ondorioz, gaur egun ezagutzen dugun estatu erdua krisialdian dagoela, ea hurrengoarekin igartzen dugun! ■

«

Ez litzateke
bidezkoa izango
Ezker Abertzalearen
azken proposamen
honek ez duela
inongo
aurrerapausorik
suposatu esatea.
Begi bistakoa
da, gainera,
Batasunak esfortzu
handia egin duela
barne mailan
proposamen hau egin
ahal izateko

»

Aitor Zabaleta

KAZETARIA

Tele-zaborra

Espainiako Gobernua kezkatuta dabil, "tele-zaborra" esaten zaionari nola aurre egin asmatu ezinik. Telebista kateek eurek zer edo zer egiten ez badute, gobernuak berak hartuko omen ditu neurriak. Hasteko, telebista publikoa nola dagoen eta norantz joan daitekeen jakin nahi du Zapaterok, eta horretarako "Jakitunen Batzordea" osatu du. Bost aditu horietatik hiru etika eta filosofiako katedradunak dira, tartean Fernando Savater ezaguna. Filosofiaz ez ezik, telebistaz ere ba omen dakite. Batzuen oro jakintasunak ez dauka mugarik.

Batzordeko kide batek esan du audientzia baino, hobe dela programen harrera neurtzea, ikus-entzuleen aldetik duten onarpena ikustea, TVE kate bakarra zenean erabiltzen zuten metodoa berreskuratzat. Sasoi hartan, programa gustukoena *Informe Semanal* zen, inkesten arabera behintzat. Baina lehenengo audiometroak ipini zituztenean konturatu ziren ikusiena, alde handiarekin, *El Precio Justo* konkurtsoa zela. Lehen eta gaur, inork ez du gaizki geratu nahi inkestatzaileen aurrean. Frantzian, kate baloratuena ARTE da, baina gehien ikusten dena TF1eko programa bat da, pertsonaia famatu batzuek basetxe batean egiten dutena.

Ez pentsa, audientzia ezagutzea ez da lan erraza.

Telebistan lan eginda, gustatzen zait orduak ematea batzuek eta besteek eskaintzen dutena ikusten. Atsegina zaidana bale, eta besteari kasurik ez. Eta kito, ez dago besterik. Denontzako lekua ez dadila falta behintzat.

Erraza da kritika egitea, bai telebista katei eta baita ikus-entzuleei ere, behin eta berriz kriteriorik gabeko artalde moduan azaltzen zaigunari. Errealitatea, ordea, gordin-gordina da.

Gran Hermano-Loft Story eta *Operacion Triunfo-Star Academy* programek sekulako arrakasta dute Euskal Herrian, Iparraldean eta Hegoaldean. Niri ez zaizkit batere gustatzen, baina ez ditut kritikatu astero-astero saiook izaten dituzten milaka ikusleak. Lehen aipatutako Jakitunen Batzordeko kide batek handiak esan ditu bi programa horien kontra, "tele-zaborra"ren eredu omen direla eta. Beste toki batzuetan ere, kritika gogorrak izan dituzte. Herrialde arabiar

batzuetan, *Gran Hermano* kendu egin behar izan dute islamiar erradikalen presioarengatik, eta Libanon antzekoa egin nahi izan dute *Operacion Triunfo*ekin. Ez zuten lortu, eta historiako programarik ikusiena izan da arabiar herrialdeetan, 300 milioi ikus-entzuleekin.

Honekin esan nahi dudana da oso arrisku-tsua iruditzen zaidala telebistako edukiak kontrolatu nahi izatea, gobernuak edo batzorderen batek erabakitzea hau bai eta hau ez. Ez zait penagarria iruditzen *Gran Hermano* eta *Operacion Triunfo* horrenbesteko audientzia izatea. Askoz kezkarriagoa da, nire ustez, alternatibarik ez egotea, eskaintza zabal eta interesgarriak ez izatea. Arrazoi guztia ematen diot Luis Maria Anson kazetariari zera diotenean: "Ez gaitzeen tele-zaborraz kexatu, egin dezagun telebista hobe, beste horri aurre egin diezaiokena. Baina, ez diezaiogun adierazpen askatasunari beldurrik izan".

Oso arriskutsua iruditzen zait telebistako edukiak kontrolatu nahi izatea, gobernuak edo batzorderen batek erabakitzea hau bai eta hau ez. Ez zait penagarria iruditzen *Gran Hermano* eta *Operacion Triunfo* horrenbesteko audientzia izatea. Askoz kezkarriagoa da, nire ustez, alternatibarik ez egotea, eskaintza zabal eta interesgarriak ez izatea

Aukera aniztasuna beharrezkotzat hartuz gero, erantzukizun handiena telebista publikoena da, zer esanik ez, beraiei exijitu behar baitaie pribatuei eskatu ezin zaiena. Ezin gaitzek, ordea, inuxenteak izan. Telebista publikoek ere gogor ekin beharra daukate audientzia lortzeko lehian. Merezi al du, bestela, audientziarik gabeko telebista publikoa izatea?

Mila buelta emanda ere, azkenean leku berdina goaz. Nahitaez, aitzakiak aitzakia, merkatuan lehiatu beharra dago. Ideiak, teoriak, ederrak izan daitezke, baina beti ere errealitatean oinarrituta egonda. ■

Ereduak? Ala presta gaitezen datorrenerako?

Aldioro, laurogeiko hamarkadan indarrean jarritako A, B eta D ereduen kontua hezkuntza politikaren eztabaidaren erdian kokatzen da. Testuinguru horretan, A ereduaren bazterrean laga eta, horren ordez, D ereduaren indartzeko eskaria edo eredu hori mantendu eta moldatzeko ahaleginak dirateke muturrean egon ohi diren jarrerak. Orain arteko eztabaida horri, gainera, euskarazko irakaskuntzan ganoraz aztertu gabeko hutsuneak kontuan, euskarari dagokionez, curriculumean txertatu beharrekoak zehazteko nola baita prozesuaren emaitza titulu batekin balioesteko asmoz, ikasleei azterketa bat egiteko hartutako erabakia gehitu beharko genioke —erabaki honek euskarari eta euskarazko irakaskuntzari mesede egiten diola ez dut uste— ... baina, jarrerok zein titular bat eskuratzearen truke presaka eta, behar beste sakondu gabe, hedabideetara barreiatutako azterketaren kontu horrek ez dakit muñera iristeko gauza ote diren.

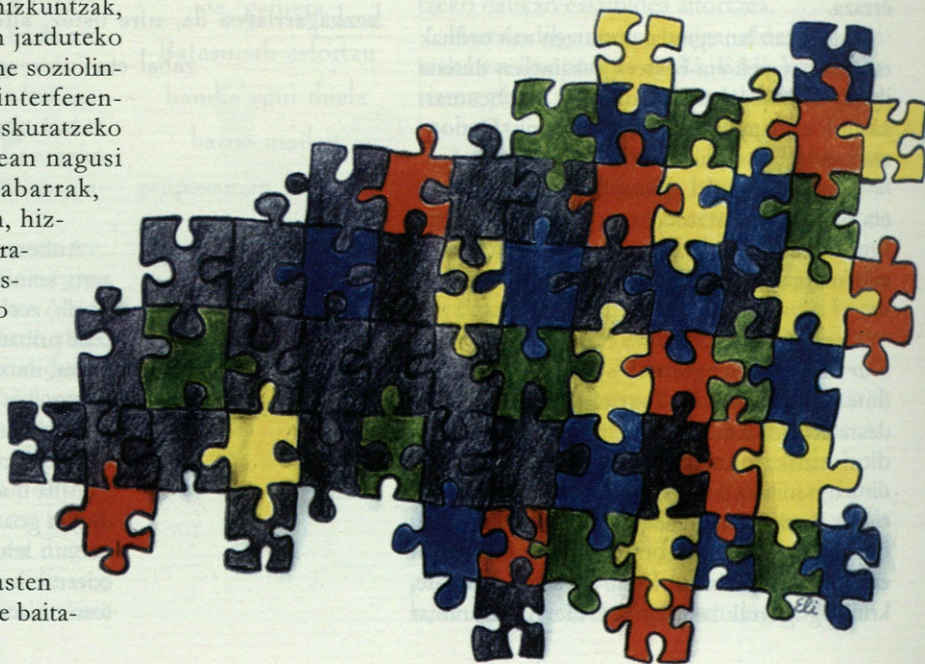
Azal dezadan. Euskaraz gauza sinpleagoak edo konplexuagoak egiteko lortutako gaitasunen esplikazioa hizkuntzarekin izandako harremana —ordu kopurua— baino haratago doa, familia giroan nagusi den hizkuntzak, gelaz kanpo hizkuntza horretan jarduteko dauden egiazko aukerak, ingurune soziolinguistikoak, hizkuntzen arteko interferentziak, gela barruan hizkuntzak eskuratzeko baliatutako estrategiak, gizartearen nagusi diren jarrerak zein joerak eta abarrak, maila berean ikasten aritu arren, hizkuntza maila desberdinak izatea eragiten du. Inguruabar horretan, euskarari dagokionez, B ereduak emaitzak A ereduak baino hobeak eta D ereduaren erdie-tsitakoak are hobeak direla bistan da, alabaina, B zein D ereduaren ikasten ibilitakoen artean badira euskaraz hitz egiteko zein idazteko zailtasun ugari izaten dituztenak. Bada, B edo D ereduaren ikasten ibiltze hori ere ez da pagotxa, bere baita-

INIGO AZKONA

rik, ez datorke, batzuek hala uste izan arren, salbazioa, zerurako bidea!

Egungo errealitatea endredatzen duen beste hiru gertaera garrantzitsu ere kontuan eduki beharko genituzke etorkizunerako apustuak egiteko orduan; batetik, hasierako mailetan, erdurik euskaldunenak pisua hartu dutela egia den arren, goiko mailetan —batxilergoan, lanbide heziketan, unibertsitate mailako ikasketetan— tapoi-efektua gertatzen ari da, hots, maila horietan gertatzen diren aurrerapausoak oso motel gertatzen ari dira, beraz, euskaraz ikasten ibilitakoek ikasten segitzeko aukera berdintasunik ez daukate, bada, gaur eguneko planteamenduekin zenbat urte, zenbat baliabide beharko lirateke errealitate horri buelta eman ahal izateko, irakasleak liberatuz, materialak berariaz sortuz, eta abar? Prozesu luze horrek euskarari mesede egingo ote dio, ahalegin handi hori posible ez ezik aurrean ditzakegun emaitzak kontuan harturik merezi ote du? Bestetik, lan aukerak ugaltzeko, herrialdeen artean herriarren ezagutza zein lekualdatzeak ahalbidetzeko, eta abar, bestelako hizkuntzak —ez ingelesa soil-soilik— eskuratzeko beharra zabalduz doa,

gizartearen aldetik presioa areagotzen ari da, beraz, halako hizkuntzak ganoraz eskuratu ahal izateko euskarari –horren beharrezko ikusten ez denari– lekua kendu beharko balitzai, zein izango da gizarteak egitan erakutsiko duen jarrera? Azkenik, etorkinen etorrera berria bizitzen ari garela kontuan, eta horiek euskararekiko erakutsiko duten jarrera euskara indarberritzeko garrantzi handikoa dela kontuan, haien hizkuntza eta kultura mantenduz, zein izango da haien integrazioa ahalbidetzeko sistema eragingarria? Nagusia den hizkuntza –gaztelera– ahalik lasterrren eskuratzeko asmoz, gero eta baztertuago dagoen A ereduan murgiltzea? Horrek egiazko integrazioa ahalbidetuko ote die?

Behingoagatik! Etorkizunari aurea hartzeko ausardiaz jokatzu zergatik ez diogu beste ibilbide bati hasiera ematen, hezkuntza sistema lau hizkuntzen gainean eraikitze urratsak eginez. Sistema horretan, euskarak nagusitasuna izango luke –hori baita iraunarazteko eta garatzeko gutxienekoa–, baina, gaztelera ez ezik ingelesa eta frantsesa ere eskuratzeko moduan landuko genituzke. Era horretara, zikloetan eta etapetan lantzen diren jakintza-arloak hizkuntza desberdinetan jorratuko genituzke harik eta derrigorrezko heziketa prozesua burutu arte. Inguruabar horretan, unibertsitatean zein lanbide heziketan gai berberak hizkuntza desberdinetan eskaini beharrean, gai desberdinak hizkuntza desberdinetan eskaini ahal dira, hots, titulua eskuratu nahi duenak lau hizkuntzatan burutuko luke prozesu osoa. Sistema honek, hizkuntzak gauza konkretuak egiteko eskuratu ez ezik –hiztunen gaitasunean eraginez–, hizkuntzak –haien artean euskara– beharrezkoak izatea eragingo luke, askoz baliabide gutxiago xahutuz, azkarrago ezartzeko modua eta errealtate berriei egokitzeko malgutasuna eskainiz.

Honek, baina, gauzak burura etorri ahala erabakitzea baino, etorkizunari so, guztiok paradigma aldatzea eskatzen du; irakasle taldeak –halako egitismo bat gorpuzteak talde lana eskatzen baitu– prestatuz; hizkuntza batean zein bestean landutako edukiak transferitzeko curriculumak osatuz; material berriak argitara emanez; ezarritako helburuen peskizan eta kanpoko ebaluazio sistema bat tartean dela, xedeetara iritsi ahal izateko, ikastetxei dituzten baliabideak kudeatzeko autonomia aitortuz, eta abar.

Bide-urraztaile eskola eta ikastola multzo bat hauta liteke, beharko liratekeen bitartekoak esleituz, ostean, gainerakoei bidea erraztu dakien. Beraz, etorkizuna indarrean ditugun ereduetatik bat indartzetik baino haratago planteatzea dezakegu, horretan jarriko garen eta koplak albo batera utziko ditugun da ebatzi beharreko kontua! ■

Igor Estankona

Izena eta izana

Ikasleak sagarraren azken laurdena irentsi eta koaderno atera du. Agureak leihoko kortinak alboratu ditu. Euria ari du kanpoan.

Zelan esaten diozue palomeari? Galdetu dio ikasleak boligrafoa ondo dabilela egiaztatu ondoren. Palomea, erantzun dio agureak. Palomea? Ez duzue zuok usoa esaten? Bai, usoa, eman du ontzat laster elkarrizketatuak, egia biak bereizten dituen burmuineko marra zeharkatuz. Bata zer apuntatu ez dakiela geratu da. Bestea zelan lagundu ez dakiela. Hala jarraitu dute, kolore guztietako animalien artean, elkar ulertu ezinik.

Zer ziren laminak? Galdetu dio ustekabeen gazteak. Laminak? Errepikatu du agureak. Laminak hortxe egon ohi ziren –euria ari du oraindik, euri zarratua–, horkoxe lastatian. Morrosko galantak ziren laminak, gu baino askoz handiagoak. Egunez esnea edan eta edan egoten ziren, esnea edan eta edan, eta gaez ateratzen ziren, fetxoriak egitera!

Bazkalosteko lozorroan, forma hartuz doaz palomea, usoa eta lamina maskulino ikaragarriak. Eta otsoa? Otsoa ere okerra da, ezta? O(t)soa? Duda egin du atzera agureak, hartzaren eta otsoaren bitarteko izaki desagerturen bat gogoan. ■

Joxe Mari Ostolaza

Irabazi dugu

Ikaragarri eszenifikaziotan. Edozein dela ere zioa, espektakuloaren kodea erabiltzen edonoren pare gaude. Inguratzen gaituzten futbol elkarte biak ere, uztaileko aurkezpenetan ditugu azkarrak, itxaropenak sortzeko unetan indartsuak. Baina gero jokoan asmatu behar da, partidak irabazi behar dira. Eta igandero azterketa dutenez, irabazi ezean aldakuntzak behar dira. Taktikoak, estrategikoak eta giza baliabideak behar dira aldatu. Eta eszenifikatu, jarraitzaile leialak leial izaten jarrai dezaten. Batasunak iragarri du aldakuntza estrategikoa, aurreko astean ezagutzen ditudan Batasuneko kideak eskandalizatzeko moduko oinarriak aldarrikatuz. Bakea egitea zailagoa omen gerra baino. Gerrak galdutakoen seme-alabek badugu horren berri. Hemen zailena irabaztea dugu. Gerran eta bakean. Eta gerrak ez baldin badigu garaipena ekartzen, bestela jokatu beharko dugu derrigorrez. Baina hori besterik da, beste kirol bat. Entrenatu ez dugun joko bat. Iparraldean eta Nafarroan Batasuna deitu prozesuek ahuldu gintuzten. Aitor diezaigun gure buruari, ibilitako bidea desibiliz zintzoki. Azkartuko gaitu. Jokalarietan dut nik ikusten arazoa. Ez ditut jotzen horretarako egokiak, estrategia berria aurrera eramateko gai. Eta nahiago oker banengo. ■

Jon Enparantza

EUSKAL PRESO POLITIKOEN ABOKATUA

25 urte

Hogeita bost urte bete berri dira Gernikako Estatutua bozkatu eta indarrean jarri zela. Laster beteko da ere Foru Hobekuntzaren urteurrena. Autonomien Estatua asmatu zuten estatu eredu gisa, euskal hiritarren askatasun nahiak itotzeko. Hitz batez, independentzia asmoak desagerrarazteko. Bide horretan buru belarri sartu ziren euskal indar politiko eta sozial autonomistek, proiektuari zilegitasuna ekarri asmoz —bozetan jaso ez zuena—.

Egitasmo eta promesa asko egin zen: bakea ekarriko zela gure herrira, presoak etxeratuko zirela... Baina marko konstituzional espainola onetsi zen jokaleku politiko bezala, botere kuota konkretu bat kudeatu eta protagonisten poltsikoak gizontzearen truke. Promesak promes.

Hogeita bost urte hauetan Euskal Herriaren zatiketan sakondu besterik ez da egin. Subjektu nazionalaren desitxuratzea ekarri du. Estatuen zapalkuntza politikoan autonomiaren kudeatzaileek parte zuzena izan dute: marko horretatik sortutako polizia 'eredugarria' —bobbyak?— zeregin errepresiboetan puntakoa bilakatu da: atxilotuei tratatu txarrak aplikatzeraino, guardia zibil eta polizia nazional espainiarren degradazio mailaraino; preso politikoen senideak publikoki jipoitze-raino, Joxi eta Joxeanen gorpuzkinen errautsen pertsekuzioan haien lagun eta familia kolpatzeraino. Ilegalizazioaren kontestuan errepresioaren abangoardia izateraino.

Inposaketaren bandera egin duen alderdi espainiarra, PP, hondarra da ekintza armatu odoltsu eta eraginkor baten ondorioz. Eta jarrera berritzaile itxurarekin boterea bat-batean hartu duen PSOE, bide okerre-tik abiatzen hasi dela dirudi: bide errepre-sibo eta polizialaren sinesmen burbuilan mozkortuta: torturaren praktikari hastape-netik babes osoa eskainiz, sarekada polizialak, sakabanaketa politika antiterroristaren ardatz aldarrikatuz, eta presoek kontrako jazarpena ageri-agerian utziz —jipoiak, De Juanaren kasua, isolamendu eta bakartze areagotzea, istripuak...— harrokeria nabar-menarekin. Frantses autoritateak ere polizia arrakastaren mozkorraldian bezala aritu dira —poliziatik hasi, juje eta prokuradoretatik pasa eta politikari ardura dunetaraino—.

ELI GOROSTEGI

Hogeita bost urteotan inoiz egon den preso politiko kopuru altuena dugu egun: 701. Kopuru hori eta hogeita bost urteotan kartzeletatik pasatu diren milaka hiritarrek marko politiko itogarri honen kuestionamen-duan berebiziko garrantzia izan dute. Eta orain, zapalkuntzari aurre egiteaz gain, beren status politikoa aldarrikatzera datoz, euskal prozesuan parte hartzea aldarrikatuz, eta baita konponbide demokratikoan ere, ezinbestez. Preso politikoen auzia, konponbideari begira zama edo karga bat baino, aktibo politiko bat izan behar baitu.

Bere garaian estatutua onetsi zuten indarrek ere aldaketaren beharra azpimarratzen dute: agortuta, hilda, gainditu beharreko zat eta beste kalifikatuz. Eztabaida Nafarroan ere bero, marko berria kontsultatu ere egin ez zen tokian. Espainiarrak geratu dira bakarrik markoaren defentsan. Eta egitura instituzio-nal propioaren aldeko ahotsak indartzen ere Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoan. Krisian daude bai, marko politiko konstitu-zionalak, eta irekita eta bizirik dago aldaketa-ren aukera. Ezker Abertzalearen borroka eta sufrimenduak lortutako emaitza da hori.

Egoera honetan, jeltzaleek PPren olda-rraldiaren kontestuan loratutako Ibarretxe Plana hautu estrategikotzat dute. Eztabaida nazional eta ireki bati muzin egin eta haien proiektu politiko zehatz batetara mugatuz egitasmoa. Ikusteko dago oraindik, Plan horrek hauteskunde autonomikoetako hau-tes-programa izatetik haratago ibilbiderik ba ote duen, eta ez ote den PSOE berriz ere besarkatzeko tresna-aitzakia izango. Frustrazioa eta iruzurra. Beste hogeita bost urte-tarako estatutu aldi zaharberri eta etsigarria. Beste hogeita hamar urtetarako enfren-tamendua.

Eztabaida politikoa bero-bero dago. Posizio politikoak mugitzen ari dira. Ezker aber-tzalea ere ausart arituko da jokatzeko. ETak berak adierazi bezala. Euskal Herriaren alde-ko indar politiko eta sozialen lerrokatzea posible da. Dagoen indarra ez da makala. Herri hau konponbide demokratikoaren kontsentsu zabalaren atarian jar daiteke.

Eztabaida politikoa

bero-bero dago.

Posizio politikoak

mugitzen ari dira.

Ezker abertzalea ere

ausart arituko da

jokatzeko. ETak

berak adierazi bezala.

Euskal Herriaren

aldeko indar

politiko eta sozialen

lerrokatze bat

posible da. Dagoen

indarra ez da

makala. Herri hau

konponbide

demokratikoaren

kontsentsu

zabalaren atarian

jar daiteke

lhesi

Bolibar: askatzailearen
herri askatu berria

□ Ezpalak
□ Sukaldean

□ lhesi
□ Makina bat kontu

Landareak
Porlanak zuhaitzak
deserriratu ditu

ARGIA

erdiko kaira

kultura eta aisia

Antzerkiola Imaginarioa

Bizitzako heriotzak

Domu Santu Eguna
baino astebete
lehenago
estreinatu zuten
Antzerkiola
Imaginarioa
taldekoek euren
azken lana:
Kaputen kanta.
Hildakoak
goratzeko egunean
bezala,
zendutakoak,
hilkutxak eta
arropa beltzak izan
ziren protagonista
antzezlanean.
Baina, txundigarria
suerta badaiteke
ere, baita musika,
poza eta umorea
ere; *Kaputen*
kantan heriotza
ospatu egiten
baitute
pertsonaiek.

EIDER GARAIKOETXEA

Argazkiak: Iñigo Azkona

"GOIAN BEGO!" dio Dorak bosgarreneko auzoaz gogoratuta, "Goian bego!" Ivyk Dixie Gypsie tronpeta-jolea akorduan duela. Kandelaren argi leunak soilaitzen ditu bi emakumeen aurpegiak. Euren musika tresnak aldean dituzte: tronpeta eta biolina. Hilkutxa txiki bat ere badute, maleta gisa-edo. Zendutako ezagunak, lagunak eta ezezagunak dituzte gogoan. "Hemen bildu gara hiltzen den guztiaren heriotza ospatzeko" dio Ivyk. Inoren eta norberaren heriotza ari dira ospatzen.

Kaputen kantak, dena den, ez du nekrofilia arrastorik; ez bederen zentzu hertsian. Antzerkiola Imaginarioaren

azken lana heriotza behin betiko eta tristeaz baino, heriotza txiki eta ezinbestekoez mintzo delako, bizitzan aurrera egiteko pasatu beharreko krisiez alegia. "Guk heriotza sinbolikoa erakutsi nahi genuen. Heriotza hitza erabiltzen dugu baina zuloak edo bizi-krisiak adierazi nahi genituen. Krisiak gainditzeko badi-tuzu posible da beste ikuspegi bat eskuratzera, ikastea. Heriotza hauekin bizitzan benetan inportanteak diren gauzek garrantzia hartzen dute, eta horrenbeste arreta merezi ez duten beste batzuek galdutako", azaldu digu Jon Gerediagak, Antzerkiola Imaginarioko kideak eta dramagileak.

Hil al

Halabeharrezkoak direnez, ospatu

Krisi edo heriotza txiki horiek "nahi edo nahi ez helduko direnez, gutxienez ikus dezagun botila erdi beteta, ospa ditzagun", aldarrikatzen du Gerediagak. Hortaz, gainera datorkienari modurik onenean erantzuten diete *Kaputen kantako* protagonistek: Ivyk eta Dorak -Miriam K. Martxante eta Maria Urzelai-. Ospakizunetarako lagun paregabea topatu diete, gainera, Antzerkiola Imaginarioko kideak: musika. *Kaputen kanta* musikala da. "Hileta ospakizun bat egiteko musika erabiltzea ezinbestekoa dela uste genuen. Esan nahi genuen hau esateko musikala behar genuen", kontatu digu Jon Gerediagak. Bi protagonistek bost bat abesti kantatzen dituzte, batzuk besteak baino alaiagoak. Aitor Agiriano Antzerkiola Imaginarioko kideak eta musikariak

Jon Gerediaga
goian eta
Na Gomes
behean.

Jon Gerediaga eta Na Gomes, *Kaputen kanta* antzezlanaren gidoigileak

«Jendeak senti-pentsatzea nahi dugu lan honekin»

Bilborocken lana estreinatu baino ordubete lehenago harrapatu genituen biak Bilbon, Antzerkiola Imaginarioa taldearen etxea eta hiria den horretan. Urduri zeuden. Bilbao Antzerki eta Dantzan (BAD) oholzaratu zuten euren lana. Huntaz eta hartaz, heriotzaz eta bizitzaz, solastatu gara eurekin.

Nola otu zitzaizuen heriotza eta ospakizuna batzearena? Zein izan da *Kaputen kanta*ren abiapuntua?

J. G. : Bakoitzak bere bizipenak izan ditu oinarri. Nik badakit zer den krisi bat, eta uste dut guztiok dugula krisi bat erreferente bezala. Akordatzeko naiz banuela ideia hori, bueltaka. Kasualitatez Angel Gonzalezen poema irakurri nuen: "Urtebetez bizi ahal izateko, asko hil behar dugu sarri". Friedrich Holderlinen hitz batzuk ere gogora etorri zitzaizkidan: "arrikua dagoenean onik atera daitezkeen gauzak ere hartu behar dira kontuan". Ideia buruan edukita erreferente pilo bat aurkitu dugu.

Aurreko lanean, *Yuri Samen*, heriotza aipatzen zenuten; oraingoan ere hori

duzue ardatz. Ez ote zarete tragiko samarrak Antzerkiola Imaginariokoak?

J. G. : Gurekin lan egiten duen PCs de Colores taldeko argiztapen teknikari batek honakoa bota zuen *Yuri Sam* ikusi ondoren: "Antzerkiola Imaginarioko hauek txikitan jo egin dituztela dirudi!" -kar, kar-. Tragikoa ematen du, baina nire ustez *Yuri Sam* bizitzaren apologia bat da, nahiz eta heriotzaren ikuspegi pesimista eduki. *Kaputen kanta*n, ordea, heriotza sinboliko horien ikuspegi positiboa dago.

N. G. : Antzerkiaren baliabide hori aprobetxatzean datza kontua. Batzuetan ikusleak inpresio arraroa eramaten du, hain gauza eta pertsonaia groteskoak ikusita. Baina bost minututan konbentzio horiek guztiak bereganatzen dituzte eta hortik aurrera ez dute horretan pentsatzen. Pertsonaiek berebiziko garrantzia dute Antzerkiola Imaginarioaren lanetan, zer esaten duten beste. Pertsonaia oso handi, oso bereziak egiten ditugu, esaten duten horri indar handiago emateko.

Euskarazko antzerkia ikustera doan jende kopuru txikiarekin kezkatuta omen zaudete...

J. G. : Bai, penatuta nago horrekin. Orain urtebete eta erdi estreinatu genuen *Yuri Sam*, urte osoa eman genuen lana moldatzen, gidoiaren 12 bertsio egin genituen eta jatorrizko bertsioa euskaraz zen. Estreinatua genuenean, antzokia erdi hutsik zegoen eta erdia lagunak ziren... Zaila da euskarazko sormen-lanak Euskal Herrian erakustea, ez dakit ohitura faltagatik den edo...

Publikoaren esku dago orain talde-lanaren emaitza hori juzkatzea. Zer espero duzue?

J. G. : Eduardo Gleanok liburu batean termino polita asmatzen du: "Kostako arrantzaleek senti-pentsalariak deitzen diete egia dioten lagunei". Hori ba, jendeak senti-pentsatzen badu ni asetuta eta pozik geratuko naiz.

hala bizi

eman dio lanari egitura musikala eta bereak dira abesti guztiak.

Jon Gerediagak Na Gomesekin batera idatzi du *Kaputen kantaren* gidoia. Dena den, antzezlan talde lanaren emaitza dela esan daiteke. Urtarrilean hasi ziren lanaren nondik norakoak prestatzen eta ordudanik denek jardun dute horretan buru-belarri: aktoreek, zuzendariak, argiztatzailerek, eszenografia arduradunak... Erabakiak hartzea, antzezlan geratu den moduan geratzea denen ardura izan da. "Niretzat idealena dramaturgia guztion artean eratzea da. Entsegura joan eta aktoreak esaten dizu: Esaldi hau ez zait gustatzen, nik beste hau esango nuke... Musikariak ere abestia aldatu behar dela esaten dizu esaldi hau ez da ondo sartzen-eta", azaldu digu Gerediagak. Na Gomesek honakoa gaineratu du: "Errazagoa da denen artean egitea. Adibidez, atrezzoza

eszena idatzi baino lehen muntatzen badute, hori ikusita errazagoa da idaztea, imajina dezakezu. Jantziak eginda daudela ikusi eta pertsonaiek zer esango duten okurrizten zaizu. Pistak, arrastoak dira".

Tragedia eta komedia

Lanak dirauen 50 minutuetan festa, barrea eta kanta nagusi badira ere, *Kaputen kantan* badira une tragikoak –krisi edo heriotza sinboliko horien adierazle–. Denetan mingarriena, esanguratsuena, gerraren eta iraultzaren krudela astintzen denekoa da. Himno partisoa entzungai da eta ondoren, tiro eta bonba hotsak. Nolanahi ere, indarkeria ankerrenari ere aurre egiten diote protagonistek, irtenbiderik gabeko kale kantoiak ezezik abiapuntu berriak ere badi-rela sinistuta.

Amaieran, biziberriturik, sorbalda estutzen zien zama gainetik kendu balute bezala sentituko dira Ivy eta Dora. Ikus-entzuleak ere inpresio bera izango du; benetan edo guztiz bizitzeko, bizirik egotearen zirrara senti ahal izateko, gutxienez behin ehortzi behar dugulako geure burua. Datozen hileta ospakizunak –euskaraz– Ondarroan (abenduak 10) eta Lemoan (abenduak 26) egingo ditu Antzerkiola Imaginarioa taldeak. ■

Ideia berritzaile bat baduzu, finantzatzen lagunduko dizugu.

Ideia berritzaile bat baduzu, ez duzu zertan pentsatu nola finantzatuko duzun. Pertsona ekintzaileei laguntzeko **Ekintzaile** programak, Luzaro Kredituaren Finantzaetxearekin batera, zure Enpresa Plana baldintza ezin hobetan martxan jartzeko finantzaketa eskaintzen dizu. Zuk beste sinesten dugulako zure proiektuan.

- %70rainoko finantzaketa eskaintzen dizugu.
- 60.000 eta 120.000 euro bitartean, inolako abalik gabe.
- Industria sektoreko enpresa proiektuak dituzten mikroenpresentzat, edo industriari lotutako oinarri teknologiko edota berritzaileko zerbitzuetako enpresa proiektuak dituztenentzat.

94 403 70 56 · info@spri.es

Larrun 81

ELKARRIZKETA

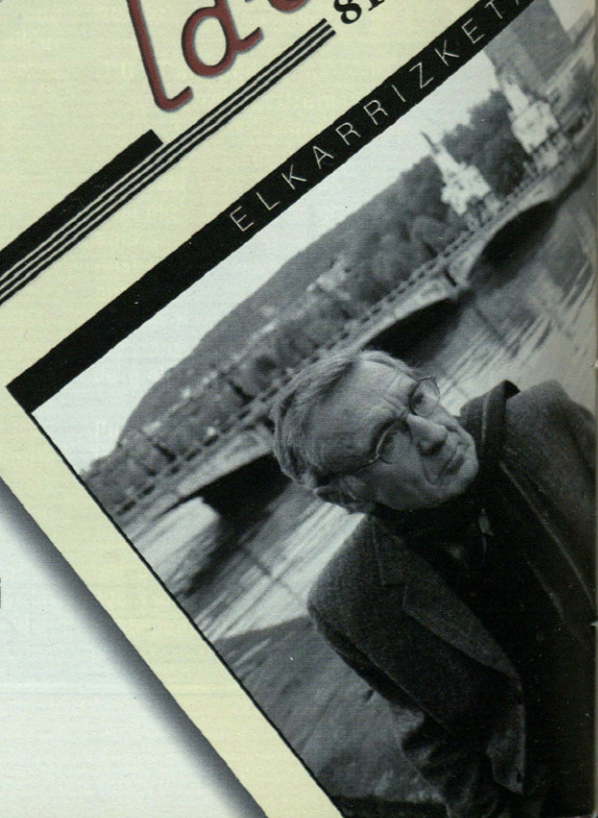
Miguel Castells

Abokatu maisuaren erroak

- "Aitak esaten omen zuen komisaldegian: 'Soy Miguel Castells, notario de San Sebastián, héroe de Teruel, y me han pegado'".
- "Ni txikitan benetako gosea pasea naiz. Hori eskertzen diot gaur aitari, oso gutxirekin bizitzeko gai bainaiz".
- "Burgoskoa haustura epaiketa herrikoia eta masa mobilizaziozkoa izan zen.(...) Eta berehalako efikazia izan zuen".
- "Hil zuteneko bezperan Txikirekin egon nintzen. (...) Hurrengo goizean etorri nintzen, bere mezua nirekin neramala".
- "Niretzako drama bat da akusatu batek bere burua defenditzeko niri ordaindu beharra".
- "Badakit justiziaren eta justizi administrazioaren artean lotura badagoela, baina zein den oso garbi ez dakit oraindik".

Larrun 81

ELKARRIZKETA

Euskal artearen egoeraz

ARTEAREN ESPARRUAN euskararen presentzia areagotzea eta arteak Euskal Herrian duen egoera aztertzea dute asmo Udako Euskal Unibertsitateak (UEU) Donostiako Euskararen Patronatuarekin batera antolatu dituen *Manifestaren ondoren: Artearen egoera Euskal Herrian* jardunaldiek. Azaroaren 24tik 26ra, Donostiako Ernest Lluch kultur etxean bilduko dira hainbat artista eta aditu, Miren Jaio, Ibon Aranberri, Asier Perez eta Miren Eraso esaterako, Euskal Herriko artearen diagnosia egiteko.

Lengua Obesa irudian.

Kultur eskaintza oparoa Bilbon

MUSIKA, DANTZA NAHIZ ZINEMAZ gozatzeko parada izango da asteotan Bilbon. 22tik 27ra Bilbao Acción Rock (BAR) jaialdia egingo da. Iaz udan karpapean hogeita hamar bat musika talde izan ziren bi

egunez. Bigarren edizioa ez da hain oparoa izango iazkoan izan zen defizitaren ondorioz. Dena den, izango da zer ikusi: film laburrak, mahai-inguruak, kontzertuak... Música Ex Machina jaialdiak ere ekitaldi mordoa eskainiko du azaroaren 24tik abenduaren 18ra: azken kultur joerak erakutsiko dituzte Alan Vega musikariak, Julie Nioche dantzariak nahiz Samon Takahashi artistak. Zinema Dokumental eta Laburraren Bilboko Zinebi Jaialdiaren egitaraua ere ez da makala. Hilaren 29tik abenduaren 4ra, 90 herrialdetako 2.311 film proiektatuko dira.

Trikitixaren nazioarteko jaia

LARUNBATEAN, azaroak 27, egingo da Donostiako Kursaalera Ganbara aretoan Nazioarteko Trikitixa Jaialdia. Bertako trikitilariak gain, Italiako, Quebecoko eta Kantabriako soinu-jotzaileak ere arituko dira taula gainean. Bestalde, Joxe Lasa Axeigorry, Joxe Mari Soraluez, Epelde, Bittor Gurrutxaga, Bitoriano Loiola eta Mario Serrano gerraosteko trikitilari gipuzkoarrak omenduko dituzte.

Mutriku, teatro amateurraren plaza

HAMARGARREN URTEA betetzen dute aurten Mutrikuko Goizeko Izarra taldeak antolatzen dituen Antzerkiaz Blai jardunaldiek. Igan-dea bitartean talde amateurrek, batez ere, eskainiko dituzte emanaldiak. Esaterako, Mairuk eta Zurriola ikastolako Biga taldeak.

Luis Peña Gantxegik honakoa esan zion *Berriari*: «Ez dut uste eskultore batek arkitektura egin dezakeenik. Izan liteke ideia bat, bide bat, eskultoretan jada bazegoena. baina arkitektura... Oteizak, azken urteetan, gaizki erabili zuen bere eskultura. Sinetsita nago eskultura abstraktua bakar-bakarrik natura erdian egon daitekeela».

Mikel Jauregi poeta bisuala *El País*en: «Sormena edo sentikortasuna duen jendea frustratu egiten da orri bat idazten hasten denean eta esan nahi duena islatuta ikusten ez duenean. Idazteko edo margotzeko balio ez dutela pentsatzen bukatzen dute. Alabaina, sormena barruan dute. Falta

zaiena adierazi ahal izateko kodea da. Poesia bisuala edo nork egin dezake, baina ideia ezin du edonork izan».

Martin Ibarbiaren hitzok jaso zituen *HABE*k: «Badakit garestia dela, baina beste kate eta hizkuntzekin homologatuko bagara, euskarazko fikzioa egin behar da (ETBn)».

Iñigo Arbizak adierazpenok egin zituen operaren inguruan *Kaleidos*en: «Antzokiak beti betetzen direnez, bada garaia erakundeek genero honen aldeko apustua egin dezaten eta emanaldiak sustatzen dituzten elkarte lirikoak lagun ditzaten».

Ezpalak

KATIXA GARATE

Anuntxi Arana

antropologoak *Mitoen bilakatzea. Akaberek eta iraupena* liburuan plazaratu du Gatzuzain argitaletxearekin.

GAIZKA IROZ

Edu Zelaieta

poetak eta Beñardo Goietxe eta Raul Garcia musikariak *Mugaldekoak: poemak, kantuak eta kantupoemak* ikuskizuna sortu dute, Zelaietaren *Mugaldekoak* poema liburua abiapuntu hartua. Muga fisiko nahiz psikikoak ardatz dituen lana abenduaren 11n ikus ahal izango da Errazkinen.

Roberto Castón

zinegile eta Bilboko Zinegoak Zinemaldiaren zuzendariak *Maricón* laburrarekin Espainiako Estatuako film labor onearen saria jaso du Madrileko Zinema Gay eta Lesbikoaren Jaialdian. Urtarrilean Zinegoak Zinemaldian ikus ahal izango da, lehiaketatik kanpo.

Karidadeko Benta

beste lan bat plazaratu du: *Amore, amore* (Gaztelupeko Hotsak). Ekialdeko doinuei, meditarreo itsasoko doinuak gehitu dizkiete, dantzarako gonbita eginez.

Joseba Azkarraga Miguel Mari Elozegi

eta ^k irabazi dute Julen Zelaia IV. saiakera saria, kooperatibismoari buruzko *Diruak behar luke bihotzik* eta *Hartzak Pirinioan XXI. mendean* lanekin. Saria partekatuko dute bi idazleek.

Ihesi

Euskal Herria ezagutuz

TESTUA: MARIJO DEOGRACIAS
ARGAZKIAK: ENEKO REDONDO

Bolibarrek, 15 urtez Markina-Xemeingoa izan ondoren, lortu berri du independen-
tzia. Bertan Simon Bolibarren omenezko
museoa bisitatu daiteke. 1983an ireki
zuten "errementarikua etxe zaharra" zena,
Venezuela, Kolonia Txile eta Peruren
askatzailearen arbasoen jaiotetxea.

Ziortza-Bolibar (Bizkaia)

Askatzailearen herri askatu berria

Ezagunenetik ezagunenera egiten ari gara Bizkaian zeharreko ihesaldiak.

Enkarterrietatik Uribe Kostara jauzi egin genuen aurrekoan eta oraingoan, Lea-Artibai eskualdera joko dugu. Itsasoa eta mendia ditu eskualdeak eta gaur, barrualdean geratuko gara, bide lasaia egitea proposatuko dizuegulako. Bolibarren Ziortzako kolegiatatik aterako gara, Iparraldeko Done Jakue bidetik; barrualdeari astindua eman eta paisaiatz gozatzzen joateaz batera, gure barrua entzuteko aukera emango digu bideak.

Zenarruzako kolegiataren kondairaren lekuko da armaria.

Bolibarren hasiko dugu Ziortzako (Markina-Xemeingo auzoa) kolegiata-bidea: Gernikaldetik etorrira eskualdean topatuko dugu bidegurutzea. Autoz pare bat kilometro pasatxo dago Zenarruzako Andra Maria eliza-ren ondoko aparkalekura; guk, ordea, oinez ekingo diogu bideari eta Zenarruzako kolegiata eraiki zuteneko harrizko bidea egingo dugu, aldapan gora. PR-BI-140 izeneko bidea da, gurutzez markaturiko bidea, eta tarteka arbola artetik doana.

Nondik-nora

- 1-Bolibar.
- 2-Ziortza auzoa (Markina-Xemein).
- 3-Gerrikaitz auzoa.
- 4-Gontzugaragain (220 metro).
- 5-Gerrikaitz auzoa.
- 6-Zeinka auzoa.
- 7-Bolibar.

Harrizko bide hau X. mendekoa ei da, Ziortzako Kolegiata fundatu zutenekoa, baina 1982. urtera arte ezkutuan egon zena.

Bizkaiko kolegiata

Berehala helduko gara Zenarruzako kolegiatara. Sarrera harrizko erdi puntuko arku batek egingo digu eta, bertara sartzeko baimena, berriz, arkuaren gainaldean dagoen arranoak emango. Kondairak dioenaren arabera, Ziortzako Andra Mari elizak artzapezpikurik ez zuen, abade batek gobernatu zuen.

Ziortza sarrerako arkua. Gaur egun Ziortzako kolegiata monasterioa da. Olivatik (Nafarroa) etorritako fraideek eta lekuak izandako eraldaketek bihurtu zuten monasterio Ziortza.

Han eraikitzeako arrazoia ere legendak jasotzen du. Itxura denez, 968. urteko Asuntzio egunez, Garai-ko -Gerrikaizko barrutian dagoen

auzunea- Santa Luzia ermitan meza entzuten ari zirela, arrano batek hilerriko burezur bat atzaparretan hartu eta sastraka inguru batean laga zuen

Ane Monna Oskola eta Karramarroi antzerki musikala!

hamaika koloretan dantzan

ZENBAT GARA ELKARTEAN ETA ZURE DENDAN SALGAI !!!

eta dantzalamiak

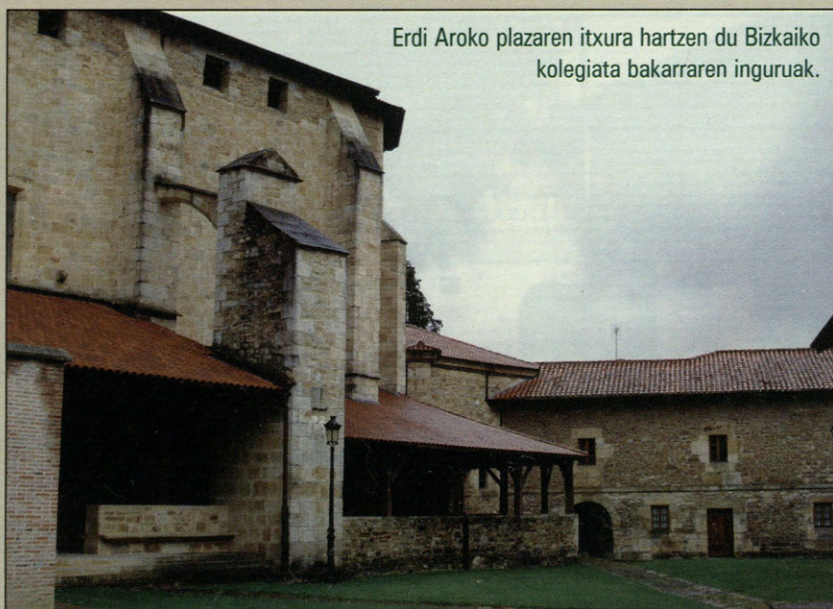

zenbat gara elkarte

kontratazioa:
San Vicente kalea, 2
48001 bilbo
tel: 94 423 75 91
www.zenbatgara.org

DVD berria salgai

Erdi Aroko plazaren itxura hartzen du Bizkaiko kolegiata bakarraren inguruak.

erortzen. Kaskezurra jausi zen leku horretan eraiki zuten kolegiata eta kondaira horren testigu da kolegiatako arku gaineko armarraria.

Gerora, 1380. urtearen bueltan, Kalahorrako artzapezpiku Gonzalo de Menak berriro zuen kolegiata eta 1851.ean parroikia bihurtu zuten.

Erabat berritua dago gaur egun Ziortza; izan ere, 1954ko urriaren 15ean suteak hondatu egin zuen eta ospitale zaharra, abadearen etxe berria eta klaustroaren alboko etxeak suntsituta geratu ziren.

Elizpea garbitu berri dagoen harrizkoa da, oso handia. Elizarako ate ondoan harrizko hilobia dago alde batera, eta bestera, berriz, klaustorako sarrera. Eraikin guztien erdi-erdian patioa dago eta oraindik ere sua hartu zuten eraikinaren aztarna legez, eraikin berriaren ondoko horma ikusten da.

Ziortzako kolegiataren arkutik sartu gara bertara, atera, berriz, plazaren beste aldetik egin dugu. Baina, jakina, behin han egonda eliza barrura ere sartu gara. Meza igandez 12:30ean izaten da. Bestela ere aukera dago aurrez joateko, 10:30etik aurrera tenplua zabalik baitago. Uda honetan askok ekin diote bideari bertatik pasatuta. Izan ere, Iparraldeko Done Jakue bidean dago Ziortzako kolegiata eta bertako fraideek aterperik eskaini ez arren, asko dira bertara hurbildu eta aterpea eskatu dietenak. Aurrera begirako kontua litzateke, Ziortzan,

Done Jakue bidean dagoela jakinda, erromesentzako behar moduko aterpea sortzea.

Ingurua, udazkenean behinik behin, kolore gorritz jantzita dago; gorri, laranja eta horia dira nagusi Ziortzak atzeko aldean duen arboladuan. Bertara iritsi aurretik ikusi dugu baso koloreanitz hori eta gertutik ere ikusgarria da. Bidea ez galtzeko ere balio izan digu. Esaterako, bidean aurrera eginda, ibarraren beste aldera pasatu beharra dugunean, albora eta atzera tarteka begiratu eta hantxe ikusiko ditugu zuhaitz hori-laranja-gorriak. Udazken kolore biziak.

Ermitarik ermita

Handik aurrera ere, zati batean Done Jakue bidea egiten jarraituko dugu. Gerrikaitz auzorantz jo behar dugu. 4 kilometrorra, Gontzugaraiaganera iritsiko gara (220 metro). Handik errepedera atera beharko dugu, Done Jakue bidea alde batera lagata. Gure bidea, kondairari jarraitu eta Gerrikaizko Santa Luzia ermitarantz doa. Ordu erdi bateko bidea dago, errepedeko seinaleak dioenez. Asfalto berri-berriko bidea da, aldapatsua hasieran, lau geroago. Gerrikaitz auzoan dago

Errenazimenduko klaustroa da Ziortzako Kolegiatakoa. Laukia eta atika oinarriturik zutabez inguratua. Erdi puntuko lau arku ditu batetik eta altura txikiko beste lau atzerago. Arkuarteak zitori horidun gurutzeak ditu, baita erromes maskorrak ere.

"Zeinka izenik ez daukan auzoa da" bota zigun bertako baserritarrak.

Santa Luzia ermita. Baserri bati lotua, bera da auzoko 1 zenbakia.

Hurrengo geldialdia, Aresti dorretxearen aurrealdetik ateratzen den bidetik aurrera eginda topatuko dugu: Madalena basiliza. Hori baino lehen, ordea, gaur egun chiztarien elkartearen saso bateko ikastolaren egoitza aurretik pasatuko gara: "Bizkayaren auzo ikastola" dio kartelak.

Handik ezkerretara dagoen bidea hartuko dugu gure hurrengo helmugaraino. Bertatik ikusten den Madalena ermitara joko dugu. Zelai eder bat dauka aurrealdean eta auzota-

Ziortzara igotzeko oinezko bidea, harri-bidea da eta, antza, 1982an topatu zuten. Hemendik pasatzen da Iparraldeko Done Jakue bidea.

rrek, jaia egiten denerako, taberna izateko egitura jarrita laga dute ermitaren aurrealdean.

Inguruan, arbola artean, zaldiak daude Madalenaren zain. Leku polita, benetan, Madalena egunean erromeria egiteko.

Itzulera

Ziortzako Andra Mari elizan hasi eta Santa Luzia eta Madalena ermitak zeharkatu ditugu. Bada, honekero, bueltan Bolibarrerako bideari ekiteko garaia. Hori izango da gure hurrengo geldialdi turistikoa.

Zeinka auzora jaitsiko gara lehenengo. Hantxe ikusiko dugun bidegurutzean Bolibar aldera hartuko dugu. 25 minutuko bidea dela adierazten du bide-seinaleak. Aukeran Munitibar –ordubete eta 5 minutu–

edo Markinara –ordubete eta 25 minutu– joan daiteke, handik bertatik. Zeinka baserri auzoa da; "izenik ez daukan auzoa" bota zигun hango baserritar batek, baina, segituan eraman zигun kartela eskegita duen baserri horma ikustera. "Zeinka, hori da izena" esan zигun artzain txakurra ondoan zuela.

Handik Bolibarrerako bidea ere adierazita dago; zelai artetik jaisten den bidea da eta Bolibarreraino eramango gaitu.

Bolibar txikia bai, baina historia handiko lekua da.

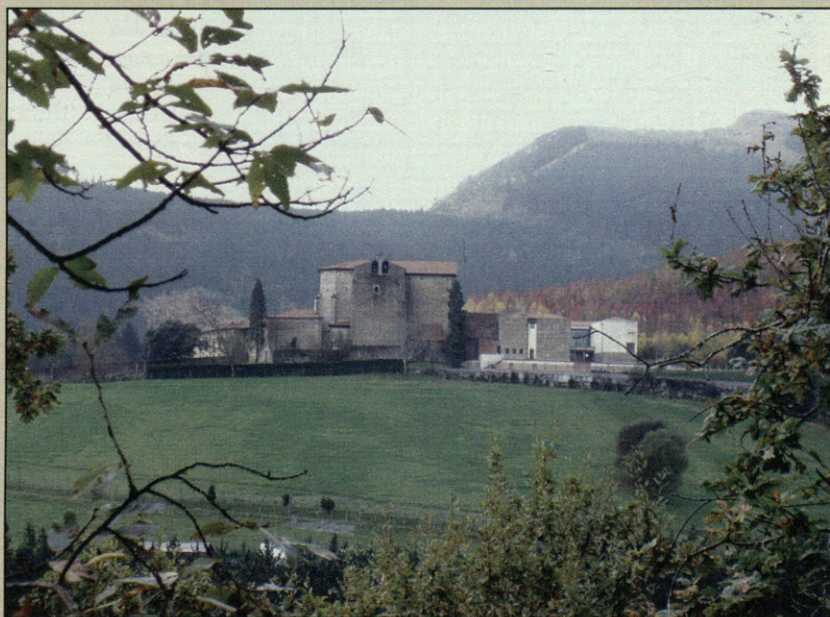
Bolibar herri-azunera

Oraindik orain Markina-Xemeingo auzo legez jasota dago administrazioari dagokionez, baina aurtien egin dute, bigarren, bereizteko erreferenduma. Maiatzaren 30ean egin zen erreferenduma. Berriz ere, baietzak

Ihesi: Euskal Herria ezagutuz

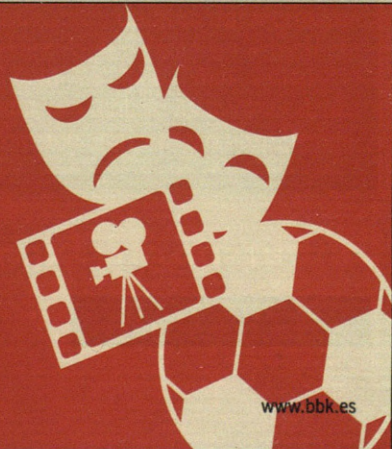
irabazi du (%96 alde). Markina-Xemeingo udalerria ere ados dago banaketarekin eta bolibartarrek desio dutena da. Sasoi batean independenteak izan ziren eta zergatik ez izan berriz? 1970eko hamarkadara arte udaletxea izan zen eraikina berreskuratu beharko dute bolibartarrek. Bolibartarrok plataformak bultzatu zuen erreferenduma eta, antza, Bizkaiko Foru Aldundiak onartu du dagoeneko banaketa; hamabost urteren buruan, lortu dute bolibartarrek independentzia, horrela jasota dago Bizkaiko Foru Aldundiaren gobernu batzordeak urriaren 13an egindako batzarrean; itxura denez, azaroko osoko batzarreko gai zerrendan gehituta dago, onartutakoa berresteko.

Hauxe, bada, gaurko ihesaldia, Ziortza-Bolibar izena hartuko duen herrian zehar egin duguna. ■

bbk

Erosi sarrerak
BBK-ko
kutxazainetan

www.bbk.es

Makina bat kontu

JOXERRA AIZPURUA

INGURUMENA

Glaziar suitzarrak urteko arriskuan

ASKO AZKARTU DA SUITZAKO glaziarren urteza azken hamabost urteotan. 1985etik 2000ra bitartean azaleraren %18 galdu dute, Zuricheko Unibertsitateko ikerlariek egindako azterketa baten arabera. Frank Paulek zuzendutako ekipoak 1973tik 1985era bitartean glaziarrek azaleraren %1 baino ez zutela galdu adierazi du, baina hurrengo hamabost urteetan erabat aldatu dela urtearen joera. Aipatu ikerketa egiteko, sateliteek hartutako datuak aztertu dituzte.

Glaziar txikiak dira lehen-lehenik tenperatura-igoeraren eragina sufritzen dutenak. Azken 150 urteetan Alpeetako batez besteko tenperatura 1,2°C igo da eta 2003ko uda beroak izugarri eragin zuen glaziar txikietan. Horrela, udan glaziar batek 30 zentimetro galtzea ohikoa den bitar-

Udan glaziar batek 30 zentimetro galtzea ohikoa den artean, azken urteotan 70 zentimetro galdu dituzte.

tean, azken urteotan 70 zentimetrora iritsi da galera eta 2003. urtean 3 metrora ere ailegatu zen.

Hau dela eta, Alpeetako glaziarrek eskaladagune bihurtu daitezke udan eta ez dugu ahaztu behar orain arte udan ere eskiatzerik izan dela. Beraz, badirudi negozio-aldaketa aurreikusi beharko dutela bertako eragile ekonomikoek. **I**

Osasuna

JABIER AGIRRE

6 urteko neskatila pubertarora iritsi da

HARLEY TEDDS izeneko neskatilak 6 urte ditu, baina argazkian ikusita, pentsa liteke 10-12 badituela. Pubertaro goiztiarra izeneko "gaixotasun" ezohikoa dauka, eta horren eraginez bere garapen fisiko eta psikologikoa ikaragarri azkartu da, adoleszente edo nerabe bihurtzeraino.

Harleyk 4 urte zituela, asma zuelako egin zioten kontrolerako azterketa batean, neskatoaren bularrak hazten ari zirela konturatu zen erizaina. Medikuek pubertaro goiztiarreko testa egitea erabaki zuten, eta emaitzak positibo eman zuen. Geroztik, adoleszenteen artean ohikoak diren sintomak dauzka, eta okerrera da berak ez duela ulertzen bere bat-bateko umore aldaketa horien zergatia.

44 kilo pisatzen du eta arropa neurrira egin behar diote. Aldaketa hormonalen eraginez, ile ugari du gorputzean, eta hasia da jada depilatzen. Iaz irten zitzaizkion aurreneko pikor edo granoak, baita pubiseko ilea ere, eta

gorputzeko usain berezia zela-eta, desodorantea erabiltzen hasi zen. Medikuek azterketa ugari egin dizkiote, eta duela hilabete batzuk ikusi zuten neskatilaren obulutegiak obuluak sortzeko prest zeudela. Horregatik, tratamendu berezi bat ezarri zioten, oraindik hilekorik izan ez dezan.

"Jendeak barre egiten dio, gure alaba obesotzat hartzen dute, baina ez da horrela, apenas jaten baitu. Medikuek esan digutenez, umetan ohikoa den gizentasun hormonalak da berea, likidoi eutsi egiten baitie. Guk ezin dugu ezer egin egoera konpontzeko, baina jendearen iseka eta trufek min handia egiten diote neskari" dio bere amak. Medikuen ustez, 12 urte bete-

tzen dituenean, haurraren bizitza erabat normalizatuko da, eta etorkizunean seme-alabak eduki ahal izango ditu. Ez dauka zertan menopausia goiztiarrik eduki, eta beste neska guztien antzeko bizimodua eramateko moduan izango da.

landareak

JAKOBA ERREKONDO

Alkatearen apeta,
zer demontre!

HOSTAZURIAREN udazkeneko gorazareira irakurri zuen Martin batek espaloietan landatzen diren zuhaitzei buruz idazteko proposamena luzatu ez dit bada! Kaleetan, nonahi, astakeria bertsuarekin estropozu egiteaz nazkatua da, nonbait, gure Martin.

Gure udal txit nobleak, txit leialak, txit gorenak landareekin baino porlanarekin ohituagoak daudela jabetzeko ez da inoren hamalagarren hurrengo izan beharrik. Porlanak sona dakarkio agintariari. Porlana bota ezker oineta-koak ez dira lokazten eta hiritarrari babesa ematen zaio, beldur urbanoa prantzi-haizetik babesten da; prantzi-haizetik eta ekaitzetik eta izarren eraginetik eta ilargi amandarearen bistatik eta unibertsoaren errealitatetik eta...

Landareak beste sagardotegiko bukoa dira. Espaloian zulotxo batzuk egin eta nolabaiteko zuhaitz batzuk landatuz gero itxurarena betea da. Tokian tokirako egoki aukeratutako zuhaitzek obra betirako nola janzen duten arkitekto nola agintari ezin jantzi... Porlanaren inaugurazioa gainbeherakadaren abiera da: pitzatu, altxa, zartatu, puska bota besterik ez du egingo aurrerantzean. Zuhaitzak, aldiz, gero eta ederrago handiago biziago mardulago ikusgarriago izango dira. Nola txonta hala zanpanaren baten kexu kolka periodikoren batean, erdararen batean, argitara ematen ez den arte: semaforoa edo turismo bulgoa zein paretan den adierazten duen txartela adarren batek ez duela behar bezala ikusten uzten edo atariko marmolean orbela osatuko den beldur dela edo pareko tabernako terrazan halakok zenbat zer edaten duen ezin garbi ikusi duela edo itzal ederregia zabaltzen duela udaren onenean edo...

Kolkak kolka, ezin hauen kexuen joerari aurrez tanke-erarik eman. Aukeraketan dago, ordea, hanka sartze sakena: elizako torrea adina gara daitekeen platanoa fatxadatik bi metrora landatu, paduretako haritza hondarretan jarri, kaka-usaina duen fruitua ematen duen ginkgoa jende gehiena ibiliko den tokian... Zuhaitzetaz gero eta gutxiago jakin nahi da, beldurra ematen dute, eta elorrio dugu Martin, honek aldatzeko inolako itxurarik ez dauka eta... Euskalduna Jauregiaren atari aurreko baso herdoil-gaitza adibide...

Afrikan zenbat eta gehiago
arrantzatu, orduan eta gutxiago
ehizatzen da

ERLAZIO ZUZENA TOPATU DUTE

Afrikako belarjaleen haragiaren kontsumoaren eta arrantza kantitatearen artean, Ghanan Justin Brashares eta lagunek azken hogeita hamar urteko datuekin egindako ikerketan. *Science* aldizkarian argitara emandako artikuluan, arrantza gutxi egin den urteetan belarjaleen harrapaketa hazi egin dela adierazi dute, baina bien arteko oreka beharrezkoa da, gehiegizko arrantza egiteak ere hainbat arrain espezie desagertzeko arriskuan jar baititzaie.

Mendebaldeko Afrikan basa animalien merkataritzak 400.000 tona haragi mugitzen ditu urtero. Kantitate honen zati bat ehiza ilegalaren ondorioa da, hau da, primate, elefante, txori eta babesturiko beste hainbat espezie ehizatzen dator. Egoera honek osasun arazo ugari sortzen ditu, ez baitugu ahaztu behar primatetik gaixotasun asko transmiti diezazkizkiokela gizakiari.

Cambridgeko Britainiar Unibertsitateko eta Kaliforniako Unibertsitateko Justin Brashares eta lagunek Ghanako arrantza datuak eta sei babesleku naturalen alderatu dituzte. Horrela, 41 basa espeziaren segimendua egiterik izan dute 1970 eta 1998 bitartean, eta oso garbi ikusi da arrantza gutxi egin den urteetan animalien ehiza hazi egin dela.

Ikerketa honetan datuak emateaz gain, ondorioak ere atera dituzte. Horien artean haxe: biodibertsitatea ezingo da babestu giza populazio lokalen elikagai-segurtsuna bermatzen ez bada. Beraz, biodibertsitatea zaintzeko edozein proiektutan bertako populazioak kontuan hartu behar dira. ■

Web, CD-ROM eta paper formatuetan soluzioak alor guztietan

Ikerketa

Erremintak

Soluzioak

Zerbitzuak

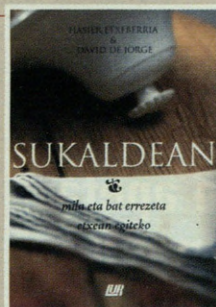

Adur SOFTWARE PRODUCTIONS

Adur Software Productions, S. Koop. (ASP)
Industrialdea 1, 20160 Lasarte-Oria
Tel: 943.37.18.49
e-mail: adur@adur.com

INFORMAZIOAREN UNIBERTSOA

ARGIA

Sukaldean

HASIER ETXEBERRIA

DAVID DE JORGE

sukaldean@free.fr

Oinarrizko kontuak

Kornixonak (pepino txikiak) nola maneatu

Normalean, ozpinetan jarritako kornixonak edo pepino txikiak hain dira goxoak, ezen aitaren batean jan ditzakegu denak. Baina aurretik maneatz gero, are goxoagoak izango dira. Xukatu, katilu batean jarri eta oliba olio birjinaz eta ardo beltzaz busti. Gainerik, gainera, hauek gehituko dizkiogu: limoi baten azal birrindura, piperrauts min pixka bat, tipulin-zerrendak, baratxuri ale bat zuritua eta zapaldua, erramu hosto lehor pixar bat, perrexil hosto batzuk xehatuak eta eskura ditugun Arabiako lurrin gustuko guztiak. Oliba potzolo batzuk jartzen baditugu, are ederrago eta goxoago. Bakoitza molda dadila bere gustuko modua erabakitzen ozpin-pepinoak jateko. Horixe da hoberena.

Galeperrak eskabetxean

Osagaiak

- 8 galeper garbi
- Tipulin bat, pikatua
- Porru bat, pikatua
- Azenario bat, xerratan moztua
- Apioa, adaxka bat
- 8 baratxuri ale, osorik
- 3 koilarakada handi oliba olio
- 20 koilarakada ardo zuri
- 20 koilarakada Xerezko ozpin
- Litro bat ur
- 20 koilarakada oliba olio birjina
- Gatza

GATZA EMAN eta kazola batean, 3 koilarakada oliotan gorrituko ditugu galeperrak, alde guztietatik. Plater batera aterako ditugu ondoren. Kazola berean gozatu-ko ditugu gero baratxuriak, tipulina, porrua, apioa eta azenarioa. Barazkiak gorritzen hasi orduko sartuko ditugu berriro galeperrak, eta ardo zuria, ozpina eta ura erantsiko ditugu ondoren. Gatza eman, tapaz estali, eta ordubetea edukiko dugu kazola su ezti-eztian

egosten. Galeperrak eginak dauden jakiteko, sutatik atera eta izterrak xamur dauden frogatuko dugu. Gutxienez 6 orduz utziko ditugu pausatzen, eta epe-ak edo giroko tenperaturan jango ditugu, sekula ere ez hozkailutik atera bezain laster. Eskabetxe-ura nahi eta harekin batera jango ditugu galeperrak, edo patata egosien edo entsalada baten gainean garaztatu-ko dugu, hornidura gisa. ■

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

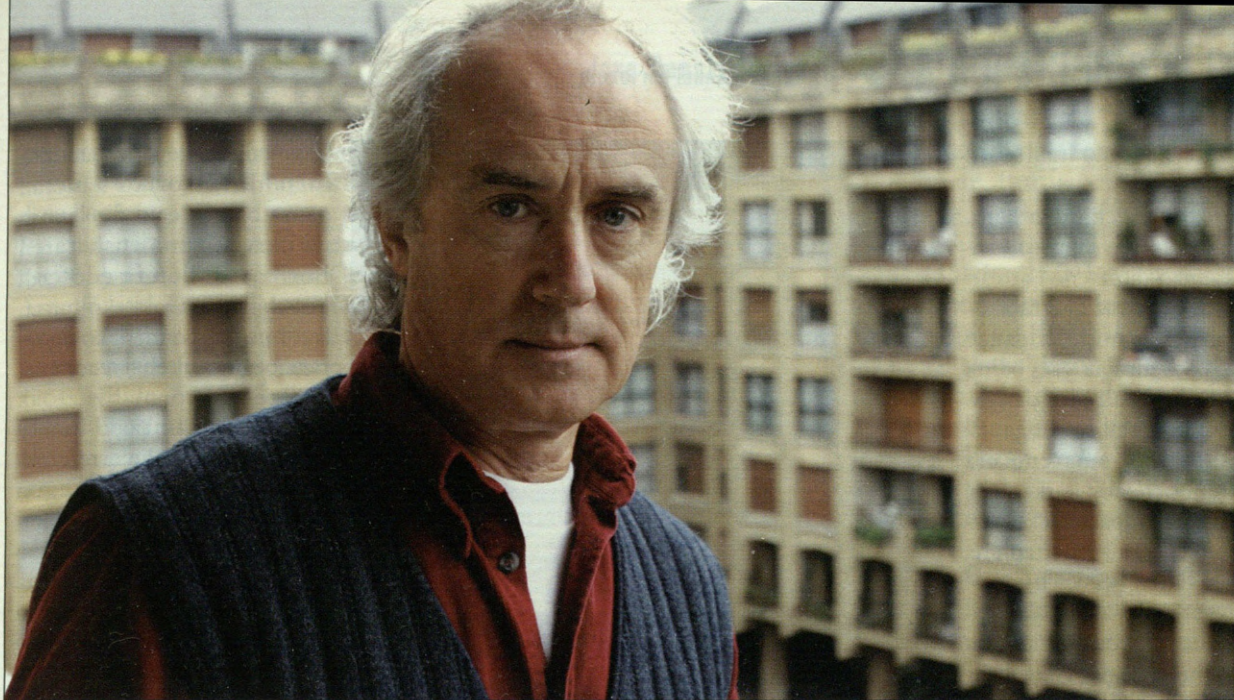
Gizarte eta Erakunde Harremanetarako
Departamentua

Argitarapen honen edizioa laguntzailea

kutxa

gizarte ekintza

Joxe Manuel Odriozola

«Euskal Herriko hiru eskualdetan etnozidioa iritsi da fase terminalera»

EUSKALDUNAK euskaraz pentsatzeko gai ez izatea, arazo politikoa baino askoz larriagoa dela dio Odriozolak, benetan gure buruen jabe izateko maila linguistikoan euskararen hegemonia beharko genukeelako, eta orain erderen hegemonia pean bizi gara. Hemen ez dago elebitasunik, ez kulturartekotasunik, ez politika mailan eskubide berdintasunik. Beraz, egin beharko

Odriozolak euskaldunon eta euskararen egoera aztertu du *Euskalgintzaren lekukoak* izenburuko lan mardul bezain sakonean, eta oso pesimista agertu zaigu. Euskaldunak euskaraz pentsatzeko gaitasuna galtzen ari omen gara, darabilgun hizkuntza ere errena, artifiziala ei da, eta hain zuzen, horixe litzateke euskalgintzak eta euskal identitateak daukan arazorik larriena.

PILAR IPARRAGIRRE
Argazkiak: Dani Blanco

genukeen iraultzan gizarte politikoa eta zibila aldi berean hankaz gora jarri beharko genituzke, hori egiteko masa kritikoak falta zaizkigu, eta horiek izateko euskaldungoak oso jarrera trinkoak eta erradikalak beharko lituzke.

Laurehun eta hogeita hamasei orrialde, ehunka euskaltzale zein euskararen arerioen iritzia jasoz. Halako lana hartu eta gero, ez al zen hobeto izan-

OLARRONDO JATETXEA

5. zenb. - 20170 Usurbil (Gipuzkoa)
Tel: 943 36 03 76
www.olarrondo.com

Paregabeko ingurune natural batean
160 pertsonentzako jangela.
Aproposa ezkontzak, jaunartzeak, bataioak...
Denboraldiko menuak eta menu ezberdin ugari
Aparkaleku pribatua

ERRESERBAK
943 36 03 76 telefonon

go gaztelaniaz eta frantsesez eskaintzea?

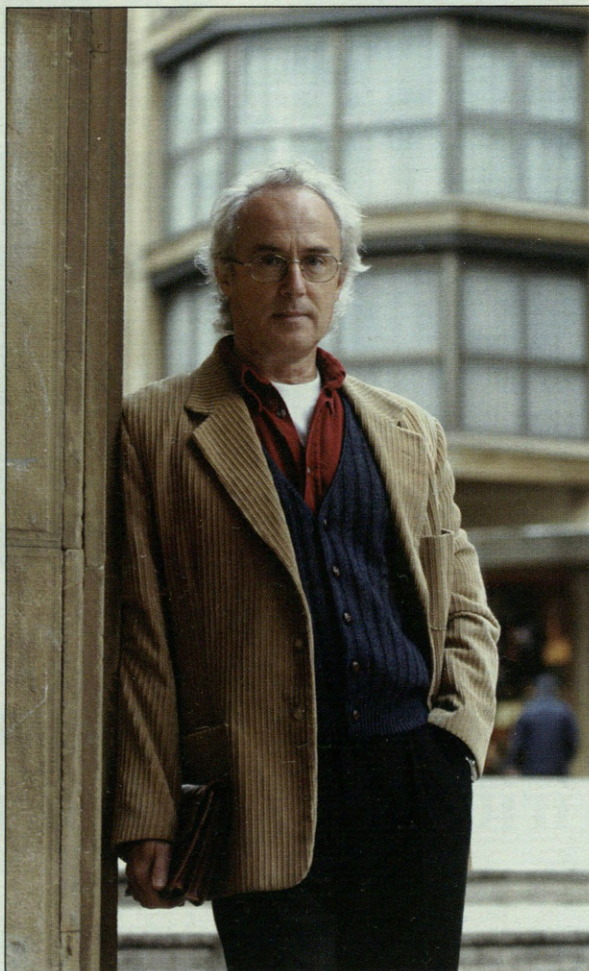
Planteatu ere ez nuen egin. Euskalgintzaren inguruan iritziak eman dituztenen artean ez ditut euskaraz agertutakoak soilik jaso, noski, badaude erdarazko aiupak ere, baina espainolezkoak dira denak. Nire frantsesak ez du gauza handitarako ematen, eta alderdi horretatik barkamena eskatzen diet Iparraldeko euskaldunei liburuan bertan ere, desoreka dagoelako hizkuntzen erabileraren artean. Baina itzulpenarena ez dut planteatu ere egin. Euskalgintza mundu txikia da. Niri interesatzen zitzaidan euskaltzaileen iritzia, ez euskalgintzari buruz abertzale erdaldunek eta zer esanik ez espainolek duten iritzia. Euskaltzale, euskararen militante eta oro har euskal kulturaren eta euskal irakaskuntzan parte hartu dutenen iritziak nahi nituen bildu, neurri batean omenalditxo bat ere egin behar zaielako, Euskal Herriaren arazoa ez delako arazo politiko hutsa, batez ere euskal kulturaren eta euskal identitatearen arazoa da, eta nik uste dut euskalgintzaren munduak ez duela beharko lukeen lekuri eta oihartzuniki.

Eta norbaitek itzultzea proposatuko balizu?

Hori ere ez zait burutik pasa, eta ez dut uste inork proposatuko didanik. Izan ere, antzeko gauzak itzuli izan dira erdarara, adibidez Hasier Etxeberriak bost euskal idazleri egindako elkarrizketa erdarara itzulita dago, eta ez dut uste arrakasta handiegirik izan duenik erdaraz. Beraz, badirudi era honetako literatura euskaraz irakurtzen dela, eta hortik aparte itzultzen denean ere ez duela inongo oihartzunik izaten.

Hautsak harrotzeko asmoarekin egindako lana omen da zurea. Harrotu al dira?

Harrotzea baldin bada komunikabideetan oihartzuna izatea, ez. Debate eta eztabaidarik ez du sortu. Liburuan

"Hemen, erosoago sentitzen direnak abertzale erdaldunak dira; eta espainolak, zer esanik ez!"

bertan hainbat euskaltzalek esaten dugure artean kritikaren falta dagoela, debaterako ez dagoela zaletasunik edo joerarik, eta beharbada horretan gaude.

Euskalgintzaren esparru guztiak aztertu dituzu. Ondorioz, nola dago euskararen botila, erdi hutsik ala erdi beteta?

Hortaz bi ikuspegi agertzen dira liburuan, baina ni ez nago konforme erreferentziak atzera begira egiten direnean, duela hogeita bost urte nola geunden eta esanez. Erreferentzia hori hartzen bada, noski, aurrerapenaren zantzuak Hego Euskal Herrian nabarmenak dira. Baina Iparraldean hori ez da egia; duela hogeita bost urte —eta orain dela berrogei urte zer esanik ez— Iparraldean gauzak askoz hobeto zeuden. Beraz, atzera begira ere, Euskal Herriko hiru eskualdetan etnozidioda iritsi da fase terminalera. Noski, hogeita bost urte horiek hemen Autonomi Estatutuarekin

lotzen ditugu, eta orduan hiru lurralde historiko hauetan gauza batzuk egin direla ezin da ukatu, baina euskararen botila erdi beteta edo erdi hutsik dagoen jakiteko hutsaren hurrengo gineneko egoerara begiratu beharrean, euskararen normalizazioak dituen baldintzak hartu beharko genituzke erreferente. Euskalduna gaur egun erdaldun batekiko zer harremanetan eta zer baldintzatan aurkitzen den ikusi. Nahiz espainola, nahiz frantsesa izan, bere hizkuntzan, bere kulturaren eta bere identitatearen arabera bizi da. Euskaldunari, berriz, argi-urteak falta zaizkio erdaldunaren egoeran egoteko.

Eustakio Mendizabal Txikiak zioen, Euskal Herrian atzerritarak etxean eta euskalduna erbestean sentitzen direla. Horrela jarraitzen al dugu?

Funtsean bai. Hogeita bost urte hauetan hemen gertatu den aldaketa batez ere ideologiko-politikoa izan da. Abertzale erdaldunak beharbada etxekoago sentituko dira, orain dela hogeita bost urte

baino. Baina euskaraz bizi nahi duen euskalduna orduan bezalatsu bizi da.

Nahiz eta euskal telebista, irratia eta beste izan?

Nahiz eta! Euskarak funtzio formal batzuk euskaratu ditu, esparru publikoan gauza batzuk egin dira, baina inor ez da bizi esparru publikoetatik, eh! Etxetik ateratzen naizenean eta igogailua hartzen dudanean, hasten da nire sozializazioa, nire hizkuntza eta kultur ukipenak. Eta etxetik atera bezain laster erdaldun itsasoan sartzen da euskalduna, herri txikiak salbuespenak salbuespen. Orduan, euskalduna arrotztegi batean bizi da, ez da bere etxean bizi. Hemen, erosoago sentitzen direnak abertzale erdaldunak dira; eta espainolak, zer esanik ez! Identitate espainola eta espainolistak hemen etxean bizi dira, eta euskaraz bizi nahi duen euskaldun elebiduna erabat arrotz bizi da.

Zuk diozunez, euskalduna ez omen da euskara duena soilik, euskaraz bizi dena baizik.

Bai. Arestirena da hori. Guk garai hartan espainoltzat genuen Gabriel Arestik inork ez bezalako definizioa eman zuen, soziolinguistikan ere gutxitan agertzen den definizioa. Alegia, euskaldun izatea ez da euskaraz jakitea. Espainola edo frantsesa izatea espainolez edo frantsez jakitea ez den bezala, mundu guztia errentzat espainol edo frantsesa izatea espainolez edo frantsesez bizitzea da. Hizkuntza bat jakiteak ez gaitu inondik inora hizkuntza horretakoak egiten. Euskaraz bizi dena da euskalduna. Eta euskaraz bizi dena eta euskaraz bizi nahi duena –alegia euskaltzalea– da herri honetan arloterik arlo teena, zapalduarik zapalduena.

Nola bizi daiteke euskaldun bat hemen euskaraz?

Hori da kontua, nola bizi daitekeen espainola Espainian bezala, euskalduna Euskal Herrian. Hori da gure tragedia. Horregatik Euskal Herriaren arazoa ez da arazo politiko hutsa, askoz ere sakonagoa eta konplexuagoa da. Politika mailan eskura ditzakegun lorpenak –marko juridikoak, politikoak eta gainerakoak– ezinbestekoak izanda ere, gure arazoa askoz ere zailagoa da. Hizkuntzari eta kulturari lotua dagoen arazoa baita, identitatearena. Euskaldunak jasan duen etnozidioa jasan duela eta bere euskaltasunaren ezaugarri guztiak lapurtuak izan zaizkiolako, gaur egun ez dauka inolako baldintzarik euskaraz bizitzeko eta euskaldun izateko. Irungo herritar erdalduna eta Hendaiako herritar erdalduna zergatik dira hain diferenteak? Zergatik hain gertu egon da bat bizi da erreferente kultural batzuen arabera (Frantziakoak) eta bestea beste erreferente kultural batzuen arabera (Espainiakoak)? Bada, nik, euskaldun bezala, herritar horiek bere nazio identitatea bizi duten moduan bizi nahi dut: Irungo espainola bezain euskaldun, eta Hendaiako frantsesa bezain euskaldun.

Herritar horiek beren nazio identitatea bizitzeko dituzten eskubideak, aukerak eta baliabideak nahi ditut euskaraz bizitzeko.

Euskaltzalea nahitaez abertzalea izan behar al da?

Ez. Badira abertzaleak ez diren euskaltzaleak, ez asko. Euskaltzale

“Nola bizi daiteke espainola Espainian bezala, euskalduna Euskal Herrian?”

Hori da gure tragedia”

horien identitate esparru nagusia ez da kontzeptu politiko-juridikoa; hizkuntza bera da horientzat aberria. Kontua da gure baldintzatan –herri minorizatu, zapaldua, estatu-nazioen menpean gauden bezala egonda– hizkuntzaren aberria oso aberri ahula dela. Estatu-nazioak hizkuntza ere nazionalizatu egin zuelako, nazionalismoaren tresna bihurtuz, eta geroztik munduan hizkuntzek ez dute iraupenik eta garaipenik baldin

eta etxe politiko bat ere eskaintzen ez bazaie. Burujabetza behar dute. Hau da, euskarak Euskal Estatua behar du. Munduan arazorik ez daukaten hizkuntzak berrehun estatu-nazio horietan daudenak dira. Estatutik gabeko gainerako 5.000-6.000 hizkuntzak hilzorian daude, eta hamabostero desagertzen omen da hizkuntza bat munduan. Beraz, euskaltzale ez abertzaleak idealista samarrak direla esango nuke.

Euskal sena galtzen ari al gara?

Bai, ez dugu euskaraz pentsatzen, eta beharbada euskalgintzaren arazorik larriena horixe da. Pentsamendua eta hizkuntza uztarturik doaz eta berariazko euskal pentsamendua sortzeko euskararik ez dugun neurrian, badirudi euskalgintza eta euskal kultura bera ere oinarri faltutan erakitako etxea izango litzatekeela. Euskal kultura erdal kulturaren azpimultzoa da. Gure zorioneko elebitasunak ondorio hori ekarri digu, besteak beste. ■

Euskadiko Nekazalturismo eta Landa-etxeak

**“Goza ezazu egonaldi lasai batetaz,
naturarekin harreman zuzenean,
Euskadiko Nekazalturismo edo Landa-etxe batean”**

Nekazalturismo Elkarte • Kursaal, Zurriola etorbidea, 1 • 20002 Donostia

Tel.: 902.13.00.31 Faxe: 943.32.67.00

agroturismo@nekatur.net • www.nekatur.net

NAFARROAKO ETA ARABAKO ERRIOXAKO OLIBONDOAK

Olio nafarra Andaluziako onenen parekoa da

Goi mailako olioak ematen duten olibondo lursailak daude Euskal Herrian, bereziki Nafarroan eta neurri apalagoan Arabako Errioxan. Poliki-poliki gorantz doan sektorea da. Olibaren uzta azken urteotan 4 milioi kilotik gora dabil. Kopuru horrek oliotan 1.350.000 litro ematen ditu.

DANIEL UDALAITZ

Argazkiak: Mikel Saiz

GURE ARTEAN, ziur asko, egongo da Euskal Herrian —Nafarroan eta Arabako Errioxan, esaterako— olibondoak landatutako lursailak ere badaudela eta olioak ekoizten dela ez dakienik. Goi mailako olioak daukagu, gainera; marka andaluziar onenen parekoa. Euskal lurraldeei dagokienez, Nafarroan dauka oliba sektoreak garrantzirik handiena, eta sektore hori hazten ari da, gainera, etengabe eta modu ikusgarrian. Azken urteotako uztetan Hego Euskal Herrian lau milioi kilotik gora oliba jaso dira eta horiekin 1.350.000 litro olio inguru egin dira, gehiena Nafarroan. Jadatik 1929. urtean Nafarroako olioak lortu zuen Sevillako Mundu Erakusketan, Andaluzian bertan, olio onenaren saria. Eta antzekoa gertatu zen 40 eta 50eko hamarkadetan. Aldian behin Espainiako Estatuko hainbat lekutan egiten diren olio dastaprobetan, olio nafarrak lortzen ditu puntuaziorik onenak.

Lizarralde eta Erribera, eskualde ekoizle nagusiak

Bi dira Nafarroako eskualde oliba-olio ekoizlerik bikainenak: Lizarralde eta Erribera. Bien artean 4.660

hektareako azalera eta milioitik gorako olibondo kopurua daukate. Erdiak baino gehiago, 550.000 olibondo, Arroitzeko Mendia izeneko olibak xehatzeko errotoak bazkideenak dira. Mendiak biltzen ditu Lizarraldeko eta Tafallaldeko nahiz Zangozaldeko beste zenbait herritako ekoizleak. Beste 487.000 olibondo daude Erriberako herrietan: Ablitasko olibak xehatzeko erroten inguruan 70.000 olibondo daude, Cascanten beste 67.000, eta Cintruénigoko errota berriaren inguruan beste 350.000.

Nabarmendu beharrekoea da Nafarroako oliba ekoizpena gorantz doala azken urteotan. Horren erakusgarri dira azken urteetan ugartzen ari diren olibondoak landatutako lursail berriak. Lizarraldean jadanik badaude lau eta bost urteko 250.000 olibondo eta Erriberan adin bereko beste 160.000 daude. Adituek diotenez, olibondoak landatu eta handik hiru urtera hasten dira oliba bat edo beste ematen, eta

bost urte betetzen dituztenerako, bost eta zazpi kilo artean eman ohi dute. Gainera, behin landatuta bizi-tza osorako irauten duten zuhaitzak dira. Arroitzetik gertu sail landatu esperimentalak dago Olioaren Kudeaketarako Institutu Teknikoaren (ITGA) kontrolpean. Bertan, hamar kilo oliba ere ematen dituzten bost urteko olibondoak lortu dituzte.

Oliba nafarren batez besteko etekina bikaina da, eta Espainiako Estatuko beste zenbait eskualdetan harrituta gelditzen dira. Jatorri ezezaguna duen Arroitzeko oliba autoktonoa da etekin onenak ematen dituenak. Hau da, kilo gutxiagorekin olio litro kopuru bera lortzen da. Arroitzeko azken uztan batez besteko etekina %25ekoa izan da. Alegia, lau kilo olibarekin litro bat olio lortzen da. Azken uztetan hiru milioi kilo oliba inguru jaso zirenez, %25eko etekin hori oso errentagarria izan zen ez bairik gabe.

2001eko urtarrilean bukatu zen 2000ko uzta 99koa baino apalagoa

Arabako Errioxako zenbait lekutan olibondo gehiago mahastiak baino

Arabako Errioxan Nafarroan baino askoz ere olibondo gutxiago dago. 250 hektarea olibondo daude, 1.516 lur-sailetan banatuta. Olibak ematen dituzten 32.596 olibondo daude, eta azken ekitaldietan horiekin lortu izan den olio kopurua 65.000 litro ingurukoa da. Moredak dauka landatutako azalerarik handiena: 70 hektareatik gora. Atzetik datoz Lantziego eta Oion. Hiru herri horiek osatzen dute olibondoz landatutako lurren azalerarik handiena. Horren arrazoia da hiru herri horietan daudela martxan jarraitzen duten hiru errota publiko bakarrak. XIX. mendearen bukaera aldean 1.292 hektolitro olio ematen zituzten olibondoz betetako 718 hektarea zeuden Arabako Errioxan. Azalera hori hazi egin zen XX. mendeko lehenengo zatian. Inguru horretako olioak beti izan da aintzatetsia eta ospe handikoa Euskal Herritik kanpo. Ekialdeko inguruan, hau da, Moreda, Oion eta Lantzie-

gon, bildu izan da historikoki ekoizpenaren zatirik handiena. Eta kasu batzuetan olibondo gehiago daude mahastiak baino. Oiongo San Vicente errota-kooperatibak 347 bazkideren 80.000 kilo oliba eho ditu azken ekitaldian. Lantziegoko udal errota, berriz, 90.000 inguru kilo oliba eho eta autokontsumorako erabiltzeko 24.300 litro olio lortu ditu.

Oionen dagoen ekimen pribatuko errota batek lehenengo urtean bere produktua merkaturatzeko apustua egin eta bi marka atera zituen: Virgen de Estibaliz Araban eta Virgen de Valvanera Errioxako Autonomia Erkidegoan. Instalazio modernoak dituen errota da: ekitaldian zehar milioi bat kilo oliba eho ditzake, 30.000 kilo eguneko. Hain zuzen, Arabako Errioxan olibondoen landaketa sustatzeko eratu dute oraintsu Arabako Errioxako Olibondoen Sustapen eta Defentsarako Elkartea.

izan zen. Erdialdean 2,5 milioi kilo oliba bildu ziren, baina aurreko uztan, 300.000 kilo gehiago lortu ziren. Uzta hori eho ondoren, 750.000 litro baino pixka bat gehiago olio atera zen. Erribera aldean, 99ko uzta 3,5 milioi kilo olibakoa izan zen, baina 2000koa askoz okerragoa etorri zen, eta 1,4 milioi kilo besterik ez ziren lortu. Kalitatez, ordea, bikaina izan zen, lortutako olioak 0,1 gradu azidotatua izan baitzuen.

Nafarroako oliba ekoizpenaren zati handiena olioak lortzeko erabiltzen da. Alabaina, Erriberan eta Ablitas inguruan jateko olibak ere biltzen dituzte. Oliorik preziatuena Arroitzeko Olioak da, lehenengo olioak -birjina delakoa- eta gradu

batetik beherako azidotatunekoa izateagatik aparteko kalitatea daukana. Olio hori bi markekin merkaturatzen da: Mendia da bata eta Villa de las

Oliorik preziatuena Arroitzeko Olioak da. Mendia eta Villa de las Musas markak merkaturatzen dituzte.

Musas bestea. Aurrenekoa bost litroko txanbiletan saltzen da, litroko hiru edo lau euroko prezioan. Bigarrena, Villa de las Musas, litro erdiko botiletan aurki dezakegu, hiru euro baino zertxobait gehiagon.

Lizarraldeko ekoizpen ia osoa autokontsumorako erabiltzen da, Mendia errota 3.400 bazkideen artean banatzen baita. Bazkide horiek, olioak etxerako gordetzeaz gain, lagunei oparitu edo ingurutik pasatzen diren ohiko bezeroei saltzen diete. Saltzeko erabiltzen den zatia, berriz, ia oso-osorik gainontzeko euskal lurraldeetara doa. Arroitzeko errota, azkenik, Iruñea eta Lizarrako Eroskiren hipermerkatuei ere saltzen die olioak, baita gainontzeko beste euskal lurraldeei ere. ■

harpidedun egin zaitez

urte osoko harpidetza, hamabi ale
(bat hilabete bakoitzeko) **BEZ** barne,
28€atik bakarrik!!!
(Iparralden/Europan 65€)

elizburu kalea 3 • 48230 elorrio
www.artezblai.com • artiez@artezblai.com
tel. 946 583 082 • fax. 946 231 886

arte
eszenikoen
aldizkaria

ARTEZ

antzerkia
musika
dantza
audiobisualak
zirkoa
zabalgunea

Bero-beroan

Azaroko Zutaben “erronka handiei” aurre egin beharraz hitz egiten da

ETAk azaroako Zutaben dienez, azken hilabeteetan aldaketa sakonak gertatu dira eta, ondorioz, gatazkaren garapenean une garrantzitsuak bizitzen ari dira. Aldaketa horiek Euskal Herriaren etorkizunari begira zabaldu den eztabaida mamitsuan oinarritzen dira, eta azpimarratzen da dau-den proposamenetan herritarrei galdetzea ardatz gisa agertzen dela. Batasunak Belodromoan egindako proposamenarekiko aipamen zuzenik ez da –aurretik idatzia dago–, baina zeharkako aipamenak egiten zaizkio, egun-egoeran “eragile asko ezker abertzaleak egingo duen proposamenari begira” dagoela zehaztuz. “Autodeterminazioa eta herriari hitza ematearen” oinarrien gainean “ezker abertzalea adostasun puntuak bilatzeko” prest dagoela jakinarazten du. Aldizkarian zehar, halaber, ELAk datorren asteburu honetan egingo duen Kongresuaren txosten nagusia aintzat hartuta, gogor kritikatzeko du ELA ez dela buru belarri murgiltzen Euskal Herriaren burujabetzaren bidean; autokritikarako ahalmenik ez duela leporatzen dio, besteak beste. Igor Ahedo unibertsitateko irakaslearen “Iparraldeko abertzaletasunaren iragana eta oraina” liburuari ere kritika zorrotza egiten zaio eta Iparraldeko errealtatea desitxuratzeko leporatzen zaio. Horrez gain, Joseba Arruti *Deiako* kazetaria “polizia-kazetari” gisa jotzen du. Arruti *Euskaldunon Egunkariako* kazetaria izan zen *Deian* aritu aurretik eta azken bi urteetan *Argian* ere argitaratu izan ditu bere kolaborazioak.

Giro nahasia euskal politikan, baina baikorra

Batasunak Belodromoan egindako proposamenak giro politikoa astindu du eta azken asteetan izandako atxiloketa andana eta tortura salaketek giroa nahasi dute. ETAk *zerga iraultzailea* ordaintzen ez dutenei egindako mehatxu berriak ere hor dira. Era denetako interpretazioak eman zaizkie gertaera hauei guztiei baina, oro har, eta modu desberdinean bada ere, alderdi guztiek –PPk ezik– positiboki baloratu dute Belodromoko eskaintza eta neurri batean edo bestean aintzat hartu dute proposamena; giro nahasi horretan baikortasun gune ugari ikusi dira ia esparru politiko osoan. Baina bistan da giro berriak ez duela eraginik gatazkaren zenbait parametrotan: joan den astean, Baltasar Garzonen aginduz, 20 lagun atxilotu zituzten ETArekin zerikusia izatearen akusaziopean: 11 aske utzi zituzten eta 9 espetxeratu. Amnistiaren Aldeko Mugimenduak Euskal Herri osoan mobilizazio eguna deitu du ostiral honetarako.

Zer da...

Pentsioen funtsa

Espainiako Estatuko Pentsioen Erreserbako Funtsa etorkizuneko pentsioak babesteko tresna bat da. Euskaldunok, Iparraldeko zein Hegoaldeko, geure pentsioez erabakitzeke ere ez dugu eskumen subiranorik, eta horregatik gaude, Frantziako eta Espainiako gobernuen mende. Hori dela eta, Espainiako edo Frantziako legeriari loturik gaude. Funts hori 2000. urtean sortu zuten, Espainiako patronalak, gobernuak eta sindikatuek izenpeturiko Toledoko Itunaren gomendioz. Haren lehen diru-hornidura 601 milioi eurokoa izan zen. 2001ean, 1.803

milioi jarri zituzten, 2002an 3.575 milioi, eta aurtan 2.402 milioi euro. Gaur egun, pentsioen funtsa 8.669 milioi eurokoa da. Funts horretako diru-hornidurak enpresek eta langileok Gizarte Segurantzari pagatzen dizkiogun kotizazio sozialen soberakinen zati batetik datoz. Funts hori Espainiako Bankuaren kontu batean gordailutzen da, urteroko etekinekin batera, eta diru guztia Estatuko Altxortegi Orokorren bitartez berrinbertitzen da aktibo finantzazio publikoetan –zor publikoa–. Gaur arte sorturiko etekinak 288 milioi euro dira.

Daniel Udalaiz

Diru-laguntzekiko kezak

EUSKO JAURLARITZAK BANATU ditu jada euskarazko komunikabideei dagokien aurtengo diru-laguntzak, baina urtea amaitzeaz dela, oraindik ere diru-laguntzarik handienak ez dira dagokien lekuetara iritsi. Hori izan da komunikabideetako arduradunen azken bi urteetako kexa nagusietakoa, dirulaguntzak zegozkien urtean iritsi beharrean, hurrengo urtean ondo sartuta iritsi izan direla. Aurten badirudi arazo hori ez dela izango, baina hainbat komunikabideetako arduradunek adierazi dute jada, ez dela logikoa oro har iaz baino diru gutxiago jaso izana, eta komunikabide zenbaitzuren kasuan 2002an baino gutxiago. Dirulaguntzak banatzeko irizpideak ere ukitu beharko liratekeela aipatu da.

Zuzendaritza krisia Zaldiko Maldikon

ZALDIKO MALDIKO Iruñeko euskara elkarte zaharrenak zuzendaritza krisi sakona bizi izan du azken asteetan, nagusiki zuzendaritza batzordeko bost kideak 10 urtetik gora daramatelako zeregin horretan eta, orain arte, ez dutelako ordezkatuko dituen talderik bilatu. Hori dela eta, hilaren hasieran bazkideen bilera egin zuten egoeraren larritasuna azaltzeko eta jadanik erdi mailako irtenbidea erdietsi dute: ez dute bat-batean ordezkatuko dien talderik lortu, baina bazkide gazte talde batek hilabete batzuren buruan ordezkapena egiteko konpromisoa hartu du eta, bitartean, bi taldeak elkarlanean arituko dira.

Bost aldizkariren kanpaina kioskoan

EZAGUNA da euskarazko aldizkari kioskokoan agertzeko duten zailtasuna eta, egoera horrekin kezkatutik, bost aldizkari —*Elhu-*

yar, ARGIA, Luma, Gazteak eta Ipurbeltz— kioskoari begira zer egin zitekeen pentsatzen hasi ziren duela zenbait hilabete. Horren ondorioz, kanpaina pilotoa abiarazi dute “Aldizkariak euskaraz guztion neurria” lelopean eta euskarazko aldizkariaren presentzia saltokietan nabarmenago egitea da duten helburu nagusia. Display-en bidez edo kokapen nabarmena eskuratuz, bost aldizkariak batera agertzeaz gain, nabarmenago ere jarriko dituzte zenbait saltokitan.

BAHEA Aldaketa izeneko fundazio berria sortu berri dute euskal gizartearen zenbait pertsona ezagunek. Euskal Herrian aldatuta politikoa ematea ezinbesteko ikusten dute eta helburu horren aldeko lana egingo dute. Joseba Arregi, Imanol Zubero, Carlos Trevilla, Luisa Etxenike eta Santiago Bengoa dira, besteak beste, taldeko bultzatzaileen artean.

Filipe Bidarten baldintzapeko askatasunari ezetz esan dio Parisko Helegite Auzitegiak. Horretarako argudio nagusia Bidarten askatasun eskaera egiteko aurkeztutako txostenaren ahulezia aipatzen da eta, bereziki, Bidartek aurkeztu duen lan iraunkorrarekiko —aske ateratzeko baldintzetakoa— zalantzak izatea.

Gaizka Larrinaga Bizkaian izandako azken sarekadetako batean atxilotu zuen Guardia Zibilak eta gaur egun aske da. Tortura salaketa testigantzak ehundaka irakurri eta entzun ahal izan dira eta horietako bat gehiago da Larrinagak azaroaren 19ko Gara egunkarian eskaintzen duena. Testigantza izugarri gogorra eta ausarta, torturatua zein egoeran eta noraino iritsi daitekeen deskribatzen duena.

Nafarroako hurrengo hauteskundeetan Batasuna eta Ezker Batua Nafarroa Bai koalizioan izatea nahiko luke Aralarrek eta hori gauzatzearen alde egingo du. Laster egitekoa den Nafarroako Aralarren Konferentzia Politikoa jorratuko dute gaia. Hori lortuz gero, NB Nafarroako bigarren indarra izatea du helburu Aralarrek.

Argitalpen honen edizioan lankide:

kutxa

gizarte ekintza

Net Hurbil

PELLO ZUBIRIA

Argentinako Panpa soja transgenikoak eta pozoiak ito dute

Zer gertatuko da herrialde bateko nekazari gehienek labore transgeniko baten aldeko apustua egiten badute? Jadanik ez da ariketa teorikoa, galderak erantzuna Argentinan dauka: epe laburreko miraria luzera arazo handiagoen iturri bihurtzen da. Argentinan mirariak zazpi urteko kaduzitate data zeukan.

COLONIA LOMA SENÉS herri lasaia omen zen... laino pozoitsu hura iritsi zen eguna arte. Egun triste hartan, pozoiak inbaditu zituen herritarren soro eta etxeak. Begiak erretzen zizkien haizeak, hurrei pinportak atera zitzaizkien azalean. Biharamunean, herriko soroak hondatuta azaldu ziren. Ondorengo egunetan abereak hasi ziren hiltzen. Hilabeteak pasata gero ere, bananondoek erreduz zituzten, eta haien platanoak ezin ziren jan.

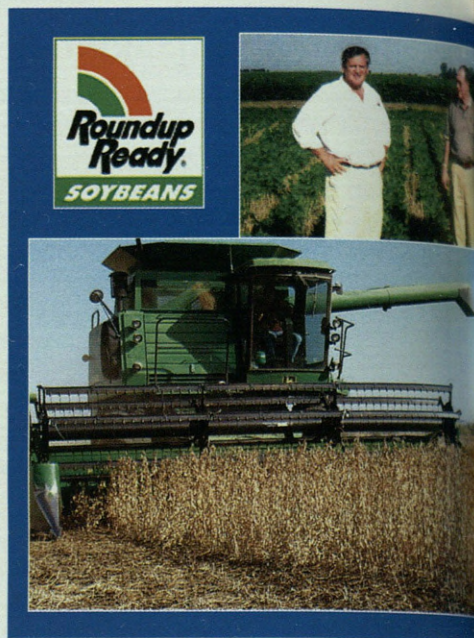
Lekukotza hauek Londresko *The New Scientist* aldizkariak bildu ditu Argentinan, hemen zazpi urtetan Genetikoki Eraldatutako Organismoen (GEO) –transgeniko ere deituek– ekarri dituzten emaitzak aztertzeraz joan direnean. Herri horretako biztanleek beren hondamendiaren errua ondoko soro handi batzuetan egiten zen soja transgenikoari egotzi zioten. Formosako unibertsitateko adituek arrazoi eman zieten, eta lortu zuten etxalde hura itxiaztea. Baina hilabete gutxiren buruan beste jabe baten eskuetara pasa zen, eta lehen bezala segitzen dute.

Argentinan azken urteotan soro askotan ez da lehengo laborerik ikusten, gehienetan soja transgenikoak ereiten dute. 1997an Argentina izan zen GEO haziak onartzen lehenbizikoetako, Estatu Batuekin batera. Eta hala zabaldu zen soja transgenikoa abiaduraz harrigarrian. Soja transgenikoa esatean produktu zehatz batez ari gara:

Monsanto korporazioak komertzializatzen duen "Roundup Ready" barietateaz. Merezi du xehe esplikatzea. Monsanto belar txarren kontrako pozoia ekoizten du, Roundup izeneko –molekula glisofatoa deitzen da– eta "Roundup Ready" ("Roundup-erako prestatua" euskaraz) da pozoia horrek kalte egin ez diezaion genetikoki manipulaturako soja hazia. Monsanto korporazioak nekazariari salten dizkio kolpe berean pozoia eta honek kaltetzen ez duen hazia.

Multinazionalak eskaini eta gobernauk onartutako produktu horretatik miraria espero zuten Argentinako laborari askok beren buruhausteentzako. Batetik, Argentinako soro aberats askoren errendimendua jaisten ari zen 1980tik. Arrazoietakoa bat, lurraren erosioa zen: laboreak (garia, garagarra, eta abar) era industrialean erein, pozoiez tratatu eta lantzearen emaitza zen. Lurra goldatu gabe ereiteko saioa egin zuten laborari batzuek, baina orduan belar txarrek itotzen zituzten landareak. Hor azaldu zen Monsanto formula mirakulutsua.

Mundu osoan nekazaritzak eta lurgintzako produktuen prezioak bizi duten krisi luzean azaldu zen gainera Monsanto bere "Roundup Ready" politarekin: krisiaren erdian abereen elikadurarako hain inportantea den soja produktzioa erraz eta merke ugaritzeko ametsa egia bihurtuz. Multinazionalak berak ez zuen pentsatuko

1997tik 2002ra Argentinan –munduko labore ekoizlerik handienetakoan– sojaz ereindako lur eremuak %75an zabalduko zirenik. Askok gainera operazioari alde ekologikoa ikusi zioten, zorua erosioa geldiarazi eta pozoia berria aurreko belar-hiltzaileak baino gutxiagotan erabili behar zelako.

Besteren hondamenditik ikasi

New Scientist aldizkariak uste du urrezko ziklo hori bukatu eta amesgaiztoa gainean dutela Argentinako nekazariak. Espero ez ziren konplikazioak hasiak omen dira azaltzen. Kontuak ateratzen hasita, denborarekin soja transgenikoa erabiltzen dutenek, bestelako soja arrunta ereiten dutenen bi halako pozoia erabiltzen dutela salatzen hasi da zenbait aditu, Roundup famatuak akabatzen ez dituen belar txar erresistenteak galduarazteko. AEBetan erabiltzen duten bi halako pozoia isurtzen dute gainera argentinarrak.

Bertako baserritar askoren informazioarekin, kontseilu hauek eman zituen 2001ean Charles Benbrook nekazaritzan adituak ("Ameriketako Jose Bove" deitu dio aldizkariak): "Historiak erakutsi digu belar txarren edo zomoroen kontra estrategia bakarrarekin borrokatuz gero frakaso datorrela, epe luzean erreakzio ekologiko eta genetikoa eragiten direlako. (...) Argentinako nekazariak erreakzionatzen ez badute, arazo larrietan harrapatuta aurkituko dira,

Duela zazpi urte, iraultza bezala eta krisi gorrian murgildutako baserriar argentinarren salbazio gisa aurkeztu zuten Monsanto multinazionalaren "Roundup Ready" soja transgenikoa. Argentinako larre eta soroetatik behiak, gariak eta beste laboreak desagertzen joan dira, eta soiares mesedetan baso asko eraitsi dituzte. Orain hasi dira epe laburreko apustu haren ondorio kaltegarriak azaltzen.

ta eta beste hainbat labore. Dena sojaren monolaborearen mesedetan, herritarren janari segurtasunaren kalteetan.

Charles Benbrook-ek ondoko urteetarako etorkizun iluna aurreikusi du Argentinarentzako: "Argentinak aurrez aurre agroekonomia mailako arazo larriak izango ditu, eta herrialde horrek ez dauka ez ahalmenik eta ez jakintzarik horiek konpontzeko. GEOetan munduko beste edozein herrialde baino azkarrago eta modu erradikalagoan murgildu da. Belar txarren erresistentziak eta lurzoruen emankortasunak erakutsi dituzten arazoak konpontzeko neurririk ez du hartu. Eta gauzen abiadura ikusita, ez dut uste bertako nekazaritzak beste bi urte baino gehiago eutsi ahal izango dionik".

lurzoruen mikrobiologian gertatuko diren aldaketengatik batez ere".

Benbrookek soja transgenikoari eskainitako soroak erdira murrizteko aholkua eman zien nekazariei, baina inork ez zion kasurik egin. 2001etik aurrera beste laboreak zokoratu eta soja transgenikoak soro berriak hartzen jarraitu zuen. Roundup pozoiak ere bai: 1997an 13,9 milioi glisofato pozoitsu erabili zen Argentinan eta 2003an 150 milioi. Aldi berean, glisofatoz igurtzita ere bizirik segitzeko gai diren belar txarrak ugaritu ziren, ondorioz pozoia gehiago erabilaraziz.

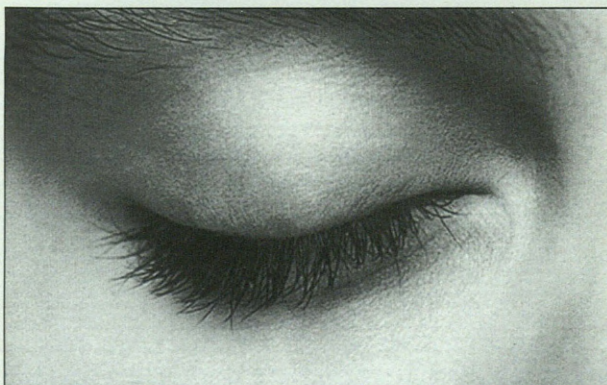
Charles Benbrookek beste abisu bat emana zuen: "Erabili behar den herbizida kopurua hain da handia, ezen lurreko bakterioak galdu egiten direla, eta horrek usteltze prozesua galarazten du". *New Scientist*ek kontsultatu dituen agronomo argentinarrak

batzuek aitortzen dute soro askotan ihartutako belar txarrak atera egin behar izaten direla. Ondorioz: lan gehiago, lurra berriro goldatu behar, eta barraskilo, bare eta onddoak ugaltu dira. Hori gutxi balitz, uza garaian erori eta berez sortzen diren soja basatiak ez dira akabatzen Roundup-pez igurtzita. Oronen buru, beste pozoiak erabili behar berriro.

Gai honek guztiak Argentina krisi sakonean hondoratuta dagoenean harrapatu du. Hemen gobernutik ez dator nekazaritzarako ez estrategia politikorik, ez diru-laguntzarik, ez plangintzarik. Merkatu globalizatua bere gordinean. Azken urteotan 150.000 nekazarik etxaldeak galdu dituzte, lurra ahal duten moduan hirietako dirudunei saldu edo alokatuta. Beraiekin batera joan dira urritzen esne behiak, arroza, artoa, pata-

Londresko *New Scientist*ek nahiko luke Argentinan gertatutakoaren ondoren, bide beretik sartzekotan diren herrialdeek eskarmentu hartzea, Brasilek batez ere: hau da AEBen ondoren munduko soja esportatzaile handiena, eta Lula lehendakariaren gobernuak transgenikoak onartzea erabakita dauka, hein batean, jadanik legez kanpo Brasilen transgenikoak oso zabalduta daudelako. Baina herrialde aberastetako ere badugu zer ikasia. Bai barazki eta laboreak pozoiez lepo produzitzen dituzten laborariek, eta bai beren baratze eta jardinetan herbizida eta gainerakoak esku betean erabiltzen dituzten hortelano amateurrek. ■

<http://www.argia.com/nethurbil>
helbidean, gai honi buruzko informazio gehiago eta Interneteko loturak.

G A R A N T I A

**Konfiantza
delako
garrantzitsuena**

Egunez egun
zure konfiantza
geureganatzen dugu,
etengabe produktu
berriak eta
zerbitzu berriak
bilatzearen bidez.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1°
Hernani, 4 - DONOSTIA

E pur si muove!

zaroak 14, igande gaua. ETBko albistegitik hartutako hiru berri freskagarrri.

BATASUNA MUGITZEN ARI DA. Batasunak Donostiako Belodromoan bere bake-proposamena aurkeztu du. Ez naiz analista politikoa eta ez dut informazio berezirik oihalen atzean gertatzen ari denaz. Ez dakit ere beste alderdiek, sindikatuek, gobernuek... nola hartuko duten, ez baita astirik izan beraien jarrera kaleratzeko. Baina zilegi bekit neure gogoetak hona ekartzea, agian neure nahiak eta errealtatea nahastuz.

Iruditu zait urrats kualitatibo baten aurrean gaudela. Ez da Belodromo horrelako eszenografiak betetzen betikoren errepikapen hutsa egiteko. Ez dira 2.500 dinamizatzaile lanean jartzen proposamena bere oinarri sozialari, gizarte-eragileei eta, oro har, gizarteari azaltzeko, ez bada go zerbait berria. Han esandako gauza asko ez dira orain dela hila-bete edo urte batzuk entzuten zirenak. Esan dutena bezain esanguratsua da esan ez dutena. Ez da entzun "Jo eta ke irabazi arte", "borroka da bidea", "herriak ez du barkatuko" edo "hau hiltzaile eta hura laguntzaile"... Gatazka kaleetatik atera eta negoziazio-mahaira eramateaz hitz egin dute. Ez al da sarri eskatu zaien urratsa? Eta estatuarekiko negoziatioetan ETArri uzten dizkioten gaiak ere -desmilitarizazioa, preso eta iheslariak, biktimak- ez dira *sensu stricto* politikoak. Ez dutela borroka armatua gaitzetsi? Ez dutela "Erakundea" kondenatu? Tira, ez gaitzezen inozoak izan.

Beldur naiz jasoko duen erantzunaz, batez ere Gobernu Zentralaren aldetik. Egia da oholtza gaineko ekitaldia ez dela nahikoa, eta oihalen atzean sukalde-lan handia egin beharko duela Batasunak: erretako zubiak berreraiki, aurrez madari-

DANI BLANCO

katutako elkarte eta ekimen batzuk onetsi, hitzeko desarmean aurrera egin... paraleloan ETak ere bestelako desarmeari ekin diezaion, bere lehergailuek proiektuaren sinesgarritasuna leherraraziko lukete eta. Baina Espainiako guardia zibil eta poliziek ere ezin dute ohi bezala jokatzeko, ezta epaileek ere, eta are gutxiago politikariek.

Euskal alderdiak ere guztiak mugitzea komeni. Egia da Lizarra-Garaziren porrotak zauri handi samarrak utzi zituela. Baina ez ahal dute oraingo abagune hau berriro alderdien protagonismo eta botere-gurari neurrigabeek hondatuko!

GIZARTEA ERE MUGITZEN ARI DA. Azaroaren 13an izan zen lehenengo gay ezkontza ofiziala Nafarroan, Azagran. Zerbait pentsaezina duela urte batzuk. Nafarroan hain indartsua den Opuen eta bestelako fundamentalisten amorrurako, lurrikara sozialik gabe izan da ospakizuna. Jainko-jainkosa guztiek bedeinka dezatela bikotea eta izan bitez zoriontsu luzaroan!

ELIZA KATOLIKOA, TINKO BEREAN. Eutanasiaren inguruko kanpaina abian da. Eliza horrek eskubide osoa du bere iritzia izateko gai honetan eta bestetan. Baina nik ere bai, eta oso bestelako iritzia moralak ditut. Halere, hori ez da arazo, ez naiz eta katolikoa. Elizek beren jarraitzaileei -eta soilik horiei- nahi dutena ezartzeko eta exijitzeko eskubidea dute. Onartzen ez die-dana da Estatuari presio egitea beren ikuspegiak eremu zibilean ere herritar guzti-guztiori legeen bidez, etab. ezartzeko. Ez dute horretarako eskubiderik, ez eliza katolikoak, ez beste kristau-elizek edo beste erlijioek. Nik kontu

hauek garbi ditut neure Jainkoarekin, eta bere garaian laguntza eskatzen badiot norbaiti, nire borondatea egiteko askatasuna nahi nuke, oztopo arrotzik gabe. Gezurra dirudien arren, eta gure zorionerako, gizarteaz gauzak mugitzen ari diren seinale da kanpaina hau berau ere. ■

«

Gatazka kaleetatik atera eta
negotiazio-mahaira eramateaz hitz
egin dute. Ez al da sarri eskatu
zaien urratsa? Eta estatuarekiko
negotiazioetan ETArri uzten
dizkioten gaiak ere
-desmilitarizazioa, preso eta ihes-
lariak, biktimak- ez dira
sensu stricto politikoak. Ez dutela
borroka armatua gaitzetsi?
Ez dutela 'Erakundea'
kondenatu? Tira, ez gaitzezen
inozoak izan

»

lanbide.net

Enplegurako bidea

lan bila nabil ▶ lana eskeintzen dut ▶ prestakuntza
orientazioa ▶ zure lanbidea ▶ autoenplegua
aholkularitza ▶ argitalpenak ▶ estatistikak ▶ albisteak
estekak ▶ erakundeak

lanbide.net

lan merkatuetarako informazio eta sarbideko zerbitzua interneten

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

JUSTIZIA, LAN ETA GIZARTE
SEGURANTZA SAILA

DEPARTAMENTO DE JUSTICIA,
EMPLEO Y SEGURIDAD SOCIAL

A man and a woman are standing together, looking towards the camera. The man is in the background, wearing a light-colored checkered shirt, and is holding a newspaper. The woman is in the foreground, wearing a patterned top, and is smiling. They are standing in front of a blurred background that appears to be a city street or a public space.

Gaurkotasunak baditu milaka aurpegi

Guztien berri emateko, goizero
Manu Etxezortu (Goiz Kronika),
eta Susana Mujika (Faktoria).

Analisiak, elkarrizketak, eztabaidak
eta erreportajeak ikuspuntu
guzti-guztiak bilduz.